

Universitätsbibliothek Wuppertal

Plutarchu Chairōneōs Ta Sōzomena Panta

Continens Vitas Parallelas Graecè & Latinè

Plutarchus

Francofurti, 1620

Aristides et M. Cato Maior

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1340](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1340)

τοῖς παροπαθήσεσι Καρχηδονίων Ἴστροι καὶ Νομάσι
 Ἐποδοχῶν. ὥστε νεμεσησάμενοι ἐκείνοις ἑαυτοῖς ἔκχευον
 θάματα, ἀνδρα Ρωμαίων ἀεισον εὐρετή, καὶ διωάμει μέγι-
 στον, καὶ δόξῃ λαμπροτάτον, ἐν τοῖς Φρεγγελλῶν παροδιερ-
 νηταῖς ποταλάδα, καὶ τὸ αὐτὰ μὴ κατηγορεῖται εἶ) τὸ αἰ-
 δρῶν νομίσει, ἀλλ' ὡς ἀγαθήκτησι πινὰ καὶ παρρησία ἔσθ' ἑ-
 αὐτῶν, ἐκείνων παρὸς αὐτοῖς καὶ πλὴν ἀδρεῖται αὐτῶν, εἰς ἡ-
 τὰς ἄλλας κατὰ μάλασαι εὐρεῖται, ἀφειδήσαντες τῆ βίῃ καὶ
 τῆ ψυχῆς, ὡσπερ ἑαυτοῖς οὐ ταῖς πατρίσι μάλλον καὶ φίλοις καὶ
 συμμάχοις ἀπολυμένων. καὶ τὸ θάλατον, Πελοπίδα μὲν
 τὸς συμμάχοις παθεῖς ἔχεν, ἔσθ' ὧν ἀπέθανε Μάρκελλος
 ἢ τοῖς πολεμίοις, ὅφ' ὧν ἀπέθανε. Ἐπιλωτὸν μὲν οὖν ἐκείνο καὶ
 μακάριον, κρείττον ἢ καὶ μείζον Διονόας χάριν ἀμειβομένης,
 ἔσθ' ἀλυπτοῦσαι εὐρετῶν ταυμάζουσα. ὁ γὰρ καλὸν ἐσθ' αὐτὰ
 πλὴν ἡμῶν ἔχ' ἴσον ἐκείνῳ ὁ λοιπὸς καὶ ἡ χρεία μάλλον
 ἀγαπᾷται τῆς εὐρετῆς.

A mercenariis Pœnorum Hispanis Numidisque
 obiecit conculcanda, ut vel illi ipsi eum inuide-
 rint sibi successum, quod virum inter Romanos
 fortissimum, potentissimum, ac clarissimum, obi-
 ter inter Fregellanos oppressissent exploratores.
 Hęc nemo nos animo accusatorio, sed vicem illo-
 rum ipsorum liberè castigandi gratia eos, eorum-
 que virtutem retulisse existimet, cui, dum vitam
 spiritumq; vilipendunt, reliquas dotes suas tulerunt
 expensas, tanquam sibi, non patrię magis so-
 ciisque atq; amicis perirent. A morte Pelopidę so-
 cii, pro quibus ceciderat, funus fecerunt: hostes, à
 quibus fuerat interfectus, Marcello. optandum il-
 lud & fortunatum. Sed excellit præstatq; gratiam
 repetenti benevolentię honorans infestantem
 virtutem inimicitia. siquidem virtus hic honorem
 sola vindicat, illic commodum & fructus potius
 quam virtus diligitur.

Π Λ Ο Υ Τ Α Ρ Χ Ο Υ C P L V T A R C H I

Βίοι παράλληλοι

vita comparata

ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ ΚΑΙ ΜΑΡΚΟΥ ΚΑΤΩΝΟΣ.

ARISTIDIS ET M. CATONIS MAIORIS.

ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ.

ARISTIDES.

ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ ὁ Λεσμιάρχος, φυ-
 λῆς μὲν ἑὸς Ἀντιοχίδος, τὸ δὲ ἄνθος, Ἀλω-
 πεκῆτην παρὸς οὐσίαις αὐτῶν λόγῳ εὐ-
 φοροῖ γηρόνασι, οἱ μὲν, ὡς ἐν πενίᾳ
 σιωπῶν καὶ ἀβυσσῶσιν, καὶ μὲν τὸ τε-
 λωπὴν ἀπολιπόντες θυγατέρας δύο
 πολὺν χρόνον αἰετδοῦντες δι' ἀπορία γηρημῆας. παρὸς τὸ
 τῶν τὸ λόγον ἔσθ' ὧν πολλὰν εἰρημῶν ἀντίπαυτοῦ μῦθος ὁ Φα-
 ληρὸς Δημήτριος ἐν τῷ Σωκράτει, χαλεπὸν τε Φαληροῖ φησὶ
 γνώσκῃ Ἀριστείδης λεγόμενον, ἐν τῷ τεταπῆται καὶ τεκμήρια
 τῶν τῶν οἴκῳ ἀπορίας, ἐν μὲν ἡγεῖται, τὸ ἐπὶ νῦν μὲν εὐχρῶν,
 ἡ ἡρξεν τὰ κράμω λαχῶν, ἐκ τῶν γῆρας τὸ μέγιστον ἡμῶν
 ἔσθ' ἀκεκτημένων, οἱ περὶ ἀχρηστομεδίμοις παροσηρόν ἔτε-
 ρον ἢ, τὸ εὐσοφισμῶν ἔσθ' ἐν γὰρ τὸ πενίτων, ἀλλὰ τοῖς εὐ-
 οἴκῳ τε μεγάλων, καὶ εὐχρῶν ἡγεῖται ὅτι φησὶν, ὅσρα καὶ ὅτι-
 φέρεται τείτον ἢ καὶ τελοπῆτον, ὅτι νίκης ἀναθήματα χορηγι-
 κῆς τείποδας ἐν Διονύσῳ κατέλιπεν, οἱ καὶ κατ' ἡμᾶς ἐδεί-
 κνυτο, ποιούτων ὅτι γραφῶν εὐχρῶν οἴοντες, Ἀντιχίς ἐνίκα,
 Ἀριστείδης ἐχορήγῃ, Ἀρχεστράτος ἐδίδασκε. τὸ μὲν οὖν καὶ
 ἔσθ' εἶ) δοκῶν μέγιστον, ἀγενέσα τὸν ἔσθ' καὶ γὰρ Ἐπαμεινώνδας,
 ὃν πῶντες ἀφ' ἑσθ' ποιῶν γινώσκουσιν ἐν πενίᾳ καὶ φάφεντα
 πολλῶν καὶ βίωσαντα, καὶ Πλάτων ὁ φιλόσοφος, ἐκ ἀφι-
 λοτίμοις ἀεδέξαντο χορηγίας, ὁ μὲν αὐλητῆς ἀδράσιν, ὁ
 δὲ παισὶ κυκλίοις χορηγίας. τούτω μὲν Δίωνος τοῦ Συ-
 ρακιστοῦ τὴν ἀπαρῶν παρέχοντος, Ἐπαμεινώνδα ἢ τὸ παρὸς
 Πελοπίδα. οὐ γὰρ ἔσθ' τοῖς ἀγαθοῖς ἀκήρυκτος καὶ ἀσπον-
 δος παρὸς τὰς ποταπῶν φίλων δωρεὰς πόλεμος. ἀλλὰ τὰς
 εἰς ἀπὸ τῶν καὶ πλεονεξίᾳ ἀγῆνεῖς ἡγούμενοι καὶ ταπεινάς,

ARISTIDES Lyfimachi filius ex
 tribu Antiochide, curia Alope-
 censis. De cuius facultatibus va-
 riant. Hi enim in magna inopia
 vitam eum traduxisse, defun-
 ctumque duas reliquisse filias,
 diu ob paupertatem illocabiles.
 Cui sermoni, qui complures habet autores, obii-
 ciens se in libro qui dicitur Socrates Demetrius
 Phalereus, prædium ait se in Phalera, vbi humatus
 fit, cognoscere. Signa autem lauti patrimonii eius,
 vnum arbitratur summum magistratum, à quo an-
 nus nomèn trahit, quem gessit faba sortitus inter
 eas familias quę magno in censu erant, quos Pen-
 tascosimedimnos vocabant, quod quingentos
 modios haberent in censu: alterum exilium de-
 cennale, quod inopi exilium nemini solitum erat,
 sed illis qui ex illustri familia atque ex fastu essent
 inuidiosi, irrogari: tertium & postremum, quod in Li-
 beri patris templo victorię monumenta tripodas
 choragicas reliquit, quę & hoc nostro ævo osten-
 duntur, retinentq; inscriptionē hanc, Tribus An-
 tiochis vicit, Aristides choragus fuit, Archelstratus
 docuit. Cæterum hoc quod videtur plurimi mo-
 menti, minimū habet tamen ponderis: siquidem
 quem omnes nouerunt mortales in egestate enu-
 tritū fuisse & vixisse graui, Epaminondas & Plato
 philosophus, non vulgaria munera exhibuerunt,
 hic puerorū chorū quem cyclium vocant, ille vi-
 ros tibicines, præbente Platoni Syracusio Dione,
 superiori Pelopida. Neque enim bellum boni viri
 cum amicorum donis internecinū & inexpiabile
 susceperunt: verū ea quę ideò recipiuntur vt aua-
 ritię causa reponantur, sordida censent & abiecta,

que vero
 quibusdam
 rum de tri
 nominis sim
 eis ad exte
 gos victores
 se neutrum
 patre fuisse
 rem, vt
 post Eud
 Medicu
 choros
 di, quom
 nus. Decem
 nobilitate
 exponit
 quod habet
 lectio fore
 sed suffrag
 te: si, si
 ipse inter
 neū sit à
 per virtut
 At, n. non
 te aperte
 dicare m
 se, sed &
 ri data
 eius qu
 emulan
 atq; lon
 statū re
 tes. Vb
 qui pop
 prima
 sermone
 que inge
 lecta: pro
 & facile
 esse & in
 te vel fru
 tens. An
 referretur
 qui Cæ
 omnibus
 non med
 deflorem
 sed quali
 prout
 des in
 opibus non
 lum qui
 thenien
 quaqu
 rogati
 vero ser
 num ad
 accibus
 Dende
 ter imm
 beneficia
 eunt bon
 te Them
 dione
 & d
 & d

quæ vero coniunctam habent ambitionem non
 quæstuosam & splendorem, non reiiciunt. Cæte-
 rum de tripode Demetrium existimat Panætius
 nominis similitudine falsum. Nam à bellis Perfis
 ad exitum Peloponnesiaci, duos modo chora-
 gos victores reperiri in actis Aristides, quorum ef-
 se neutrum eundem hunc Lyfimachi filiū: sed vni
 patrē fuisse Zenophilū. alterū longo tēpore mino-
 rem, vt scriptura arguit orthographiæ, quæ viguit
 post Euclidē, & qui ascriptus est Arcestratus, quē
 Medicis bellis nemo, frequentes Peloponnesiacis
 choros docuisse perscribunt. Cæterū Panætii di-
 ctū, quemadmodū cōstet, perpendēdū est accura-
 tius. Decennali vero exilio quilibet qui gloria vel
 nobilitate vel eloquētia excedere cēferetur vulg^o,
 expositus erat: vt etiam Periclis præceptor Damō,
 quod haberetur singularis prudentiæ, mulctat^o ta-
 li exilio fuerit. Iam Aristidē Idomeneus non forte,
 sed suffragiis ait creatum ab Atheniensibus archō-
 tē: qui, si secundū Platæensem aciē archon fuit, vt
 ipse literis prodidit Demetrius, omnino cōtenta-
 neū sit à tanto decore & rebus gestis tātis eo illum
 per virtutē prouectū quo ob diuitias aspirabāt alii.
 At. n. non Aristidē tantū Demetrius, verū ēt Socrate
 aperte contēdit à paupertate, sicut à magno vindicare malo.
 Quippe nō modo domū ei dicit fuisse, sed & minas septuaginta apud Critonem fœno-
 ri datas. Porro Aristides Clisthenis necessari^o fuit
 eius qui post tyrannos rempublicā constituit. Hic
 emulans præ cæteris viris qui rempub. tractauerūt,
 atq; longe præferens Lycurgum Lacedæmonium,
 statū reipub. amplexus est in quo pollerent optima-
 tes. Vbi aduersariū habuit Themistoclē Neoclis,
 qui populi partes tuebatur. Hos quidā referunt à
 prima etate, quum vna educarentur, omni in re &
 sermone vel serio vel ludicro dissensisse inter se, at-
 que ingenia eorum statim ex illa contentione de-
 tecta: promptū hoc & p̄iectū, vafrumq; quod cito
 & facile quouis ferretur, alterū stabili fixū indole
 esse & iustitiæ inhærens, mendaciū vero vel leuitatē
 vel fraudē ne in ludo quidē vlla ratione admit-
 tens. Aristus Chius ex amatorio initio natam eo
 refert exarsisse horum simultatē. Stefilaum enim,
 qui Cea oriundus, figura & specie corporis longe
 omnibus pueris præstabat, quum ambo amarent,
 non mediocri percitos affectu fuisse: neq; vna cum
 deflorescente forma pueri abiēcisse æmulationē,
 sed quasi in illa expertos lacertos suos ilico ad tēp.
 prorupisse flagrantes & dissidentes. Ac Themistocles
 in sodalitiū se coniiciens, propugnaculo &
 opibus non contemnendis muniuit se. Vnde ad il-
 lum qui dixit ei præclare moderaturum ipsum A-
 theniensib., si æquus omnib. & cōmunis esset, Ne-
 quaquā (inquit) ea confideā sella, in qua nullā præ-
 rogatiuā præ alienis habituri amici sint. Aristides
 vero seorsum peculiarem viā tenebat in rep. Pri-
 mum ad sodalium libitum volebat peccare, neq;
 acerbis haberi, si non obsecūdaret studiis eorum.
 Deinde quū amicorū præsidio non paucos cerne-
 ret inuitari ad iniuriā, id euitauit: volebat autē ex
 benefaciendo tantum, exq; iusta agēdo & dicēdo
 exultare bonū ciuē. Verum tamen multa mouen-
 te Themistocle periculose, & aduersus omnes a-
 ctiones suas coorientē atque interpellante ipsum,

A ὅσα φιλοτιμίας πρὸς ἀκερδούς ἔχονται καὶ λαμπρότητες,
 οὐκ ἀποδοῦνται. Παναίτιος μὲν τοῦ ἐπὶ τῷ τριπόδῳ ἀπο-
 φαίνει τὸν Δημήτριον ὁμοθυμῆα διεψευσμένον. ἀπὸ γὰρ τῶν
 Περσικῶν εἰς τὴν πελοποννησιακὴν πολέμου,
 δύο μόνους Ἀεισιδάδας χρηματίζεσθαι ἀναγράφεται ἡκῶντας
 ὧν ὁ σθένεσσιν εἴηαι τῶν Δεισιμάχου τὸν αὐτὸν, ἀλλὰ τὸν μὲν,
 Ξενοφίλου πατρὸς, τὸν δὲ, χρῆμα πολλῶν νεώτερον ὡς ἐλέγχει
 τὰ γραμματα τῆς μετ' Εὐκλείδῳ ὄντα γραμματικῆς, καὶ
 παρονομαστικῆς Ἀρχέστρατος, ὃν ἐν τοῖς Μηδικαῖς ὑδαῖς,
 ἐν δὲ τοῖς Πελοποννησιακαῖς συγχοῖς χρῆμα διδάσκαλον αἰσα-
 γραφοῖσι. ὃ μὲν οὖν τῷ Παναίτιου βέλτερον βίβλιοσεπιπέδον ὁ-
 πως ἔχει. τῶν δὲ ὁσράκω πᾶς ὁ ἀπὸ δόξας ἢ γῆρας ἢ λόγου
 διώαμιν ὑπὸ τοῖς πολλοῖς νομιζόμενος ὑπερπίπτει. ὅπου
 καὶ Ἀάμῃ οὗ Περικλέους διδάσκαλος, ὅτι τῶν φροσῶν ἐδόκει
 πῆς εἶναι ἀπειθῶς, ὁξωπρακίῃ. καὶ μὲν ἀρξάμενος τὸν Ἀεισι-
 δῶν ὁ Ἰδομνίδης, ἔκκαμβλόν, ἀλλ' ἐλομνίων Ἀθηναίων φη-
 σίν. εἰ δὲ καὶ μὲν τῷ ἐν Πλαταιαῖς μάχῃ ἤρξεν, ὡς αὐτὸς
 ὁ Δημήτριος γέγραφε, καὶ πόμυ πιθανόν ἐστὶν ἐπὶ δόξῃ τη-
 σαύτη καὶ κεντορθώμασι τηλικούτοις ἀξιοδύναμι δὲ ἄρε-
 τῶν, ἢς ἀπὸ πλεονεξίας ἐτύγχεον οἱ λαμβάνοντες, ἀλλὰ γὰρ ὁ
 Δημήτριος, οὐ μόνον Ἀεισιδῶν, ἀλλὰ καὶ Σωκράτη δὴ λόγος
 ἐστὶ τῆς πεινίας ὁξελέσθαι φιλοτιμούμενος, ὡς μεγάλου κα-
 χού. καὶ γὰρ ἐκείνῳ φησὶν οὐ μόνον τῶν οἰκίαν ὑπερῆρξεν,
 ἀλλὰ καὶ μῆας ἐβδωμήκεντα τοκιστομῆας ὑπὸ Κλείτωνος.
 Ἀεισιδῆς δὲ, Κλεισθένους μὲν τῷ κατασκευαστικῶν τῶν πο-
 λιτείαν μὲν τοῖς τυράνοις ἐπαίρους γῆρομνος, ζηλώσας δὲ καὶ
 θαυμάσας μάλιστα τῆ πολιτικῶν ἀνδρῶν Λυκούργου τῆ Λα-
 κεδαιμόνιον, ἠψατο μὲν ἀρετοκρατικῆς πολιτείας, ἔχε δὲ
 αἰτήματα ὁξομνον ὑπὸ τῷ δήμου Θεμιστοκλέα τῆ Νεοκλειος.
 εἰνοι μὲν οὖν φασὶν αὐτοῖς παιδας ὄντας καὶ στυτρεφομνομς
 D ἀπ' ἀρχῆς, ἐν πτωχῇ καὶ ἀπουδῆς ἐξομνίῃ καὶ παιδίας παρῶ-
 γματι καὶ λόγῳ ἀπὸ φέρεσθαι παρὸς ἀλλήλους: καὶ τῶν φύ-
 σεις βίβλιος ὑπὸ τῆς φιλοφιλίας ἐκείνης ἀνακαλύπτειται: καὶ
 ἢ μὲν, ἀπὸ τῆς καὶ τῶν ἀβόλων καὶ πόμυδρον ἔσαν, καὶ μετ'
 ὁξύντης ἐπὶ πόμυτα βραδίως φερομνίῃ, τῆ δὲ ἰδρυμνίῃ ἐν
 ἠτῆ βεβαίῃ καὶ παρὸς τὸ δίκαιον ἀπειθῶν, φερόδος δὲ καὶ βωμολο-
 χίαν καὶ ἀπάτην ἔδει ἐν παιδίας πνιέσθαι παροσημνίῃ.
 Ἀεισιδῶν δὲ ὁ Χίος δὲ ἐρωτικῆς ἀρχῆς γῆρας φησὶ, καὶ παρῶ-
 ελθῆν ἐπὶ ποσὸν τῶν ἐξῆραν αὐτῶν. Στησίλεω γὰρ, ὅς ἔειπε
 γῆρας Κείος, ἰδέα τε καὶ μορφῆ σῶματις πολὺ τῆ ἐν ἄρα λαμ-
 E παρῶτος, ἀμφοτέρους ἐραστῆς, οὐ μετρίως ἐνεγκεῖν ὁ
 πάθος, ἔδει ἅμα λήροντι τῶν καλλεῖ τῶν παιδος ἀποθέσθαι
 τῶν φιλονεικίαν, ἀλλ' ὡσπερ ἐγγυμνασιαμνομς ἐκείνη, παρὸς
 τῆ πολιτείας βίβλιος ὁρμησῶν ἀρετῆς ὄντας καὶ ἀφ' ὁξως ἔ-
 χοντας. ὁ μὲν οὖν Θεμιστοκλῆς εἰς ἐταρείδῳ ἐμβαλὼν ἑαυτὸν,
 εἶχε παρῶβλημα καὶ διώαμιν οὐκ ἀκαταφροσῆτον, ὡς τε καὶ
 παρὸς τὸν εἰπόντα, καλῶς αὐτὸν ἀρξῆν Ἀθηναίων, ἀντὶ ἴσος
 ἢ καὶ χροῖνος ἀπασι, Μηδέποτε (εἶπεν) εἰς τῶν ἐγὼ καὶ ἴσασαμι
 τῆ φροσῶν, ἐν ᾧ πλέον ὁξδὲν ἔξασιν οἱ φίλοι παρ' ἐμοῖ τ' ἄλλο
 F τῶν. Ἀεισιδῆς ὅ καὶ ἑαυτὸν ὡσπερ ὁξδὲν ἰδίαν ἐβάδιζε ἀπὸ
 τῆς πολιτείας: παρῶν μὲν, ἔβελόμενος στυαδικεῖν τοῖς ἐ-
 παίροις, ἢ λυπηρῶς εἶναι μὴ χρῆσιζόμενος: ἔπειτα τῶν ἀπὸ τῆ
 φίλων διώαμιν οὐκ ὀλίγους ὄραν ἐπαίρουσασιν ἀδικεῖν, ἐφυ-

λάπητο, μόνον τῶν χρῆσῶν καὶ δίκαια παρῶπειν καὶ λέγειν ἀξιοδὲν θαρρεῖν τῆ ἀγαθὸν πολιτίῳ. οὐ μὲν ἀλλὰ πολ-
 λακινουμνίου τῶ Θεμιστοκλείους, τῶν ἀβόλων, καὶ παρὸς πᾶσαν αὐτῶν πολιτείαν ἐνεκαμνίου καὶ ἀφ' ὁξως ὄντος,

ἰωάννην ἄζέτο που καὶ αὐτὸς, τὰ μὲν ἀμυνόμενος, τὰ δὲ καλῶν
 τῶν ἐκείνου διώκων, χάριτι τῶν πολλῶν ἀξιορῶν, ὑπε-
 ναίποδοθαοῖς ἐπὶ τῶν ὀφειλῶν Θεμιστοκλῆος. βέλτιον ἢ γυμνός
 παρέλθει ἕνα τῶν συμφερόντων τῶν δῆμων ἢ τῶν κρατῶν ἐ-
 κείνων, ἐν πᾶσιν ἰσχυρὸν γενέσθαι. τέλος δὲ ποτε τῶν Θε-
 μιτοκλέους ἐπὶ τῶν πόντων, ἀντικρῆστας καὶ περὶ γυμ-
 νός, ἔκαστος, ἀλλ' εἶπεν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας ἀπὸν, ὡς
 οὐκ ἐστὶ σωτηρία τοῖς Ἀθηναίων ἐπὶ τῶν ἀγασσιν εἰ μὴ καὶ Θε-
 μιτοκλῆα καὶ αὐτὸν εἰς τὸ βάθος ἐμβάλοιεν. πάλιν ὁ γρά-
 ψας πῶς γινώσκων εἰς τὸν δῆμον, ἀπὸ τῆς ἀπορίας ἕως αὐτῶν
 καὶ φιλοφιλίας, ἐκράτει. μέλλοντος δὲ τῶν ἐπὶ τῶν πόντων
 ἐπερωτᾶν, ἀμυνόμενος οὐκ ἔβλεπε λόγων αὐτῶν τὸ ἀσύμφορον,
 ἀπέστη τῶν ψήφισματος. πολλὰ καὶ δὲ ἐτέρων εἰσέφερε τῶν
 γνώμας, ὡς μὴ φιλοφιλία τῆς πρὸς αὐτὸν ὁ Θεμιστοκλῆς
 ἐμπόδιος εἴη τῶν συμφερόντων. θαυμάσιον δὲ τίς ἐφαίνετο αὐτῶν
 τῶν ἀγασσιν ἐν τῇ πολιτείᾳ μεταβολῆς ἢ βίβλας, μῆτε τῶν
 πηγῶν ἐπαγομένου, πρὸς τῶν δυσμενείας ἀπορῶν καὶ
 πρὸς τῶν ἐχόντων, καὶ ὁμοίως ἡγεμονίου χεῖρα τῆς πατρί-
 δι παρέχειν ἑαυτὸν οὐ χρημάτων μόνον, ἀλλὰ καὶ δόξης, πρὸς
 καὶ ἀμειδίτου πολιτοδόμου. ὅθεν, ὡς εἶοικε, τῶν εἰς Ἀμ-
 φιάραον ὑπὸ Αἰσχύλου πεποιημένων ἰαμβείων ἐν τῶν θεά-
 τρων λεγόμενων,

Οὐ γὰρ δοκεῖν δίκαιος, ἀλλ' εἶναι θεός,
 Βασιλεὺς ἀλοκα δὲ φρενὸς καρπούμενος,
 Ἄφ' ἧς τὰ κεδνὰ βλαστάνει βελβύματα.

πρότερος ἀπέβλεψαν εἰς Ἀεισιδῶν, ὡς ἐκείνη μάρισα τῆς
 ἀρετῆς τῆς ἀρετῆς ἀρετῆς. οὐ μόνον δὲ πρὸς ἄνοιαν καὶ
 χάριν, ἀλλὰ καὶ πρὸς ὀργὴν καὶ πρὸς ἐξουσία ἰσχυρότατος ἢ
 ὑπὲρ τῶν δικαστῶν ἀπὸ βίβλας. λέγεται γὰρ ποτὲ διώκων ἐ-
 λθόντων ἐν δικαστείᾳ μὲν τῶν κατηρησίων, οὐ βελβύτων ἀ-
 κούειν τῶν κιδνωδόντων τῶν δικαστῶν, ἀλλὰ τῶν ὑπὸν δὴ τῶν
 ἀποιώτων ἐπὶ αὐτὸν, ἀναπηδήσας, τῶν κρινόμενων στωικε-
 τῶν ὅπως ἀκούσει καὶ τύχοι τῶν νομίμων. πάλιν ὁ κρίνων
 ἰδιώτης δυοῖ, ἔτερον λέγοντος ὡς πολλὰ τυγχάνει τῶν Ἀει-
 σιδῶν ὁ ἀπίδικος λελυπηκός, λέγει ὁ γὰρ (Φαίαι)
 " μᾶλλον, εἴ τι σε κακὸν πεποίηκεν, σοὶ γὰρ οὐκ ἐμμετὰ δικά-
 ζω. τῶν δὲ δημοσίων πρὸς ὁδὸν ἀρετῆς ὅτι μελητῆς, ἔμνον
 τῶν κατ' αὐτὸν ἀλλὰ καὶ τοῖς πρὸς αὐτὸν ἡγεμονίοις ἀρχοντας
 ἀπεδείκνυε πολλὰ νεοσφισμένοις, καὶ μάρισα τὸν Θεμιστο-
 κλέα. Σοφὸς γὰρ ἀνὴρ, τῶν χειρῶν ἔκαστος. δι' ὃ καὶ συνα-
 γαγὼν πολλοῖς ὅτι τὸν Ἀεισιδῶν, ἐν τῶν βίβλας διώ-
 κων κλοπῆς καταδίκη πρὸς βίβλας, ὡς φησὶν Ἰδομένης. ἀ-
 γανακτώτων δὲ τῶν πρὸς αὐτὸν ἐν τῇ πόλει καὶ βελβύτων, ἔμνον
 ἀφείδη τῆς ζημίας, ἀλλὰ καὶ πάλιν ἀρχὸν ὅτι τῶν αὐτῶν
 δόξασιν ἀπεδείχθη πρὸς αὐτὸν ἡγεμονίος ὁ τῶν πρὸς τῶν με-
 ταμέλειν αὐτῶν, καὶ μαλακώτερον ἐδίδοι ἑαυτὸν, ἤρεσκε τοῖς
 τὰ κρινὰ κλέπτουσαν, οὐκ ἐξελέγων οὐδ' ἀκριβολεργύ-
 μνος, ὡς καταπιμπλαμένους τῶν δημοσίων, ὑπὲρ πα-
 νεῖν τῶν Ἀεισιδῶν, καὶ δόξασιν τὸν δῆμον ὑπὲρ αὐτῶν ἀποδά-
 ζοντας ἀρχοντα πάλιν ἀρετῶν. μελλόντων δὲ χειροτονεῖν,
 " ἐπετίμησε τοῖς Ἀθηναίοις, Ὅτε μὲν γὰρ (ἔφη) πιστῶς καὶ
 " καλῶς ὑμῖν ἤρξα, πρὸς ὑπερηλακίαν. ἐπεὶ δὲ πολλὰ τῶν χει-
 " ρῶν καταπρὸς τοῖς κλέπτοισι, θαυμάσιος εἶναι δοκῶ πολί-
 " της. αὐτὸς μὲν οὖν ἀγνώμοτον τῆν ἰωάννην μᾶλλον ἢ τῆς πρὸς
 " ἰωάννην. στωάροισι δὲ ὑμῖν παρ' οἷς ἐδίδοτε ὅτι τῶν σωζέειν τὰ δημόσια, ὁ γὰρ ἔσθαι τοῖς πονηροῖς.

A compulsus scilicet ipse quoque est, partim ulciscen-
 di gratia, partim Themistoclis reprimenda potentia studio gliscentis populari factis eius reluctari,
 fatius esse censens commoda populi aliqua negligere, quam illum ubique inualefcere victorem.
 Deniq; quum Themistocles aliquando quiddam rectatq; ordine ageret, aduersatus ei est: quo deie-
 cto non continuit se, sed iactauit digrediens ex concione, nisi & Themistoclem & se male perde-
 rent, non posse rempub. Atheniensium consistere. Alio tempore quum rogationem ad populum tu-
 lisset, atq; ea impugnaretur, erat eam post coner-
 tationem obtenturus: iamq; missuro in suffragia populum archonte, ex ipsis habitis orationibus a-
 nimaduerso vitio abiecit rogationem. Identidem etiam ferebat per alios rogationes, ne studio se-
 cum contendendi obfisteret Themistocles bono publico. Mirifica vero apparuit eius in actionum vicissitudinibus constantia. Neq; enim honori-
 bus inflabatur, & resstantem ventum sedate ferebat & leniter: atque æque censebat præstare se patriæ debere vt non sine pecuniæ solum, sed & sine glo-
 riæ præmio vel mercede eam administraret. Vnde sane, quum facti in Amphiaraum ab Æschylo iam-
 bi in theatro recitarentur,

*Nec enim videri iustus hic, sed esse vult,
 Alta recessum mente possidens, scatent
 Ex quo salubria consilia per Graciam:*

omnes conuerterunt in Aristidem, tanquam ad eum præcipue hæc virtus pertineret, oculos. Non solum autem amori & gratiæ, sed iræ quoq; & odio repugnabat pro iustitia fortissime. Ac ferunt, quum inimicum iudicio persequeretur, abnuentibus post accusationem iudicibus reum audire, sed confestim in eum ferre parantibus sententiã, exilisse eum, atq; vna cū illo supplicasse vt audiretur & legitime cum eo ageretur. Aliàs quum iudex federet inter duos priuatos, & alter aduersarium diceret multas iniurias Aristidi obrulisse, Quin tu bone vir, dixisse, profers potius, siquid admisit in te: tibi enim non mihi sum iudex. Quæstor creatus demonstrauit non solum sui temporis quæstor, sed & superiores magnam pecuniam auertisse, Themistoclem præ cæteris. Sapiens enim fuit vir, verum manus non habuit continentis. Quare magna coitione in Aristidem facta, negotium ei, quum referret rationes, fecit, & peculatus eum (vt Idomeneus ait) damnauit. Quod quum ferrent principes ciuitatis & optimi quique indigne, non modo litis æstimatione liberatus, sed & quæstor est iterum designatus. Hic quum præ se ferret priorum consiliorum pœnitere se, & molliorem præberet, erat acceptus iis qui expilabant ætarium, quod non detegeret ipsos, nec exacte excuteret: vnde satiati pecunia publica in cælum ferebant Aristidem, ac populum pro eo prensabant, laborabantq; vt denuo quæstor crearetur. At populum, quum ipsum designaturus esset, castigauit. Quum enim (inquit) versatus in magistratu essem innocenter & recte, labe aspersus sum: vbi multa de publico depeculatoribus condono, præclarus videor ciuis. Me quidem magis huius pudet laudis quam damnationis prioris: vestri vero miseret me, apud quos obsequi honorabilius est improbis, quam conseruare commoda publica.

ὅτι τῶν σωζέειν τὰ δημόσια, ὁ γὰρ ἔσθαι τοῖς πονηροῖς.

Ita fatus ubi furta patefecit, applaudentes sibi & commendantes elingues reddidit: verum aurem & iustum tulit ab optimo quoque præconium. Postquam ab Dario missus Datis, verbo ad persequendam à populo Atheniense pœnam, quod Sardis inflammassent, reuera ad subigendam Græciam: appulit cum tota classe ad Marathonem & agros vastavit: atque inter prætores, quos bello gerendo præfecerat populus Atheniensis, summæ autoritatis erat Miltiades, dignitate vero & potentia Aristides secundus. In sententiam tunc de prælio committendo Miltiadis descendendo, non parum momenti fecit. Quumque ad singulos prætores vicissim singulis diebus summa potestas circumferretur, ubi ad ipsum vires redire, tradidit imperium Miltiadi: collegas docens non esse audire & sequi prudentes turpe, sed amplum & salutare. Ita compressa contentione, hortatus eos ut vno in consilio acquiescerent optimo, eoque uterentur, confirmavit Miltiadem, qui perpetuo imperio pollens fuit. Quippe destiterunt tum singuli singulis diebus imperare, atqui illi dicto fuerunt audientes. In pugna quum media Atheniensium acies laboraret, atque ibi diutissime Leontidem & Antiochidem tribus sustinerent barbari, fortiter dimicauerunt comparati inter se Themistocles & Aristides: quod hic ex Antiochide, ille esset ex Leontide. Ut fusos fugatosque barbaros ad naues redegerunt, & cursum tenere eos non ad insulas conspexerunt, sed venti & maris vi intro conici ad Atticam: veriti ne nudam defensoribus caperent vibem, novem tribubus ad urbem aduolauerunt, eodemque die iter confecere. In Marathone Aristides cum tribu sua relictus captiuorum & prædæ custos, non fefellit hominum de se opinionem, sed quum in tentoriis & nauibus captis auri & argenti esset affluentia, magna copia omnis generis vestis & aliæ infinitæ prædæ, nec ipse concupiuit eam attingere, nec alium permisit: præterquam si qui eo infcio quid surriperent, in quibus Callias tædifer, ad cuius pedes barbarus quidam ex coma & fasciâ regem ratus, abiicit se. Quum adorasset eum & dexteram apprehendisset, magnum pondus auri ostendit in puteo quodam defossum. Ibi Callias omnium hominum crudelissimus & teterrimus, aurum abstulit, & hominem, ne proderet rem aliis, interfecit. Hinc dictos aiunt à comicis posteros eius Laccoplutos, quasi ex puteo diuites, in locum ubi aurum inuenit, cauillantes. Mox Aristides magistratum, vnde annus denominatur, cepit. Quamuis archontem eum fuisse Phalereus Demetrius autor est, paulo ante obitum suum sub Platæensem martem. Atqui in actis post Xanthippidē, cuius magistratu superatus ad Platæas Mardonius est, ne cognominem quidem in permultis reperias Aristidem: at secundum Phanippum, cuius in magistratu pugne Marathonis palmam retulerunt, statim Aristides perscriptus archon est. Inter virtutes omnes eius maxime sensit multitudinem iustitiam: quod huius usus ei solidissimus sit & communissimus. Ex qua vir ille pauper & popularis, rege dignissimam & diuinissimam appellationem traxit iusti: quam nemo regum vel tyrannorum ambiuit,

ταῦτα δὲ εἰπὼν, καὶ τὰς κλοπὰς ἐξελέγξας τὸς μὲν τότε βοῶντας καὶ μαρτυροῦντας ὑπὲρ αὐτῶν κατατόμισε, τὸν δὲ ἀληθινὸν καὶ δίκαιον ἀπὸ τῶν βελτίων ἐπαμειβόμενον εἶχεν. ἐπεὶ δὲ Δάριος ὑπὸ Δαρείου πεμφθεὶς λόγῳ μὲν, ἐπιθέσθαι δίκην Ἀθῆναις, ὅτι Σάρδεις ἐπέπρησαν, ἔρχομαι, κατατρέψασθαι τὸς Ἑλλήνας, εἰς Μαραθῶνα πηγήν τῶν πόλεων κατέβη καὶ τὴν χώραν ἐπόρθη, τῶν δὲ κακώτων τοῖς Ἀθῆναις ἐπέτρεπον πόλεμον στρατηγῶν, μέγιστον μὲν εἶχεν ἀξίωμα Μιλτιάδης, δόξη δὲ καὶ δυνάμει δεύτερος ἢ Ἀρεΐδης. καὶ τότε πρὸ τῆς μάχης γνώμη τῆ Μιλτιάδου παρεθεμῆνος, ἡμικροῦν ἐποίησε ῥοπήν, καὶ παρ' ἡμέραν ἐκάστου στρατηγῶν ὁ κρείττος ἔρχομαι, ὡς ἐκλήθη εἰς αὐτὴν ἡ δόξα, παρέδωκε Μιλτιάδῃ διδάσκων τὸς συνάρχοντας ὅτι οὐ πείθεσθαι καὶ ἀκροῦσθαι τοῖς ἑσπεροῦσιν. οὐκ ἀσχερὸν, ἀλλὰ σεμνὸν ὅστις σωτήριον. ἔτω ἡ παρ' αὐτοῦ τὴν φιλονεικίαν, καὶ παρεστρέψατο ἀδελφὸς ἀγαθὴν μὲν γνώμη τῆ κακῆς ἡ χρονοῦσιν, ἔρρωσε τὸ Μιλτιάδῃ, ὅτι ἀπεισάσθαι τὸς ἑσπεροῦσιν ἰσχυρὸν ἡρόμενον. χαίρειν γὰρ εἶναι ἕκαστος ἦδη ὁ κατ' ἡμέραν ἄρχων, ὅστις ἐκείνῳ παρεσχεῖν. ἐν δὲ τῇ μάχῃ μάχισα τὸ Ἀθῆναιων τὸ μέσου ποιήσαντος, καὶ πλείστοι ἐν αὐτῇ χρόνον τὸ βαρβάρων ἀντιπρὸς αὐτῶν καὶ τὴν Λεοντίδα καὶ Ἀντιοχίδα φυλίῳ, ἡγωνισάντο λαμπρῶς τεταγμένοι παρ' ἀλλήλους, ὁ τε Θεμιστοκλῆς καὶ ὁ Ἀρεΐδης. ὁ μὲν γὰρ Λεοντίδης ἦν, ὁ δὲ Ἀντιοχίδης. ἐπεὶ δὲ τρεῖς ἀδελφοὶ τοῖς βαρβάροις ἐπέβαλον εἰς τὰς ναῦς, καὶ πλείοντα ὅσῳ ἐπέπρησαν ἑσπεροῦσιν, ἀλλ' ὑπὸ τῆ πύματος καὶ τῆς θαλάσσης εἶσω πρὸς τὴν Ἀθηναίων ἀποβιβάσασθαι, φοβηθέντες μὴ τὴν πόλιν ἔρημον λάβωσι τῶν ἀμυμονομένων, ταῖς μὲν ἐνθάδε φυλακῆς ἡπέριζοντο πρὸς ὁ ἄστυ, καὶ κατήνυσαν αὐθιμῶν. ἐν δὲ Μαραθῶνι μὲν τῆς αὐτῆς φυλῆς Ἀρεΐδης ἀπολειφθεὶς φύλαξ τῶν αἰχμαλώτων καὶ τῶν λαφύρων, οὐκ ἐφείσατο τὴν δόξαν, ἀλλὰ χυδῶν μὲν ἀρχαίου καὶ χρονοῦ παρ' ἡμέραν, ἐσθῆτος δὲ περὶ τοῦ ἀπὸ καὶ χρονοῦ ἀλλων ἀμυμονομένων ἐν ταῖς σκηνῆς καὶ τοῖς ἡλώκῃσι σκῆφῆσιν ὑπάρχοντων, οὐτ' αὐτὸς ἐπέδμησε σίχην, οὐτ' ἄλλον εἶασεν, πλὴν εἰ τις ἐκείνῳ λαθόντες ὠφέληθῃσαν. ὦν ἦν καὶ Καλλίας ὁ ἀδελφός. τούτῳ γὰρ τις (ὡς εἶοικε τῶν βαρβάρων παρεσπέσει, οἰηθεὶς βασιλεία, ἀλλὰ τὴν κέρμη καὶ ὁ σφόδρον, εἶ). παρεσκωήσας δὲ καὶ λαβόμενος τῆς δεξιάς, ἐδείξε πολλὴν χρυσὸν ἐν λακκῇ πικρῶν πορωρυγμένων. ὁ δὲ Καλλίας ὠμότατος ἀδελφῶν καὶ τῶν ἡμῶν ὠμότατος ἡρόμενος, τὸν μὲν χρυσὸν ἀνείλετο, τὸν δὲ ἀδελφὸν, ὡς μὴ κατεῖποι πρὸς ἑτέροις, ἀπέκτεινεν. ἐκ πύτου φασι καὶ λακκῆ πλούτους ὑπὸ τῶν κομικῶν τοῖς ἀπὸ τῆς οἰκίας λέγεσθαι, σκωπῶντων εἰς τὸ πόνον ἐν ᾧ ὁ χρυσὸς ὁ Καλλίας ἔρεν. Ἀρεΐδης δὲ τὴν ἐπώνυμον θυγῆν ἀρχὴν ἤρξε. καὶ τοὶ φησὶν ὁ Φαληρὸς Δημήτριος ἀρξῆσαι τὸν ἀνδρα μικρὸν ἐμπροσθεν τῆ θανάτου μὲν τὸ Πλαταιῆς μάχῃ. ἐν δὲ ταῖς ἀναγραφαῖς, μὲν μὲν Ξαθηπιπίδῃ, ἐφ' οὗ Μαρδόνιος ἠτήθη Πλαταιῆσιν, οὐδὲ ὀμῶνυμον Ἀρεΐδῃ ἐν πύτῳ πολλοῖς λαβεῖν ὅστι. μὲν δὲ Φάνιππον, ἐφ' οὗ τὴν ἐν Μαραθῶνι μάχῃ σίκων, θυγῆς Ἀρεΐδης ἀρχὴν ἀναγράψασθαι. πασῶν δὲ τῶν πρὸ αὐτῶν ἀρετῶν ἢ διακοσμήσασθαι τὴν πολλοῖς ἀμυμονοῦσιν παρείχε, ἀλλὰ

ὁ τὴν χρυσὴν ἀντελεγεσθαι αὐτῆς καὶ χρονοῦ τῶν ἀρχῶν. ὅθεν ἀνὴρ πένης καὶ δημοτικὸς ἐκλήσασθαι τὴν βασιλικῶν καὶ τῶν τῶν ἀρχῶν ὁ δὲ τῶν βασιλέων καὶ τυραννῶν ὁσέως ἐξήλωσεν,

ἄλλα πολιορκητὰ καὶ κεραινοὶ, καὶ νικητορες, ἔνιοι δὲ ἀετοὶ
 καὶ ἰέρακες ἔχουσιν παρομοιωθῆναι, τὴν δὲ τῆς βίας
 καὶ τῆς δυνάμεως (ὡς εἴοικε) μᾶλλον ἢ τὴν δὲ τῆς ἀρετῆς
 δοῦναι ἀγαπῶντες. καὶ τοὶ δὲ θεῖοι (ὧ γλίχονται σιωοικειοῦ
 καὶ σιωομοιοῦ αὐτοῖς) τρεῖς δοκεῖ διαφέρειν, ἀφθαρ-
 τὰ, καὶ δυνάμει, καὶ ἀρετῇ ὡς σημαντάτων ἢ ἀρετῇ, καὶ θεο-
 πατὸν βεβαίως ἀφάρτω μὴ γὰρ εἶναι καὶ τὰ κείνῃ καὶ τοῖς σοιχείοις
 συμβέβηκε δυνάμει ἢ σεισμοὶ καὶ κεραινοὶ, καὶ πινυμῶν ὄρ-
 μησὶ, καὶ ῥόμβάτων ἐπιφορὰν μεγάλῃ ἐχρῆσι δίκης ἢ καὶ ἑμι-
 δος ὁσδὲν ὅτι μὴ τὰ φρονεῖν καὶ λογίζεσθαι ὁ θεῖον, μελα-
 λαγγόμεναι, δι' ὅ καὶ τεινῶν ὄντων ἀπεπόνθησιν οἱ πολλοὶ παρὰ
 ὁ θεῖον, ζήλον καὶ φόβον καὶ τιμῆς, ζήλου μὲν αὐτοῖς καὶ μακα-
 εἶζειν εἰκόσιν κατὰ τὸ ἀφάρτων καὶ αἰδίων, ἐκπλήθησθαι
 ἢ καὶ δεδιέναι, κατὰ τὸ κέρειν καὶ δυνάτει, ἀγαπᾶν ἢ καὶ τι-
 μᾶν καὶ σέβασθαι κατὰ τὴν δικαιοσύνην. ἄλλα καὶ οὐτὰ
 διακρίνομεν, τῆς μὲν ἀθανασίας ἢ ἢ φύσις ἡμῶν οὐδέχεται,
 καὶ τῆς δυνάμεως ἢς ἐν τῇ τύχῃ κείται ὁ πλείστον, ὅτι θυ-
 μοῖσι τὴν δὲ ἀρετῆν, ὁ μόνον βεβαίως τῆς θεῖον ἀγαθὸν ἐν ἡμῖν,
 ἐν ὑτέροις τίθενται, κακῶς φρονουῦντες. ὡς τὸν ἐν δυνάμει καὶ
 τύχῃ καὶ ἀρχῇ βίον, ἢ μὲν δικαιοσύνη ποιεῖ θεῖον, ἢ δ' ἀδικία
 θνητὸν. τὰ δὲ οὖν Ἀρετῆς ἢ σιωοῦ ὁ παρὸν ἀγαπῶ-
 μένῃ διακρίνω ἐκωνυμίας, ὑτέροις φρονεῖσθαι, μέγιστα μὲν
 τῶ Θεμιστοκλέους λόγον εἰς τοὺς πολλοὺς ἐμβαλόντος, ὡς Ἀ-
 ρετῆς ἀιρηκῶς τὰ δικαιοσύνη τὰ κρίνειν ἀπύρτα καὶ δι-
 κάζειν, λέληθε μοναρχίας ἀδουροφόρητον ἐαυτῷ κατὰ σκλα-
 σάμηνος. ἢ δὲ δὲ που καὶ ὁ δῆμος ἐπὶ τῇ νίκῃ μέγα φρονεῖν, καὶ
 τῆς μεγίστων ἀξιών αὐτὸν, ἢ ἔθετο πῖς ὄνομα καὶ δοῦναι ὑτέ-
 ροις πολλοὺς ἐχρῆσι. καὶ σιωοῦντες εἰς ἄστυ πύρτα χόθον,
 ἔξοστρακίσοι τὸν Ἀρετῆς, ὄνομα τὰ φρόνα τῆς δοῦναι
 φόβον τυραννίδος θεῖοι. μορθησίας γὰρ ἐκ ἡνέλασις ὁ ἔξο-
 στρακισμός, ἀλλ' ἐκαλεῖτο μὲν δὲ ὑτέροις, ὄγκου καὶ δυ-
 νάμειος βαρυτέρας ὑτέροις καὶ χέλασις, ἢ δὲ φρόνου
 παρὰ μὴ φιλανθρωπίας, εἰς ἀιηκῶς ὁσδὲν, ἀλλ' εἰς
 μετασασιν ἐπὶ δέκα τὴν παρὰ τὸ λυποῦν ἀφάρτο μὲν
 δυσμένειαν. ἐπεὶ δὲ ἦρξαν τὶνες ἀφάρτοις ἀγρῆσι καὶ πο-
 νηροῖς ὑτέροις τὰ παρὰ φάσματι, τελευτῶν ἀπύρτων
 ὑτέροις ἔξοστρακίσαντες, ἐπαύσαντο. λέγεται δὲ τὸν
 ὑτέροις ἔξοστρακίσαντα διακρίνω αἰτίας. Ἀλκι-
 βιάδης καὶ Νικίας, μέγιστον ἐν τῇ πόλει δυνάμειος, διεσα-
 σίαζον ὡς οὖν ὁ δῆμος ἐμελλεν ἐκφέρειν τὸν ὄστρακον, καὶ δῆ-
 λος ἢ τὸν ὑτέροις γράψαν, διαλεχθέντες ἀλλήλοισι, καὶ τῶ
 γὰσις ἐκατέρως εἰς τὸ σιωοῦντες, τὸν ὑτέροις
 ἔξοστρακίσαντα παρὰ φάσματι. ἐκ τούτου, δυσχεράνας ὁ
 δῆμος ὡς καὶ ὑτέροις τὸ παρὰ φάσμα καὶ παρὰ φάσμα
 σμένον, ἀφάρτε πύρτα καὶ κατέλυσεν. ἢ δὲ τοιοῦτον (ὡς
 τύπῃ φάσμα) ὁ γινόμενον. ὄστρακον λαβὼν ἕκαστος, καὶ γρά-
 φας ὅν ἐβέλετο μετασασιν τῆς πολιτείας, ἐφέρειν εἰς ἕνα τόπον
 τῆς ἀγρῆς παρὰ φάσμα καὶ ἐκείνῃ δρυφάκτοις. οἱ
 δὲ ἀρχοντες παρὰ φάσμα μὲν διηκρίνομεν ὁ σύμπῃ ἐν τῶ
 φ ὄστρακῶν πλῆθος. εἰ γὰρ ἐξακιχελίων ἐλάθηον οἱ γράψαν-
 τες εἶεν, ἀτελής ἢ ὁ ἔξοστρακισμός. ἐπειτα τῶ ὄνοματων ἐ-
 καστον ἰδίᾳ γέντες, τὸν ὑτέροις πλείων γράμματων ἔξε-
 κήρῃτον εἰς ἕτη δέκα, κερπούμηνον τὰ αὐτῶ. γράφομεν
 οὖν τότε τῶ ὄστρακῶν, λέγεται πῖνα τῶ ἀγρῆσι καὶ
 πύρτα ἀγρῆσι, ἀναδόντα τὰ Ἀρετῆς ὁ ὄστρακον,

sed expugnatores, Fulminatores, Victores: non-
 nulli Aquilæ dici & Accipitres voluere, à violen-
 tia & potentia scilicet quam à virtute laudem po-
 tius aucupantes. Et quidem Deus, quem refer-
 re & adæquare auent, tribus præcellere videtur,
 immortalitate, potentia & virtute: inter quas
 summæ maiestatis est & diuinitatis, virtus. Nam
 vacuum quoque & elementa æterna sunt: vim ve-
 ro terræ motus, fulgura, ventorum procellæ, a-
 quarum impressiones ingentem obtinent. At
 iuris rectique ne Deus quidem, nisi sapiendo &
 ratiocinando venit in confortium. Quare quum
 tria quoque sint, quibus affectum erga Deum vul-
 gus est, quod eum beatum putet, timeat & ho-
 noret: beatum ducere videtur, quia immortalis
 est, nec interit: exhorrescere & metuere ob vim &
 potentiam: diligere & honorare & venerari iusti-
 tiæ causa. Atq; quum ita sese res habeat, immorta-
 litatem, (cuius natura nostra non est capax) & po-
 tentiam, (cuius maxima in fortuna posita vis est)
 affectant: virtutem vero, quod ex diuinis vnum
 bonum in nobis habemus, flocci faciunt male
 consulti: siquidem vitam potentia, prosperitate,
 principatu præditorum iustitia diuinam efficit,
 iniquitas beluinam. At Aristidi euenit, vt qui ob
 cognomen hoc primo diligeretur, post raperetur
 in inuidiam: potissimum quod sermonem Themis-
 tocles in vulgus sereret, Aristidem sublatis iudi-
 ciis, quod omnia iudicaret & disceptaret, domina-
 tum in ciues voluntarium clam sibi parasse. Et
 populum iam, cui fecerat victoria animos, arro-
 gantem offendebant illi, qui nomine & gloria e-
 minerent: ac concione ex tota Attica in urbem
 aduocata, exilium decennale (exostracismon vo-
 cant) irrogant Aristidi, inuidiæ gloriæ eius metum
 prætextentes tyrannidis. Nullius enim facinoris
 erat illud exilium pœna, sed speciosum nomen ha-
 bebat, vt authoritatis & potentia grauioris dice-
 retur depressio & coercitio. Erat vero inuidiæ
 mite lenimentum, quo stomachus ex offensa mo-
 tus in vindictam nullam atrociorē, sed in exili-
 um decennale effundebatur. Verum postquam
 huic rei quidam inuoluere homines sordidos &
 improbos cœpere, postremo omnium in hoc exi-
 lium Hyperbolo expulso, eam reliquerunt. Dici-
 tur ille exterminatus huiusmodi de causa. Alcibiades
 & Nicias, quorum in ciuitate summæ opes
 erant, discesserant in partes. Vbi populum iam in
 suffragia iturum & alterum eorum constaret ex-
 terminaturum: colloquuti inter se vtramque con-
 iunxerunt factionem, struxeruntque vt Hyper-
 bolus in exilium decennale exigeretur. Inde po-
 pulus hanc rem conspurcatam & ludibrio habi-
 tam ægre ferens, semel abrogauit eam & antiqua-
 uit. Ea (vt breuiter perstringam) ad hunc ageba-
 tur modum Testulam, quam ὄστρακον vocant, capie-
 bat quisque, hanc quum ei inscripsisset quem ci-
 uem vellet exigere, in vnum locum ferebat fori
 cancellis vndique septum. Archontes inde pri-
 mo numerum inibant vniuersarum accumula-
 tarum testarum: si infra sex millia essent qui scripse-
 rant, inanis erat exostracismus. Post singula no-
 mina ponebant seorsum: & qui esset à plurimis
 scriptus, huic permissis facultatibus suis, consti-
 tuebant exiliū decennale. Dum igitur testulis no-
 mina infertibunt, dicitur illiteratus quidā & plane
 rudis Aristidi, vt vni de plebe, testulam, tradidisse,

peritiam
 ex auctoritate
 fides. Nam
 rom. immo
 Quo autem
 sed inscrip
 reddidit. V
 dit ad exili
 vota: ne vili
 re: quo res
 no terro, q
 tiam in An
 fierent ex
 mum ne h
 befallere, &
 barbarum. C
 Nemp ille
 bar adhort
 Græcor, & p
 ma potestate
 erat, atque
 publicam e
 enim defert
 & prouoc
 atum vnd
 cumuent
 des ab A
 lem class
 Themist
 na ista, T
 fita disse
 certamen
 imperato
 nunc vni
 mum de
 lere. Qu
 videtur op
 stratum h
 micare nec
 nulla pœn
 (inquit) A
 tar autem
 ture illud
 xerū barba
 fudeas & d
 pios incolum
 bebant. V
 Themistoc
 pacere co
 curu Arist
 dū dicitur
 non homin
 que in his
 Pnyxiam ad
 prætendit
 um incedit
 num ciuem
 in eam in
 in pnyx
 dicitur in
 tate. Sicut
 in consiliu
 etiam quid
 pnyx tū
 & pnyx
 dicitur in

petisseque ut inscriberet Aristidem. Admirante eo ac rogante, num quid in eum Aristides admiffisset, Nihil, (inquit) neque est mihi ille notus: verum stomachor quod passim Iustum dici audiam. Quo audito, nihil Aristidem ferunt respondisse, sed inscripsisse testule nomen suum, atque ei illam reddidisse. Vrbe excedens, supinas manus terendit ad cœlum, & diuersa sane fecit atq; Achilles vota: ne vllum tempus populo Atheniensi incidere, quo reminisci adigeretur Aristidis ciuitas. Anno tertio, quum Xerxes, per Thesaliam & Bœotiam in Atticam terram irrumperet, rescissa lege sciuerunt exulibus reditum, metu Aristidis potissimum, ne hostibus coniunctus complures ciues labefactaret, & ad desciscendum compelleret ad barbarum. Cæterum non perspexerunt eum satis. Nempe ille etiam ante hoc decretum non cessabat adhortari & stimulare ad libertatem tuendam Græcos, & post decretum, Themistocli cum summa potestate duci, omni in re consilio & opera aderat, atque hominem inimicissimum ob salutem publicam effecit quam clarissimum. Postquam enim deserere deliberauit Eurybiades Salamina, & prouecta in altum nocte classis barbarica cinctum vndiq; fretum & insulas obsedit: quum circumuentos Græcos animaduertisset nemo, Aristides ab Ægina præceps per mediam euectus hostilem classem contendit noctu ad tabernaculum Themistoclis, foliq; euocato, Nos iam (inquit) vana ista, Themistocles, si sapimus, & iuuenili deposita dissentione, salutare auspicemur & bonum certamen, Græciam contendentes conseruare: tu imperator & dux, opera ego & consilio, quando nunc vnum te optima ratione, classe vt quamprimum decertemus in angustiis intelligam consulere. Quum autem tibi reluctantur socii, hostes videntur opitulari. Pelagus vndique & à tergo stratatum hostili est classe, vt strenuos esse atque dimicare necessitas cogat vel inuitos, quod via fugæ nulla pateat. At quæ Themistocles, Puderet me (inquit) Aristide, si hac in re esses me potior: enitar autem cum præclaro principio luctando superare illud factis. Simul commentum ei quod struxerat barbaro, aperit, hortaturque Eurybiadi persuadeat & doceat, non posse nisi prælio nauali ipsos incolumes esse. nam fidem maiorem adhibebat ei. Vnde quum in consilio ducum diceret Themistocli Corinthius Cleocritus, nec Aristidi placere consilium ipsius quod præsens fileret, occurrit Aristides, *Nisi optimam sententiam Themistocles dixisset, non fuisse se taciturnum: tacere autem nunc, non hominis studio, sed quia comprobaret consilium.* Atque in his Græcorum nauarchi erant. At Aristides Pfyttaliam aduertens, quæ Salamini in faucibus prætenditur exigua insula, à magna manu hostium incessam, impigerrimum quenque ac fortissimum ciuem imponit in naues actuarias, atque in eam insulam irrumperit. Ibi inita cum barbaris pugna concidit omnes, præterquam siqui viui illustres in potestatem venerunt, in quibus fororis regis, Sandauces nomine, tres filii fuere. hos misit confestim ad Themistoclem. Ferunt hos ex oraculo quodam vate præcipiente Euphrantide,

πάποις τῶν πολιτῶν, προσέμιξε τῇ Ψυπάλεια· καὶ μάχην πρὸς τοὺς βαρβάρους σωμαίτας, ἀπέκτεινε πύργου, πλὴν ὅσοι τῶν ὀπιφαναίων ζῶντες ἤλωσαν. ἐν ᾧ τούτοις ἦσαν ἀδελφῆς βασιλέως ὄνομα Σαιδαύκης τρεῖς παῖδες οὗς ὄνους ἀπέσειλε πρὸς τὸν Θεμιστοκλέα, καὶ λέγονται κατὰ τι λόγον τῶ μαύτεως Εὐφραντίδου κελύσαντος,

A ὡς ἐν τῶν τυχόντων, ὡς καλεῖν ὅπως Ἀρειεῖδῳ ἐγγράφη. τὸ δὲ θαυμάσιον, καὶ πρῶτον μὴ τι κακὸν αὐτῷ Ἀρειεῖδῃ πεποίηκεν, οὐδὲν (εἶπεν) ὅσπερ γινώσκω τὸ ἀδελφῶν, ἀλλ' ἐνοχλοῦμαι πρὸς τὸν δίκαιον ἀκούων. ταῦτα ἀκούσαντα τὸν Ἀρειεῖδῳ, ἀποκρίνασθαι μὴ ὅσπερ, ἐγγράφη ἢ τὸ ὄνομα ὀφράκα καὶ ἀποδοῦναι. τῆς δὲ πόλεως ἀπαλλατῆρος, ἠδὲ τὰς χεῖρας ἀνατείνας εἰς τὸν οὐρανόν, ἠύξατο τὴν ἐραπία (ὡς εἶπεν) ὄχι μὲν ὡς Ἀχιλλεῖ, μηδὲνα κερὸν Ἀθλιώτους καταλαθεῖν ὡς ἀναγκάσει τὸν δῆμον Ἀρειεῖδῃς μνηστῆρας. τείτω δ' ἔπειτα Ἐρῆξ ὄχι Θεπάλιας καὶ Βοιωτίας ἐλαύνοντος ὅτι τὴν Ἀθικίαν, λύσαντες τὸ νόμον, ἐψηφίσαντο τοῖς μετῆσσι κέρδοσιν μάλιστα φοβούμενοι τὸν Ἀρειεῖδῳ, μὴ παροδόμενος τοῖς πολεμίοις, ὄχι φέρη καὶ μεταπήση πολλοὺς τῶν πολιτῶν πρὸς τὸ βαρβαρον· ὅσοι ὀρθῶς στρατοῦσιν τῶ ἀνδρῶσ· ὅσ γε καὶ πρὸ τῶ δόγματος τούτου διετέλει πρὸς τρέπων καὶ παροξύνων τῶσ Ἑλλήωσ ὅτι τὴν ἐλθῶντα, καὶ μετὰ τὸ δόγμα τῶτο, Θεμιστοκλέωσ στρατηγῶντος ἀνδραγαθῶσ, πρῶτα σωμαίτασ καὶ συνεβέβηκεν, ἐνδοξότατον ὅτι σωτηρία κρινῆ ποίαν τὸν ἔχρισον. ὡσ γὰρ ἀπολιπεῖν τὴν Σαλαμίνα βαρβαροῦσ τῶ πρὸς C Εὐρυβιάδῳ, καὶ βαρβαρικῶσ τειήρεισ νύκτωρ ἀναστῆσαι καὶ πρὸς ἀναλασθῶσ, τὸν τε πόρον ἐν κύκλῳ καὶ τὰς νήσοισ κατεῖχον, ὅσπερ πρὸς τῶσ κίπλωνσ, ἦκεν ὁ Ἀρειεῖδῃς ἀπ' Αἰγίνης πρὸς ἀβόλωσ ὄχι τῶν πολεμίων νεῶν διεκπλάσας· καὶ νυκτὸσ ἐλθὼν ὅτι τὴν σκίωλῶσ Θεμιστοκλέωσ, καὶ καλέσας αὐτὸν ἔξω μόνον, Ἡμεῖσ (εἶπεν) ὡ Θεμιστοκλέωσ, εἰ σωφρονοῦμεν, ἠδὲ τὴν σκενὴν καὶ μείρακιώδῃ σάσιν ἀφέντες, ἀρξώμεθα σωτηρία καὶ καλῆσ φιλονηκίας πρὸς ἀλλήλοισ· ἀμιλλώμενοι σωσῶσ τὴν Ἑλλάδα, σὺ μὲν ἄρχων καὶ στρατηγῶν, ἐγὼ δὲ ὑποργῶν καὶ συμβεβήωσ. ἐπεὶ καὶ νῦν σε D πρῶτα ἴνομεν μόνον ἀπολασθῶσ τῶ στίγων λογισμῶσ, κελύοντασ ἀναναυμαχεῖν ἐν τοῖσ φενοῖσ τὴν ταχίσην. καὶ σοι τῶσ συμμάχων ἀπὸ πρῶτοντων, οἱ πολέμοισ σωμαργεῖν εἶοικασ. ὅσ γὰρ ἐν κύκλῳ καὶ κατόπιν ἠδὲ πέλτασ ἐμπέπλησαι νεῶν πολεμίων, ὡσ καὶ τῶσ μὴ τῶσ ἀνάγκη κατεῖληφει ἀγαθοῖσ ἀνδρῶσ (εἶ) καὶ μάχασ· φυγῆσ γὰρ ὁδοσ εἰλείπεται. πρὸς ταῦτα ὁ Θεμιστοκλέωσ εἶπεν, οὐκ ἀνέβουλόμην, ὡ Ἀρειεῖδῃ, σὲ καὶ τῶσ μου κρείττονα ἡμέωσ. πειρασμοῦ δὲ πρὸς καλῶσ ἀρχίω ἀμιλλώμενοσ, ὑπάρβαλέωσ τοῖσ ἔργωσ. ἀμα δὲ αὐτῷ φράσασ τὴν ὑφ' αὐτῷ κατασκαδαθεῖσσαν E ἀπάτῳ πρὸς τὸν βαρβαρον, παρεκλείπει τὸν Εὐρυβιάδῳ, καὶ διδάσκειν ὡσ ἀμύχανόν ὅστω σωθῆναι μὴ ναυμαχεῖσσαισ. εἶχε γὰρ αὐτῷ μάλλον πίσιν· ὅσεν ἐν τῶ συλλογῶ τῶσ στρατηγῶν εἰπόντοσ Κλεοκρίτου ὁ Κορινθίωσ πρὸς τὸ Θεμιστοκλέα, μηδ' Ἀρειεῖδῃ τὴν γνώμην δρέσκειν. αὐτῷ παρόντα γὰρ σωμαίαν ἀντίπεν ὁ Ἀρειεῖδῃσ, ὡσ ὅσκα ἀνέσώπα μὴ λέγοντοσ τὰ ἀεῖσα τῶ Θεμιστοκλέωσ· νῦν δὲ ἠσυχία ἀγαθῶσ, οὐ δὲ δῖνοισ τῶ ἀνδρῶσ, ἀλλὰ τὴν γνώμην ἐπαγαθῶσ. οἱ μὲν οὖν ναυαρχοῖ τῶ Ἑλλήωσ ταῦτ' ἐπράχον. Ἀρειεῖδῃσ δὲ ὄραν τὴν Ψυπάλειαν, ἠ πρὸς τῆσ Σαλαμίνοσ ἐν τῶ πόρῳ κῆσται ἡσσοσ οὐ μεγάλη, πολεμίων ἀνδρῶν μεσῆν οὖσαν, ἐμβάσασ εἰσ ὑπορηπίασ τῶσ πρὸς θυμοπάτοισ καὶ μαχησ-

καὶ τὴν χώραν ὀπιδοῦναι τοῖς Ἀθῆναιῶσι ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος, ἐν
 οἰκείᾳ καὶ τῆς χρησιμῶν ἐπισημοῦσα. ταῦτα μὲν ἔν τῳ φιλο-
 πημίᾳ τῆς Πλαταιῶν ἔτιω σιωπῶντα ἐβόησαν ἡμέρας, ὥστε καὶ
 Ἀλέξανδρον ἤδη βασιλεύοντα τῆς Ἀσίας ὑπερῶν πολλοῖς ἔτεσι,
 τευχίζοιτο. τὰς Πλαταιῶν, ἀνείπειν Ὀλυμπιάσιν ὑπὸ κήρυ-
 κος, ὅτι ταῦτα ὁ βασιλεὺς ἀποδίδωσι Πλαταιῶσι, τὴν ἀδρα-
 γασίαν καὶ τὴν μεγαλοψυχίαν χάριν, ὅτι τῶν Ἑλλήσιν ἐν τῷ
 Μηδικῷ πολέμῳ τὴν χώραν ἀπέδωκεν, καὶ παρέσθον αὐτὸς ὑπο-
 θυμοπάτης. Ἀθῆναιοὶ δὲ Τεγεάταις ἐπὶ ταξέως ἐείσαντες,
 ἠξίον, ὡς ἄει, Λακεδαιμονίων τὸ δόξιον ἐχόντων κέρως,
 αὐτοῖς τὸ δῶνυμον ἔχειν· πολλὰ τὸς αὐτῶν παροχῶν, ἕκω-
 μιάζοντες ἀγρομακτέντων δὲ τῶν Ἀθῆναιῶν, παρελθὼν ὁ Ἀει-
 κείδης, εἶπε, Τεγεάταις μὲν ἀνείπειν ἐπὶ δῶνυμον καὶ ἀ-
 δραγασίας ὁ παρὼν κερὸς εἰ δίδωσι, παρὸς δὲ ὑμᾶς ὡς παρ-
 παταί, καὶ τοῖς ἄλλοις Ἑλλήσιν λέγειν, ὅτι τῶν Ἑλλήσιν ὅσοι
 ἀφαιρεῖται τόπος, ὅσοι δὲ δίδωσιν· ἡ δὲ αὐτοῖς ἡμῖν παρὸν ἀπο-
 δῶτε, πειρασόμεθα κρομοῦντες καὶ φυλάττοντες, μὴ κα-
 ταχρῶναι τοῖς παροχῶν ἀγῶνας. ἡ κερὸν γὰρ οὐ τοῖς
 συμμάχοις εἰσάσσοιτες, ἀλλὰ μαχομένοι τοῖς πολε-
 μίοις· οὐδὲ ἐπαγεσόμενοι τοῖς πατέρας, ἀλλὰ αὐτοῖς ἀδρας
 ἀγαθῶν τῆς Ἑλλάδος παρὸν, ὡς ὅτι ὁ ἀγὼν δείξει καὶ
 πόλιν καὶ δόξον, καὶ ἰδιώτῳ, ὅπου τοῖς Ἑλλήσιν ἀξίος
 ἔστι. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ σιωπῶντες καὶ ἠγεμόνες, ἀπέδε-
 ζοντο τοῖς Ἀθῆναιῶσι, καὶ θάτερον αὐτοῖς κέρως ἀπέδο-
 σαν. οὐσης δὲ μετεώρου τῆς Ἑλλάδος, καὶ μάλιστα τοῖς
 Ἀθῆναιῶσι τῶν παροχῶν ὀπισθοφάλας ἐχόντων, ἀ-
 δρας ἐξ οἰκῶν ὀπιφαιδῶν καὶ χρημάτων μεγάλων, πένητες
 ὑπὸ τῷ πολέμῳ γεγνηότες, καὶ πᾶσαι ἅμα τὰ πλεῖστα τῶν
 ἐν τῇ πόλει δυνάμιν αὐτῶν καὶ δόξον οἰχομένων ὀραῖτες,
 ἐτέρων πηρομένων καὶ δόξοντων, σιωπῶντες εἰς οἰκείαν πινά
 τῶν ἐν Πλαταιῶν κρύφα, καὶ σιωπῶντες καὶ ἀλύσειν τὸν
 δῆμον· εἰ δὲ μὴ παροχῶν, λυμυρεῖσθαι τὰ παροχῶντα,
 καὶ τοῖς βαρβαροῖς παροχῶν. παροχῶντων δὲ τούτων
 ἐν τῷ στρατοπέδῳ, καὶ συχρῶν ἤδη διεφθαρμένων, ἀγαθό-
 μνος ὁ Ἀεικείδης, καὶ φοβηθεὶς τὸν κερὸν, ἐγὼ μὴτ' ἐδῶ
 ἀμελούμενοι τὸ παροχῶν, μὴτ' ἀπὸρ ἐκκαλύπτειν, ἀγο-
 οῦσας εἰς ὅσον ἐκβήσεται πλήθος ὁ ἐλεγχος, τὸ τὸ δικαίου
 ζητῶν ὅσον αὐτὸ τὸ συμφέροντος. ἐκ τῶν δὲ πινάς ἐκ πολλῶν
 σιωπῶν, καὶ τούτων δύο μὲν οἷς παροχῶν ἡ κερὸς παρο-
 χράφῃ, οἱ καὶ πλείους αἰτίας εἶχον, Αἰσχίνης Λαμωρῶν καὶ
 Ἀγασίας Ἀγροῦν, ὅχοντο φέροντες ἐκ τῶν παροχῶν
 πινά δὲ ἄλλοις ἀφῆκε, παροχῶν διδίδι καὶ μετὰ γὰρ αἰτίας
 ἐπὶ λαθαίνειν οἰομένοις· ὑπὸ τῶν ὡς μέγα δικαστέον ἔχουσι
 τὸν πόλεμον, ἀπολύσασθαι τὰς αἰτίας ὀρθῶς καὶ δικαίως τῇ
 πατείδι βεβούμενοι. μὲν ταῦτα Μαρδόνιος, ὃς πλείστον ἐ-
 δόκει ἀφῆρειν τῶν Ἑλλήσιν, ἀπεπειράτο, τὸ ἵππων ἀφῆρειν
 αὐτοῖς ἐφείσκει τῶν Ἑλλήσιν ὑπὸ τῶν παροχῶν τὸν Κιθαιρω-
 νος, ἐν χωρίοις ὀχρῶν καὶ περὶ ὄρεσι, πλεῖστον Μεγάρων. ἐ-
 πι δὲ τριχίλιοι τὸ πλήθος ὄντες ἐν τοῖς ὀπιπέδῳ μᾶλλον
 ἐστρατοπεδοῦντο. δι' ὃ καὶ κερὸς ἐπαρῶν ὑπὸ τῶν ἵππων, ρυεί-
 σης ἐπὶ αὐτοῖς καὶ παροχῶν ἐχούσης παρταχῶν. ἐπεμπον
 αὐτῶν ἀφῆρειν καὶ πινά παρὸς Παισαῖας, βοηθεῖν κελύον-
 τες, ὡς οὐ δυνάμενοι καθ' αὐτοῖς ὑποστῆναι τῶν βαρ-
 βάρων πλήθος. ταῦτα Παισαῖας ἀκούων, ἠδὲ ἡ δὲ καὶ κερὸν
 ἀποκεκρυμμένον ἀκροῖσμάτων καὶ τῶν μᾶλλον πλήθῳ τῶν παροχῶν τῶν Μεγάρων, καὶ σιωπῶντας αὐτὸς εἰς ὀλίγον,

agrumque donarent populo Atheniensi: quo pro
 Græcia ex oraculo decernerent in suo. Quæ Pla-
 tænsium magnificentia usque adeo fuit decanta-
 ta, ut multis annis post Alexander iam Asia positus,
 quum erigeret mœnia Platæarum, per præconem
 Olympiis pronuntiaret, hanc se gratiam virtutis,
 & magnanimitatis ergo referre Platænsibus,
 quod Græcis bello Medico essent agrum suum
 largiti, promptissimamque operam nauassent. Te-
 geatæ autem de loco in acie ambigentes cum A-
 theniensibus, postulauerunt, quia vetere more
 dextrum cornu Lacedæmonii tenebant, ut item
 attribueretur ipsis læuum, atque hinc multum ma-
 iores suos extulerunt. Indignantibus Atheniensibus
 procedens Aristides, Tegeatis (inquit) ut de
 claritate & virtute reclamemus, præsens non per-
 mittit tempus: apud vos verò Spartiatæ & reliquos
 Græcos dicimus, loco neque adimi neque conferri
 virtutem. Quem vos ordinem nobis assignabitis,
 eum dabimus operam ut ornemus atque tueamur:
 nec decora deformemus priora: neque enim ut
 tumultuemur contra socios adsumus, verum ut cum
 hostib. dimicemus: neque ut patres nostros laudi-
 bus feramus, sed quo nosmetipsos præstemus Græ-
 ciæ viros fortes. Si quid præsens mars declarabit,
 quanti quæque ciuitas, & dux & priuatus sit apud
 Græcos æstimandus. Hæc ubi dicta dedit, confi-
 lium & duces collaudatis Atheniensibus alterum
 cornu attribuere. Suspensa Græcia & præcipue
 rebus Atheniensium ancipitibus, certi homines
 ex illustribus familiis & pecuniosi, qui per bellum
 ad paupertatem reciderant, & qui omnem simul
 cum opibus potentiam domi & auctoritatem
 perire cernebant sibi, honoribus & imperiis ad
 alios delatis, in certas ædes Platæis conuenerunt
 occultè, coniuraueruntque de euertenda populæ
 auctoritate: quod si minus procederet, de labefactanda
 summa rerum & barbaris prodenda. Dum hæc in castris
 miscerentur, & multi iam fuerunt deprauati,
 odoratus rem Aristides & articulum veritus,
 statuit neque negligere rem, neque totam excutere,
 incertus ad quam multos ea quaestio pertinere posset:
 maluitque iustitiæ quam vtilitati publicæ imponere
 modum. Igitur ex multis corripit octo tantum.
 Quorum duo, quibus iudicium fuit primis dictatum,
 qui que maximè fontes erant, Aischines Lamprensis
 & Agesilas Acharnensis, ex castris profugere.
 Cæteros dimisit animum recipiendi & pœnitentiæ
 locum dans iis qui de se nondum compertum arbitrabantur:
 admonensque magnum ipsis propositum forum esse
 bellum, quo si rectè atque iustè consulerent patriæ,
 diluere crimina valerent. Inde Mardonius, ut
 Græcos periclitaretur, quo præstare plurimum eis
 videbatur, equitatum confertum immisit in eos
 sub radice Citheronis locis sedentes munitis &
 asperis, præter Megarenses, qui ad trium millium
 numerum regione planiore castra habebant. vnde
 ab inuolante in patentes vndique equitatu
 affligebantur. Itaque mittunt properè nuntium
 ad Pausaniam subsidium petitum, non posse solos
 se vndam subsistere barbarorum. Quibus nuntiat
 Pausanias iam castra Megarensium despicens
 nube cooperta iaculorum & sagittarum,

illosque in arctum contractos, suppetias venire ipse cum graui armatura Lacedæmoniorum nulla valuit ratione, sed aliis ducibus & manipularibus Græcorum, qui præstò erant, virtutis & gloriæ laudem proposuit, si qui vltro susciperent proludere & opem ferre Megarensibus. Torpentibus cæteris omnibus suscepit Atheniensium nomine Aristides negotium, & manipularium mittit impigerrimum Olympiodorum, cum ipsius manipulo delectis viris trecentis & admistis sagittariis. Quibus actutum instructis atq; in barbaros incurrentibus, equitum barbarorum Masistius præfectus, vir ingenti robore corporis proceritateque & specie rara, vbi id considerauit, conuertit equum atque in eos infestum admisit. Quibus illum excipientibus & confligentibus acris dimicatio extitit, quasi periculum in hac summae facientibus. Ibi equus eius sagittâ ictus Masistium effudit. Lapsus præ armorum pondere, & ipse attollere sese agrè valuit, nec facilè eum instantes Athenienses & ferientes potuerunt vulnerare: quia non solum pectus & caput, sed & reliqua membra auro & ære & ferro habebat munita. Tandem quidam, qua oculum aperiebat galea, hastili iaculi fodiens interemit eum: reliqui Persæ relicto cadauere fugam cepere. Senserunt huius victoriæ magnitudinem Græci non ex caforum numero (quippe pauci ceciderant) sed ex lectu barbarorum. Etenim ob Masistii necem, semetipsum, equos, mulosque totonderunt, eiulatuque & planctu campum compleuerunt, quod virum amisissent secundum ipsum Mardonium virtute & autoritate longè primum. Post equestre prælium abstinuit diu vtraque pars pugna. Propugnantibus enim vates iuxta Persis ac Græcis victoriæ denuntiabant ex extis: perniciem, si inuaderent hostem. Inde Mardonius, quòd ei in paucos dies superesset comæatus, Græcorum verò quotidie affluentibus aliquibus numerus cresceret, moræ impatiens statuit non vltà cunctari, sed prima luce Asopum transire, atque Græcos adoriri ex improviso. Id ducibus vesperi edixit. Noctis conticinio vir equo veclus, silentio admouit se castris Græcorum. Alloquutus statione petiuit vt euocaretur Aristides Atheniensis, qui quum properè adesset, Alexander sum (inquit) Macedonum rex: huc contendi, summo periculo vestri studio obiiciens, ne res improvisa vos percellat, quo dimicetis deterius. Nam cras decernet vobiscum Mardonius acie: non ille quidem vlla spe bona fultus vel animo, verum angustiis pressus necessariorum. Quippe vates quoque tristibus extis & oraculorum responsis deterrent eum à conflictu, occupatque languor ingens exercitum & stupor. Cæterum animum acuat necesse est & fortunam experiatur, aut sedens extremam sustineat famem. Ita fatus Alexander rogauit Aristidem id vt mente teneret & meminisset, alteri ne reuelaret. Hic verò conuenire negauit vt Pausaniam ea, penes quem esset imperium, celaret: apud alios ostendit hoc ante pugnam se non vulgaturum, at si vicissent Græci, neminem Alexandri studium & propensum animum ignoraturum. His dictis rex Macedonum retrò se recepit. Aristides verò ad tentorium Pausaniæ profectus.

λαδς τῶ Μακεδόνων ἀπήλαυεν ὀπίσω πάλιν, ὃ, τε

αὐτὸς μὲν ἀμύχανος ἢ πρὸς ἰπποδάμο ἀμύειν, ὀπλιτικῆ φάλαγγι καὶ βαρεῖα τῆ Σπαρτιατῶν τοῖς δὲ ἄλλοις στρατηγῶσι καὶ λοχαγῶσι τῶν Ἑλλήνων πρὸς αὐτὸν οὐσα πρὸς ὅτε ζῆλον ζρετῆς καὶ φιλοθυμίας, εἰ δὴ πινες ἔχοντες ἀναδέξαντο πρὸς ἀγωνίαν καὶ βοήθῃσιν τοῖς Μεγάρωσι. τῶ δὲ ἄλλων ὀκνηώτων, Αἰετῆδος ἀναδέξαντος ἑαυτὸν τῶ Αἰθιωαίων ὄργων, ἀποπέλλῃ τῶ πρὸς θυμὸν τῶν λοχαγῶν Ολυμπιόδωρον, ἔχοντα τὸν ἑαυτὸν τεταμένους λογάδας τετρακσίους, καὶ τοξότας ἀναμεμειμένους σὺν αὐτοῖς. τέτων ἰξέως διεσπασσάντων καὶ πρὸς φρεσὶν δρόμων, Μασίστος ὁ τῶ βαρβαρῶν ἰππαρχος, ἀπὸ ἀλκῆ τε θαυμαστος, μεγάλῃ τε καὶ καλλίστῳ σώματος ὡς κατείδεν, ἐλαυτίον ὅτι πρέλας τῶ ἵππων, εἰς αὐτοῖς ἤλαυεν. τῶ δὲ ἀναρχομένων καὶ συμβαλόντων, ἢ ἀγῶν καρτερός, ὡς πείραται ἐν τέτῳ τῶ πρὸς λαμβανόντων. ἐπεὶ δὲ τοξόταις ὁ ἵππος τῶ Μασίστων ἀπέριψε, καὶ πεσὼν, ἑαυτὸν βάρος τῶ ὀπλων αὐτὸς τε διεκίνητος ἢ ἀναφέρειν, καὶ τοῖς Αἰθιωαίοις ὅτι κειμένων καὶ παίοισι δεσμεταχείριστος, οὐ μόνον γένηται καὶ κεφαλῶν ἀλλὰ καὶ τὰ γῆρα χρυσῶ καὶ χαλκῶ καὶ σιδήρῳ καὶ ἀπεφραγμένους τῶτον μὲν ἢ ὀκράϊος ἑσέφανε τῶ ὀφθαλμῶν, ἀκινήτως εὐρεσκι πᾶσι πῆσ ἀεὶ ἔλεν. οἱ δὲ ἄλλοι

C Πέρσαι πρὸς ἐμμοὶ τῶ νεκρῶν, ἐφθόζον. ἐγνώθη δὲ τὸ κατὰ πρῶτον ὄμαλος ὁ μέγιστος πῶς Ἑλλήνων ἐκ τῶ νεκρῶν τοῦ πλήθους, (ὀλίγοι γὰρ οἱ πεσόντες ἦσαν) ἀλλὰ τὰ πένη τῶ βαρβαρῶν, καὶ γὰρ ἑαυτοῖς ἔκειρον ὅτι τῶ Μασίστω, καὶ ἵπποισι καὶ ἡμίονοις, οἰμογῆς τε καὶ κλαυθμῶ τῶ πεδίον ἐπέπιπλασαι, ὡς ἀδρα πολὺ πρὸς τὸν ζρετῆ καὶ δινώμει μετὰ γὰρ Μαρδόνιον αὐτὸν ἀποβαλόντες. μὲν τῶ ἵππομαχίαι, ἀμφοτέρω μάχης ἔχοντο χρονοὶ πολὺ. ἀμυνομένων γὰρ οἱ μάρτυρες νίκῃ πρὸς ὄφαινον ἐκ τῶ ἱερῶν ὁμοίως καὶ τοῖς Πέρσαις καὶ τοῖς Ἑλλήνων εἰδὲ ὅτι χειροῖεν, ἦσαν. ἐπειτα

D Μαρδόνιος, ὡς αὐτῶ μὲν ἡμερῶν ὀλίγων τὰ ὅτι πῆσ δεικὰ πρὸς αὐτὸν, οἱ δὲ Ἑλλήνες αἰεὶ πινῶν ὅτι πρὸς ὄντων πλείονες ἔχοντο, δεσπαρχετῶν, ἐγνώ μὲν κέ πῆσ ἄλλα ἀφ᾽ ἑαυτῶν, ἀμα φάει τὸν Ἀσωπὸν ὅτι πῆσ τῶς Ἑλλήνων ἀπρὸς ἀδικήτους, καὶ πρὸς ἀγέλιμα πῶς ἡγεμόσιν ἐσπέραις ἔδωκε. μεσοῦσης δὲ μάχης τῶς νυκτὸς, δὴ τῶ ἵππων ἔχον, ἀβέμα πρὸς σμῆνυε τῶ στρατοπέδῳ τῶ Ἑλλήνων ἐντυχὸν τῶς φυλακῆς, ἐκίλεθεν αὐτῶ πρὸς εὐλετῶν Αἰετῆδῶν τὸν Αἰθιωαίων ἑσπαρχοῦσατος τῶ πᾶσι, ἔφησεν, Εἰ μὲν μὲν Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδόνων βασιλεὺς, ἦκα τῶ ἐκ κινδύνων τῶ μέγιστον δινῶσιν

E τῶ πρὸς ὑμᾶς ἀγούμενος, ὡς μὲν ὁ ἀφνίδιον ἐκπλήξειεν ὑμᾶς, χρονοὶ ἀγωνίαν ἀγαθῶν. μαχίται γὰρ ὑμῖν Μαρδόνιος αὐτεῖον, οὐχ ἑλπίδος χρονοῖς ὅσῳ θαρσοῖς, ἀλλὰ ἀποείας τῶ πρὸς ὄντων ἐπεὶ καὶ μάρτυρες ἐκείνον ἀπαισίαις ἱεροῖς καὶ λογίοις χρονοῖς εἰρηνοῖς μάχης καὶ τὸν στρατὸν ἵχει δεσθυμῶ πολλῇ καὶ κατὰ πῆσ, ἀλλὰ ἀνάγκη πολυμῆσιν πεισῶσιν τῶς τύχης, ἢ τῶ ἐξάτιν ἑσπῶ μὲν ἀποείαι κατὰ ζῶδρον. ταῦτα φράσας ὁ Ἀλέξανδρος, ἐδείπῳ τὸν Αἰετῆδῶν αὐτὸν εἰδέναι καὶ μνημονῶσιν, ἐτέρῳ καὶ μὴ κατεπειν. οἱ δὲ οὐ καλῶς ἔχον ἔφη ταῦτα Πausanίαι ἀποκρύψασθαι (ἐκείνῳ γὰρ ἀνακείσθαι τῶ ἡγεμονίαι) πρὸς δὲ τῶς ἄλλοις ἀρρητὰ πρὸς τῶς μάχης ἔδοξεν ἔσθαι. νικῶσης δὲ τῶς Ἑλλάδος, ὅσῳ τῶ Ἀλέξανδρου πρὸς θυμῶν καὶ ζρετῶ ἀγνοῖσιν. λεχθέντων δὲ τούτων, ὅ, τε βασι-

διηγείτο τὸς λόγους καὶ μετεπέμπετο τὸς ἄλλοις ἡγεμόσι, καὶ παρήγελλοι αὐτὸς ὡς ἐπὶ τὸν ἄλλον, ὡς μάχης ἐσομένης, εἰ τὸ πρῶτον, ὡς Ἡρόδοτος ἱστορεῖ, Παισατίας Ἀειεῖδης προσέφερε λόγον Ἀθηναίοις ἐπὶ τὸ δόξειον μεταξὺ καὶ τῶν Πέρσας ἀπὸ τῶν ἑλλήνων (βέλτων γὰρ ἀγωνεῖσθαι, ἢ τὴν μάχης ἐμπείρους γενεῖσθαι, καὶ τὸ παρηνικηκέναι τὰ ῥοῦμα) αὐτὰ δὲ τὸ ἀδιδῶναι τὸ δῶνυμον, ὅπου τῶν ἑλλήνων οἱ μὴ δίζοντες ἐπιβάλλειν ἔμελλον, οἱ μὲν οὖν ἄλλοι στρατηγὸν τῶν Ἀθηναίων ἀγνώμονα καὶ Φορβικὸν ἡγεῖντο τῶν Παισατίδων, εἰ δὲ ἄλλω ἐὼν τῶν ἐν χεῖρα, μόνος αὖτε καὶ μεταφέρει σφᾶς, ὡς παρ' εἰλωτα, καὶ τὸ μαχησάμενοι παρὰ τὸν ἄλλον. ὁ δὲ Ἀειεῖδης ἀφ' ἑαυτοῦ αὐτὸς ἔφασκε τῷ πρῶτον, εἰ παρὲν μὲν ἔσται τὸ δῶνυμον κέρως ἔχον διεφιδουμένω τὴν τε γαίαν καὶ παρὰ τὸν ἄλλον ἐστρατιώωντο. ἢ τῶν Λακεδαιμονίων ἐκείνους αὐτοῖς ἐξιστάμενοι τῶν δόξειον, καὶ ἔπειτα ἢ ἡγεμόσι παρὰ τὸν ἄλλον, ἔπειτα τῶν ἀγαπῶσιν, ἔπειτα κέρως ἡγεῖντο τὸ μὴ παρὲς ὁμοφύλους καὶ συγγενεῖς, ἀλλὰ βαρβάρους καὶ φύσει πολεμίους ἐναγώνιστάς. ἐκ τούτων πρῶτον παρὰ τὸν ἄλλον οἱ Ἀθηναῖοι διημεῖοντο τοῖς Σπαρτιάταις τῶν τῶν καὶ λόγους ἐχόμενοι δι' αὐτῶν πολλοὺς ἀλλήλους παρεγγύωντων, ὡς ἔπειτα ὅπλα βελτία λαβόντες ἔπειτα ψυχὰς ἀμείνους οἱ πολεμιοὶ τῶν Μακεδονίων παρὰ τὸν ἄλλον, ἀλλὰ τὰ αὐτὰ μὲν ἐκείνοις πῆρα, ταῦτα δὲ ἐδῆτος ποιήματα, καὶ χρυσὸς ἐπὶ σώμασι μεταξὺ καὶ ψυχῆς ἀειδίκοις. Ἡμῖν δὲ ὁμοία μὲν ὅπλα καὶ σώματα, μείζων δὲ τῶν νίκης τὸ πάρος. ὁ δὲ ἀγὼν, ἔχων ἑαυτὸν κέρως καὶ πόλεως μόνον, ὡς ἐκείνοις, ἀλλ' ἔσται τῶν Μακεδονίων καὶ Σδαμῖνι ἔσπαίων, ὡς μὴδ' ἐκείνα Μιλτιάδου δοκίμη καὶ τύχης, ἀλλὰ Ἀθηναίων. ἔπειτα μὲν οὖν ἀπεύδοντες, εἰ ἀμείψω τῶν ταξίων ἡσασα ἀσθῆνοι δὲ τῶν ἄλλων παρ' αὐτοῦ μόνον, Μαρδοκίου φράζοντες καὶ κείνους δὲ τῶν, εἴτε δεδιώς τὸς Ἀθηναίους, εἴτε τοῖς Λακεδαιμονίοις συμπεσεῖν φιλοτιμύμενος, ἀπὸ παρ' ἑαυτοῦ τὸς Πέρσας ἐπὶ τὸ δόξειον τὸς δὲ ἑλλήνων ἐκέλευε τὸς σὺν αὐτῶν καὶ τὸς Ἀθηναίους ἴστασθαι. ἡμοῦ δὲ τῶν μετὰ τὸς ἡσασα καὶ φαιδῶν, ὅ, τι Παισατίας ἀποστραπεῖσθαι αὐτῶν, ἐπὶ τῶν δόξειον καὶ τῶν Μαρδοκίου, ὡς παρ' εἶχεν ἔξω τῶν δόξειον, ἀγὼν ἀεὶ λαβὼν τὸ δῶνυμον, καὶ τὸς Λακεδαιμονίους ἡμοῦ δὲ τῶν ἡμέρας διεξῆλθεν ἀγὼν καὶ τοῖς ἑλλήνων βουλευσάμενοις ἐδδξε πρῶτον τῶν μεταστραπεδεδόσαι, καὶ καταλαβείν ἄνδρον χερσίων. ἐπειτα πᾶσι πλοῖον νάματα καὶ ἄλλοισι καὶ διέφθαρτο τῶν βαρβάρων ἰπποκροτωμάτων. ἐπελθούσης δὲ νυκτός, καὶ τῶν στρατηγῶν ἀγόντων ἐπὶ τῶν ἀποδεδειγμένων στραπεδείων, οὐ πρῶτον παρὰ τὸν ἄλλον ἔπειτα καὶ συμμείναι τὸ πλῆθος, ἀλλ' ὡς ἀεὶ ἡσασα ἐκ τῶν παρὰ τὸν ἄλλον ἐρυμάτων, ἐφῆρτο παρὲς τῶν πόλιν τῶν Πλαταιέων οἱ πολλοὶ, καὶ ἴσχυρος μὲν ἐκεῖ ἀφ' ἑαυτοῦ ἀγόντων καὶ κατακλινομένων ἀτάκτως. Λακεδαιμονίοις δὲ σὺν ἑαυτοῖς μὲν ἀκροῖσι μόνον ἀπολιπέσθαι τῶν ἄλλων. Ἀμομφαρέτος γὰρ ἀπὸ τῶν ἡμοῦ δὲ καὶ Φιλοκίδης, ἔκπαλαι παρὲς τῶν μάχων ἀπαργῶν, καὶ βαριωμόνος τῶν πολλῶν ἀταξίας καὶ μελλήσεως, τότε δὲ παρὰ τὸν ἄλλον μετὰ τῶν ἀγόντων φυγῶν ἀποκλαῖν καὶ ἀπόδρασι, οἷον ἔφη λείπειν τῶν τῶν, ἀλλ' αὐτῶν μὲν μὲν τῶν ἑαυτοῦ λοχίτων ἔσπαρσεν τῶν Μαρδοκίου. ὡς δὲ Παισατίας ἐπελθὼν ἔλεγε ταῦτα παρὰ τὸν ἄλλον ἐφῆριστῶν καὶ δεδουμένω τοῖς ἑλλήνων, ἀεὶ μόνος τῶν χερσὶν πῆρα μὲν οὐκ Ἀμομφαρέτος, καὶ καταβαλὼν παρὰ τῶν ποδῶν τοῦ Παισατίου,

A exposuit ei quæ nuntiasset ille: accitisque reliquis ducibus edixerunt ut instructas copias haberent, quod instaret prælium. Hic (ut autor est Herodotus) sermonem apud Aristidem intulit Pausanias, postulans ut Athenienses in dextrum cornu traduceret, eosque Persis opponeret, (melius enim dimicaturos pugnare cum illis doctos & pristinis subnixos victoriis) sibi sinistrum cornu traderet, in quod, qui stabant à Medis, Græci pugnatuuri erant. At cæteri quidem Atheniensium præfecti insolentiam & importunitatem reprehendebant Pausania: quod quum immotam aciem reliquam relinqueret, solos se sursum ac deorsum, tanquam llotas transferret, robori hostilis exercitus obiiiciens. Verùm Aristides rursus longè errare docuit eos qui nuper de læuo cornu obtinendo decertauerant cum Tegeatis, prælatiq; exultauerant, nunc Lacedæmoniis vltro sibi dextro cedentibus, atq; imperium quodammodo tradentibus, neque hoc decus amplecterentur, neq; quod non cum popularib. suis & propinquis conferturi manus, sed cum barbaris & naturalibus hostibus essent, in lucto ponerent. Hinc locum Athenienses cum Spartiatis commutauerunt alacriter, ac frequens sermo peruasit eos sese mutuò cohortantes, non cum præstantioribus hostes armis neque animis maioribus quàm illos in Marathone accessisse, verùm cum iisdem atq; illos arcibus, cum iisdem picturatis vestibus & auro in corporibus mollibus & effematis animis: sibi paria & arma & corpora, animus victoriis maior. Certamen est, non ut illis pro agro & vrbe tantùm, sed & p trophæis Marathonicis & Salaminiacis: ut illa ne Miltiadi & fortunæ, sed adscribantur Atheniensibus. Hi ergo maturantes in permutandis ordinibus erant. Eam rem edocti à perfugis Thebani indicant Mardonio: qui mox (siue timens Athenienses, siue concurrere cum Lacedæmoniis affectans) Persas in dextrum cornu traduxit contra Lacedæmonios: Græcos, quos in exercitu suo habebat, comparauit Atheniensibus. Visa ea ordinis conuersione Pausanias transgreditur iterum in dextrum: & Mardonius, (ut initio constiterat) repetit aduersum Lacedæmoniis sinistrum. ita dies sine effectu transacta. Porro Græcis re deliberata visum est longius mouere castra, ac locum capere a quationi commodiorem: quod propinquos riuulos barbari, qui præualebant equitatu, conspurcauissent & fœdauissent. Superueniente nocte, quum mouerent duces ad locum mutandis castris designatum, haud promptè sequebatur neque cohærebatur multitudo: sed ut extra prima munimenta venire, vulgus militum petiit oppidum Plataensium, atq; illic diuulsi nulloque ordine tendentes tumultuabantur. Lacedæmonii fortè ab aliis relictis soli fuerunt, & quidem inuiti. Nanque Amompharetus, vir ferox & præceps, iam dudum gestiens pugnare, procrastinationes & moras grauabatur: tunc verò planè castrorum translationem fugam vocans & consternationem, negauit locum se deserturum, sed institurum ibi cum manipulo suo, Mardoniumque sustenturum. Quem quum adisset Pausanias, ostenderetque id facere se ex Græcorum calculo & sententia, Amompharetus sublato ingenti saxo abiectoque ante pedes Pausania,

Hoc(inquit)ego calculo de prelio suffragium fero: reliquorum timida consilia & decreta contemno. Ea re Pausanias æstuans, misit ad Athenienses iam abeuntes ut præstolarentur se oratum, atque vnâ pergerent, simul reliquum agmen Platæas duxit, ut excitaret Amompharetum. Interea diluxit, & Mardonius (neq; enim fallebat cum castra Græcos deseruisse) instructam ducens aciem magno barbarorum clamore & vlulatu impressionem dedit in Lacedæmonios, quasi non præliaturos, sed in fugam effusos oppressuri Græcos essent. Quod penè factum est ut eueniret. Nam cernens quid ageretur, Pausanias constitit, edixitque ut instrueret se quisq; in aciem ad dimicandû. Fefellit autem cum velira in Amompharetum, vel celeritate hostium conturbatum Græcis signum dare. Vnde nec confestim nec conferti, sed tumultim & tumultuariè, quum iam ad manus ventum esset, accurrebant. Quia verò sacrificans Pausanias non litabat, imperauit Lacedæmoniis, ut positis ante pedes clypeis considerent quieti, sibiq; attenderent, neq; vlli hostium repugnarent. Tum alias hostias cædit, quum irruerent equites. Iam telum quoque accidit, & quispiã fuit ex Lacedæmoniis vulneratus. Interim Callicrates quoque, quem in Græcis forma venustissima & proceritate corporis supra cæteros memorant fuisse, sagitta ictus & moribundus, Non lamentor (inquit) lethum: quippe eo huc domo veni, pro Græcia ut occumberem, sed quia nullare perpetrata emorior. Atque erat malum illud quidem graue, & Spartiatarum insignis tolerantia: neque enim impetum hostium propulsabant, sed tempus à deo atque duce operientes, sustinebant in ordinibus suis vulnerari & concidere. Nonnulli sunt autores, Pausania paululum extra aciem operanti sacris, & pacem deum exposcenti, Lydos aliquos inferentes sese repente eripuisse atque dissipauisse sacra: Pausaniam verò eiusque comites, quibus arma ad manum non erant, virgis & flagellis illos cecidisse. Quare etiam hac memoria illius incurfus celebrari Spartæ simulacra plagis circa aram adolescentium & Lydorum inde pompa. His rebus Pausanias anxius, alias ex aliis hostias vate cædente, atq; lacrymis oppletus, conuertit se ad fanum Iunonis, manusque ad cælum tendens precatur Citheroniam Iunonem, cæterosque deos qui Plataicam terram incolunt, si in fatis non foret ut potirentur Græci victoria, saltem ut re alia patrata memorabili caderent: & vbi hostibus re ostendissent, viris fortibus eos & bellicosus arma intulisse. Ita Pausania deos obtestante, vnâ cum precibus apparuerunt læta exta, & victoriam aruspices nuntiauerunt: datoque signo, ut omnes cum hostibus manus confererent, phalanx subitò speciem præ se tulit vnus ferocis animalis, ad vim se vertentis & inhorrentis. Tunc animaduenterunt barbari certamen sibi esse cum viris, qui vsque ad extremum spiritum essent dimicaturi. Itaque multis obiectis ceteris Lacedæmonios incessabant sagittis. Hi densa phalange adoriebantur eos, dataque impressione tegumenta illa impellebant, & lanceis ora pectoraque Persarum scrutantes multos sternebant. Nec cadebant illi tamen ignauè. Hastas enim nudis prensabant manibus:

ἀσπράκτως ὁσθὲ ἀθύμους πίπτοντας. καὶ γὰρ

A **Ταῦτά** ἔφη ψήφον αὐτὸς πρὸς τῆς μάχης ἵστασθαι, πὰ ὃ τῶν δῆλων δειλὰ βεβλήματα καὶ δόγματα χαίρειν ἑαῖν. ἀποθύμιος ὁ Πασαυίας τὰ παρὲν πρὸς μὲν τῆς Ἀθηναιοῖς ἐπεμψέν ἀπιόντας, ἥδη πρὸς μείναι δειλὸς καὶ κρινῆ βαδίζειν, αὐτὸς ὃ τὸ δῆλον διώαμι ἦγε πρὸς τὰς Πλαταιάς, ὡς αἰασήσων τὸ Ἀμομφάρετον. ἐν τῷ τῷ κατελάμβανεν ἡμέρα, καὶ Μαρδόνιος (ὃ γὰρ ἔλαθον τὸ στρατοπέδον ἐκλιπόντες οἱ Ἕλληες) ἔχον σιωπεταὶ μὲν τὸ διώαμι, ἐπεφέρετο τοῖς Λακεδαιμονίοις βοή πολλὴ καὶ πατάγῳ τὸ βραβάρων, ὡς οὐ μάχης ἐσομένης, ἀλλὰ φθόγγῳ αἰαρπασμένων τοῖς B **Ἕλληας.** ὁ μικρὰς ῥέπτης ἐδέησε θύρα. κατεδὼν γὰρ ὁ γινόμενος ὁ Πασαυίας, ἔρχετο μὲν τὸ πορείας, καὶ τὸ ἐπιμάχῃ τάξιν ἐκέλευσε λαμβάνειν ἕκαστον ἔλαθε δὲ αὐτὸν, (εἶθ' ὑπὸ τῆς πρὸς Ἀμομφάρετον ὀργῆς, εἴτε τὰ τάχει θορυβήθητα τῶν C **πολεμίων**) σὺν ἡμῶν τοῖς Ἕλλησιν ὅθεν ἔτ' ἄλλοις, ἔτ' ἄλλοις, κατ' ὀλίγους ὃ καὶ ἀποφάσκει, ἥδη τὸ μάχης ἐν χειρὶ ὄντος, πρὸς ἑορτήσιν. ὡς ὁ θύρατος ἐκ ἐκδημέρι, πρὸς ἐπαύσει τοῖς Λακεδαιμονίοις, τὰς ἀσπίδας πρὸ τῶν ποδῶν θεμένους, ἀβέβαια κατέχευε, καὶ πρὸς ἑαῖν αὐτῶν μηδένα τῶν πολεμίων ἀμυνομένων. αὐτὸς ὃ πάλιν ἐσφαγιάζετο, καὶ πρὸς ἐπιπτόν οἰσπῶν ἥδη ὃ καὶ βέλους ἐξικνεῖτο, καὶ πῖς ἐπέπληκτο τὸ Σπαρτιατῶν. ἐν τῷ τῷ καὶ Κρημνιστῆς, ὃν ἰδέα τε καὶ ἄλλοις Ἕλληων, καὶ σάμαλι μέγιστον ἐν ἐκείνῳ τὰ στρατῶν θύραται λέγουσι, πρὸς ἑαῖν καὶ θήσων, ὅση ἔφη τὸ θάνατον ὀδύρεσθαι, (καὶ γὰρ ἔλθειν οἶκθην ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος ἀποθνήσκοντες) ἀλλ' ὅτι θήσκει τῇ χειρὶ μὴ χροσάμενος. ἡ δὲ οὐ μὲν πάρος δεινόν, ἢ δὲ ἐγκρατεία θαυμαστῆ τῶν ἀνδρῶν. οὐ γὰρ ἡμῶν τῶν πολεμίων, ὅτι βραβάρων, ἀλλὰ τὸ πρὸς τὸ θεοῦ καὶ τὸ εὐαγγελῶ καὶ ἄνα μόνοντες, ἡ δὲ ἔχοντες βαλλόμενοι καὶ πίπτοντες ἐν ταῖς τάξεσιν. ἔνοι δὲ φασὶ τὰς Πασαυίας, μικρὸν ἔξω τῆς πρὸς ἐπαύσεως θύρα καὶ κατεδύχρον μὲν, τῶν Λυδῶν ἵνας ἀφῶ πρὸς πεσοῖτας, πρὸς ἐπαύσει καὶ ἀφῶ πρὸς τὸν πρὸς τὸν δὲ Πασαυίας καὶ τοῖς πρὸς αὐτὸν, ὅση ἔχοντες ὅπλα, ῥάβδους καὶ μάστιγι παύειν. δὲ καὶ νῦν ἐκείνης τῆς ὀπίδρομης μιμήματα τὰ πρὸς τὸν βωμὸν ἐν Σπάρτῃ πληγὰς τῶν ἐφήσων, καὶ πρὸς μὲν τῶν Λυδῶν πομπῶν σιωπεταῖσθαι. δις φορῶν οὐκ ὁ Πασαυίας τοῖς παροῦσιν, ἀλλὰ τὸ μαρτυρῶν ἐπ' ἄλλοις ἱερεῖα κατεβάλλοντος, βέπεται πρὸς ὃ ἡραῖον τῆ ὄψι δεδακρυμῆτος καὶ τὰς χεῖρας ἀναχων, ὄξαστο Κιθαριωνία Ἡρα, καὶ E **τοῖς ἄλλοις οἱ Πλαταιίδα** γὰρ ἔχουσι, εἰ μὴ πέσονται τοῖς Ἕλλησιν νικῶν, ἀλλὰ δράσαντας γέπ πατεῖν καὶ δεῖξασθαι ἔργῳ τοῖς πολεμίοις ὡς ἐπ' ἀνδρας ἀγαθοῖς καὶ μάχεσθαι μεμαθῆσθαι ἐσφάτευσαν. ταῦτα τὸ Πασαυίου θεοκλυτωῦτος, ἀμα ταῖς ὄχαις ἐφαίνε τὰ ἱερά, καὶ νίκῳ οἱ μαρτυρῶντες ἐμύθον. καὶ δόξαστος εἰς ἀπῶντας πρὸς ἑαῖν καὶ κατὰ τὰ πρὸς τῶν πολεμίων, ἢ τε φάλαγγ' ὄψιν ἔχον ἀφινδῶς, ἐνὸς ζώου θυμοειδοῖς πρὸς δὲ καὶ βροχίου καὶ φεῖξαστος τοῖς τε βαρβάρους τότε παρέστη λογισμὸς ὡς πρὸς ἀνδρας ὁ ἀγὼν ἔσσιτο μαρτυρῶντες ἀρετῆ θανάτου. δὲ καὶ πρὸς F **θεοῦ** πολλὰ τὸ γέροντων, ἐπὶ τῶν τῶν Λακεδαιμονίων. οἱ δὲ πρὸς ἑαῖν ἀμα τὸ σιωπεταῖσθαι ἐπέδωκον, καὶ πρὸς πρὸς ἐξέσθαι τὰ γέροντα, καὶ τοῖς δόξαστος τῶν πρὸς πρὸς πρὸς. καὶ γέροντα τῶν Περσῶν, πολλοὶ κατεβάλλον, ὅση ἀπῶντας ἀπῶντας τῶν δόξαστος ταῖς χερσὶ γυμνῶς,

συνέδραυον τὰ πλείστα· καὶ πρὸς τὰς ξιφελκίας ἐχέουσι
 ὅσα δὲ γὰρ, ἀλλὰ τὴν τε κρηπίδα καὶ τοὺς ἀκινάκους χροῖται, καὶ
 τὰς ἀσπίδας ποδασπῶντες καὶ συμπλεκόμενοι, χροῖον πο-
 λιῶν ἀντίχρον. οἱ δὲ Ἀθῆναιοι τῶν μὲν ἠρέμου ἀναμύρον-
 τες τὸς Λακεδαιμονίους. ἐπεὶ δὲ κρουγὴ τε πρὸς αὐτοὺς
 πολλὴ μαχομένων καὶ παρῶν (ὡς φασι) ἀγγελοῦ ποδῶν Παι-
 σαίνε τὰ γινόμενα φράζων, ὠρμησαὶ καὶ τὰχος βοηθεῖν. καὶ
 πρὸς αὐτοὺς ἀλλοῖς δὲ πεδίοις πρὸς τὸ βολῶν, ἐπέφραστο
 τὸ Ἑλλήνων οἱ μηδίζοντες. Αἰετὶδης δὲ, πρὸς τοὺς μὲν ὡς εἶ-
 δε, πολὺ, πρὸς ἐλθὼν, ἐβόα, μὲν τυροῦ μὲν Ἑλλήνους θεοὺς, ἀ-
 πέχεσθαι μάχης, καὶ μὴ σφίσι ἐμποδῶν εἶναι, μηδὲ καλύειν
 ἐπαμύνοισι τοὺς πρὸς κινδυνόουσι κατὰ τῆς Ἑλλάδος·
 ἐπεὶ δὲ εἴωρα μὴ πρὸς ἐχέοντες αὐτοὺς, καὶ σιωπεταί μὲν, ὅτι
 τὴν μάχην, ὅτι τὸ κεί βοηθείας ἀποδραπέδοντος, σιωπέβα-
 λε τῶν πεντακισμυρίοις οὖσι. ἀλλὰ τὸ μὲν πλείστον
 ὄντος ἐπέδρακε καὶ ἀπεχώρησεν, ἀπὸ δὲ καὶ τῶν βαρβάρων
 ἀπὸ πηλασμάτων ἢ δὲ μάχην λέγεται μάλιστα καὶ Θεβαίους
 γνέσασθαι πρὸς τὸν ποταμὸν, τῶν πρὸς τὸν καὶ διωπατοπῶν τότε
 παρ' αὐτοῖς μηδίζοντων, καὶ τὸ πλῆθος ἔτι γὰρ μὲν ἀλλ'
 ὀλιγοῦ μὲν ἀγόντων. οὕτω δὲ πρὸς ἀγῶνος δίχα σιωπεταί-
 πος, πρὸς τοὺς μὲν εἴωρα τὸς Πέρσας οἱ Λακεδαιμόνιοι, καὶ
 τὸν Μαρδόνιον αἰὲρ Σπαρτιάτης ὄνομα Αἰμυλίου ἀποκτιν-
 νισι, λίθω πῶν κεφαλῶν πατάξας, ὡς παρ' αὐτοῦ πρὸς ἐσθίμαγε
 ὅτι Ἀμφιτρέω μάρτυρον. ἐπεμύσε γὰρ ἀδρα Λυδὸν ἐν-
 ταῦτα, Κάρτα δὲ ἔτερον εἰς Τροφώνιος ὁ Μαρδόνιος· καὶ τῶν
 μὲν ὁ πρὸς φήτης Καρικῆ γλώσση πρὸς εἶπεν. ὁ δὲ Λυδὸς ἐν-
 ταῦ σικῶ τῶν Ἀμφιτρέω κατὰ νασαίς, ἐδόξεν ἵνα ἠρέτω
 πῶν τῶν θεῶν πρὸς αὐτοῦ, καὶ κελύειν αὐτὸν ἀπέναντι μὴ βου-
 λόμενος, λίθον εἰς πῶν κεφαλῶν ἐμβαλεῖν μέγαν. ὡς τε
 δόξα πλῆθος τε διδῶναι τὸν ἀμύρονον. καὶ ταῦτα μὲν ἔτω
 γνέσασθαι λέγεται τὸς δὲ φθίζοντες εἰς τὰ ξύλινα τείχη κατὰ τῆ-
 ξαν. ὀλίγω δὲ ὑπερῶν Ἀθῆναιοι τὸς Θεβαίους ἔπειτα,
 τριακῶν τὸς ὅτι φανερὰ τὸς καὶ πρὸς τὸς δὲ φθίζοντες ἐν
 αὐτῇ τῇ μάχῃ γαλημηδῆς γὰρ τὸ ἔπος, ἦκεν αὐτοῖς ἀγγελοῦ
 πολιορκείας τὸ βαρβαρικὸν εἰς τὰ τείχη κατακλεισμένων.
 ἔτω δὲ ὁ σάξας τὸς Ἑλλήνων εἰσαίτες, ἐβόησεν πρὸς τὰ
 τείχη καὶ τοὺς Λακεδαιμονίους πρὸς τὰ πασι δὲ γὰρ πρὸς τῆ-
 ρμαχίας καὶ ἀπείρω ἐχέουσι ὅτι φανερὰ τὸς ἀμύρονον, φάτι πε-
 δον, φόνος πολλῶν τὸς πολέμιων. λέγει γὰρ ἀπὸ τῶν τριακῶν
 μυριάδων τετρακισμύριοι φυγεῖν σὺν Ἀρταβάξω· τῶν δὲ
 κατὰ τὴν Ἑλλάδος ἀγωνισμάτων ἐπέσει οἱ πρὸς τῶν, ὅτι χι-
 λίοις ἐξήκοντα καὶ τριακῶν. τῶν Ἀθῆναιοι μὲν ἦσαν δύο
 καὶ πενήκοντα, πρὸς τῶν Αἰαιτίδος Φυλῆς (ὡς φησι Κλεί-
 δημος) ἀγωνισμάτων αἰετα· (δὲ καὶ τὸ Σφραγίσι νύμφας
 ἔθουον Αἰαιτίδα τὸν πυρόχρησον θυσιάσας κατὰ τὴν νίκης, ὅτι διη-
 μοσῆς τὸ ἀνάλωμα λαμβάνοντες) Λακεδαιμόνιοι δὲ ἐν
 πλείστοις τῶν ἐνεήκοντα, Τεγεάται δὲ ἐκκατάδεκα. ταυμάσον
 οὖν τὸν Ἡροδότου, πῶς μοῖσιν τούτοις φησὶν εἰς χεῖρας ἐλθεῖν
 τοὺς πολέμιους, τῶν δὲ ἄλλων Ἑλλήνων μηδένα. καὶ γὰρ τὸ
 πλῆθος τῶν πρὸς τῶν μάρτυρει καὶ τὰ μνημεῖα καὶ τὸν γνέ-
 σασθαι τὸ κἀπόρθωμα· καὶ τὸ βαμὸν ὅτι ἀν' ἐπέγραψαν οὕτως εἰς
 μόνον βεῖς πόλεος ἠγωνισαίτο, τὸ ἄλλων ἀρέμα κατὰ τὸ μὲν.

Τὸνδε πόθ' Ἑλλήνες νίκας κἀταί ἐργῶν Ἀρπός,
 Πέρσας ἔξασαίτες ἐλθόντες Ἑλλάδι κρινόν Ἰδρύσαιτο Διὸς βαμὸν ἐλθόντες.
 μάχην ἐμαχέσασθαι τῆ τε βράδι τὸ Βοιωτικῶν ἰσαμύρα καὶ Ἀθῆναιος, καὶ τὸ Βοιωτῶν τε βράδι τὸ Πανίμω φθινοῦς,

A quarum plurimas confrēgerunt, securesque, quas
 copidas vocant, & acinaces strinxerunt, neque id
 incassum, verum diu se his defenderunt. Atheni-
 enses quidem tunc quiescebant, quod expectaret
 Lacedæmonios: ut verò frequens pugnantium
 clamor auribus eorum accidit, & nuntius adfuit à
 Pausania, qui quid ageretur declatabat, matura-
 uerūt opem ferre. In progredientes per campum,
 quâ clamorem audiebant, inuehebant Græci, qui
 stabant pro Medorum partibus. quod ut conspe-
 xit Aristides, primùm longè ante agmen proue-
 ctus, alta voce præsides Græciæ deos testatur ut
 prælio temperent, nec obstant vel interpellent o-
 pem ipsos ferentes iis qui pro Græcia dimicent.
 Vbi cernit nihil moueri eos & ad prælium expedi-
 re se, ita auersus ab ope Lacedæmoniis ferenda,
 cum iis qui ad quinque millia erant, conulit signa.
 At maxima pars gradum retulit extemplo & se re-
 cepit, quòd etiam barbari tum terga vertissent. Pu-
 gna fuisse acerrima dicitur cum Thebanis: quòd
 cum Medis princeps eorum & factiosissimi quique
 facerent enixissimè, qui plebem inuitam quidem,
 sed paucorum potentium iuri obnoxiam duce-
 bant. Ita quum duo essent diuersa certamina con-
 tracta, primò Persas Lacedæmonii propulere.
 Mardonium Spartiates quidam nomine Arimne-
 stus, capite eius lapide icto peremit, ut prænutia-
 uerat ei in fano Amphiarai oraculum. Nam eò
 Lydum quendam miserat Mardonius, alium Ca-
 rem ad Trophonii. Huic vates lingua Carica re-
 sponsum reddidit. Lydo in Amphiarai adyto sopi-
 to visus est minister aliquis dei adistere, iubereque
 ut abiret: quo abnuente, caput eius ingenti saxo
 percussisse, ut existimaret se ex ictu exanimatum.
 Hæc ad eum modum aiunt gesta. Effusos in muros
 ligneos redegerunt. Mox Athenienses auerterunt
 Thebanos, interfectis in acie clarissimis eorum &
 primis trecentis. Postquam hi terga dederunt,
 barbaros intellexerunt in castra compulsos obfi-
 deri. Quare permisso Græcis receptu accurrerunt
 ad munitionem barbarorum. Segnibus Lacedæ-
 moniis & imperitis mœnia oppugnandi, superue-
 nientes castra magna hostium strage expugnaue-
 runt. Ferunt ex ccc. millibus cum Artabazo xl.
 millia fugam cepisse. Ex his qui pro Græcia dimi-
 cauerunt, non plus mcccxl. desiderati, in quibus
 fuerunt Athenienses duo & quinquaginta, omnes
 ex tribu Aiantide, quæ (ut Clidemus ait) pugnavit
 fortissimè. Quamobrem nymphis Sphragitidibus
 Aiantidæ victoriæ causa, sacra ex Apollinis oracu-
 lo præscripta sumptu publico faciebant. Lacedæ-
 monii vnus supra nonaginta, Tegeatæ sexdecim.
 Vnde mirum est cur solos hos Herodotus prælium
 inisse cum hostibus, nullum præterea Græcorum
 dicat, quum numerus cætorum & monumenta vi-
 ctoriam testentur communiter obtentam: neque
 aræ hunc titulum inscripsissent, solæ si certassent
 defidentibus aliis tres ciuitates.

Vindicis hanc quondam Persæ quum terga dedissent,
 Aram communem Græciæ erexere Pelasgi
 Victores, patria clara trophæa Iouis. Pugnatum
 fuit (ut Athenienses putant) quarto die mensis Boë-
 dromionis: ut Bæotii, vigesimo septimo Panemi,

quo die adhuc conuentus Græcorum agitur Platæis, sacrificantq; ob adeptam victoriam Ioui liberatori Platæenses. Dierum dissonantiam non est quod mireris, quando vel nunc rebus magis limatis Astronomicis, aliud alii mensis principium & exitum faciunt. Hinc quum Spartiatis non tribuerent Athenienses palmam, neu eis permetterent vt erigerent trophæum, secessione inter Græcos armatos facta, tantum non concidissent omnia, nisi multum mulcens monentque Aristides collegas, imprimis Leocratem & Myronidem, compescuisset eos, induxissetq; vt rem Græcorum permetterent iudicio. Dum ea de re deliberat Græci, Theogiton Megarensis in aliam ciuitatem censuit, nisi bellum ciuile vellent excitare, hoc decus conferendum. Sub eo exurgens Corinthius Cleocritus, hanc laudem videbatur Corinthiis petiturus. Erat enim secundum Spartam & Athenas summa dignitas vrbis Corinthi. Verum omnibus acceptam dixit & mirificam pro Platæensibus sententiam, consuluitq; vt omisso certamine, illis concederent victoriæ præmium, quorum honori inuisuri neutri essent. Postquam finem dicendi fecit, princeps Aristides Atheniensium nomine, inde nomine Lacedæmoniorum concessit id Pausanias. Ita conciliati præcipua octoginta talenta Platæensibus dederunt, ex quibus templum Iunonis extruerent, signumque eius in templo posuerunt, & id exornarunt picturis, quæ etiamnum florem suum retinent. Trophæum excitauerunt seorsum Lacedæmonii, seorsum etiam Athenienses. de sacrificio consulentibus respondit Apollo, Ioui liberatori erigerent aram: at sacra ante ne facerent quam extincto per totam regionem igne, quod esset per barbaros pollutus, purum Delphis ex communi foco accendissent. Itaq; magistratus Græcorum ilico circumuecti, subegerunt eos qui igne vterentur, omnem extinguere. Ex Platæensibus pollicitus Euchidas, quamocysime fieri posset, allaturum se à Deo ignem, Delphos profectus est, iustratoque corpore & lymphâ asperso, laurea coronatus ignem sumpsit ex ara, currensq; retro Platæas contendit, & ante solis occasum reuersus est, eodem die mille stadiorum emensus. Salutatis ciuibus vbi ignem tradidit, concidit confestim, & paulo post expirauit. Sustulerunt eum Platæenses, atq; in Euclix Dianæ fano funerauerunt, in scripseruntq; hoc tetrametrum,

Euchidas Delphos cucurrit & die reuersus uno est.

Eucliam vulgo vocant (vt arbitrantur) Dianam: nonnulli ferunt Herculis & Myrtus Menœtii filix & sororis Patrocli filiam esse. Hanc in virginitate defunctam coli apud Bœotios & Locros. Est eius per omnia fora ara & simulacrum, eique ante nuptias sponsi sponsæque sacrificant. Inde aduocata concione communi Græcorum, rogationem tulit Aristides, vt probuli & theori Græciæ quotannis Platæis consilium agerent, vt quinquennales ludi fierent Liberalium, vtq; descriptio fieret inter Græcos ad bellum cum Persis gerendum decem millium clypeatorum, mille equitum, nauium centū, Platæenses sacrosancti essent, immunefq; ad sacra Deo pro Græciâ faciendâ relinquerentur. Eo approbato scito, Platæenses

κλώ, μυρίας μὲν ἀσπίδας, χιλίους δὲ ἵππους, ναῦς δὲ ἑκατὸν, ὅτι τὸ πρὸς βαρβάρους πόλεμον, Πλαταῖς δὲ ἀσύλους καὶ ἱεροὺς ἀφείδεται τὰ θεῶν, θύοντας ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος. κυρωθέντων δὲ τούτων οἱ Πλαταιεῖς

A ἢ καὶ νῦν ἐπὶ τῷ Ἑλληνικῷ ἐν Πλαταιαῖς ἀθροίζονται συνέδριον, καὶ θύουσιν τὰ ἑλδθεῖα Διὶ Πλαταιαῖς ὑπὲρ τῆς νίκης. τὴν δὲ τῆς ἡμερᾶν αἰωμαλίαν ἔθωμαζόν, ὅπου καὶ νῦν διηκρίβωμένων τῶν ἀστρολογῶν, μάλλον, ἀλλῶ ἄλλοι μὲν ὄσσε δὲ καὶ τελευτῶν ἄρχειν. ἐκ τούτου τῶν Ἀθηνῶν δὲ Σπριεῖον οὐκ ἔδιδόντων τοῖς Σπαρτιάταις, ὅσδε ἔπαμον ἰσάνασιν συγχερωῶτων ἐκείνοις, παρ' ὅσδεν ἀνῆλθεν Διὸς ἀπολέσθαι τὰ πρῶτα τῶν Ἑλλήνων ἐν τοῖς ὅπλοις ἀφαιρῶντων, εἰ μὴ πολλὰ παρηγορῶν καὶ διδάσκων τοῖς στρατήταις ὁ Ἀειεΐδης, μάλιστα δὲ Λεωκράτη καὶ Μυρωνίδην ἔρχε καὶ σιωπέσει τὴν κρίσιν ἀφῆναι τοῖς Ἕλλησιν. ἐστὼν ταῦτα βελδομομένων τῶν Ἑλλήνων, Θεογέτων μὲν ὁ Μεγαροδὲς εἶπεν ὡς ἑτέρα πόλει δοτῆον εἶναι τὸ Σπριεῖον, εἰ μὴ βούλωνται σιωπᾶσαι πόλεμον ἐμφύλιον· ὅτι τούτω δὲ ἀειεὶς Κλεόκριτος ὁ Κορίνθιος, δόξαν μὲν παρέχει ὡς Κορίνθιοις αἰτήσων τὸ Σπριεῖον· (ὡς γὰρ ἐξ ἀξιώματι μεγίστω μὲν τὴν Σπάρτην καὶ τὰς Ἀθῆνας ἢ Κορίνθον) εἶπε δὲ πᾶσιν ἀρεῖσαντα καὶ θωμάζον λόγον, ὑπὲρ Πλαταιέων, καὶ συνέβη δὲ περὶ τὴν φιλονεικίαν αἰετῶν, ἐκείνοις δὲ Σπριεῖον ἀποδόντας, οἷς ὁσδετέροις τιμωμένοις ἀρξάσθαι. ῥηθέντων δὲ τούτων, πρῶτος μὲν Ἀειεΐδης συνεχώρησεν ὑπὲρ τῶν Ἀθηναίων, ἔπειτα Γαυσανίας ὑπὲρ τῶν Λακεδαιμονίων. οὕτω δὲ ἔσχελα ἤντες, ἐξήλθον ὀρθόκροντα τάλαντα τοῖς Πλαταιαῖσιν, ἀφ' ὧν δὲ τῆς Ἀθῆνας ἀεικροδύμησαν ἱερὸν, καὶ ὁ ἴδως ἔστησαν, καὶ γραφῆς τῶν νεῶν διεκρίσθησαν, αἱ μὲν γὰρ νῦν ἀκμάζουσαι ἀφαιρῶσιν ἔσθαι ἔπαμον, ἰδίᾳ μὲν Λακεδαιμονιοῖσι, χωρὶς δὲ Ἀθῆναῖσι. περὶ δὲ θυσίας ἐσθῆται αὐτοῖς αἰετῶν ὁ Πύθιος, Διὸς ἑλδθεῖου βαμὸν ἰδρύσασθαι, θύσασθαι δὲ μὴ πρῶτον ἢ τὸ καὶ τὴν χόρον πῦρ ἀποσβέσασθαι, ὡς ὑπὸ τῶν βαρβάρων μεμιασμένον, ἐκασάσθαι κατὰ τὸν ἐκ Δελφῶν ἀπὸ τῆς κρητῆς ἐστίας. οἱ μὲν οὖν ἄρχοντες τῶν Ἑλλήνων περὶ τὸν Διὸς, ἐκασάσθαι τὸ ἀποσβένναι τὰ πρῶτα πρῶτα τοῖς χρωμένοις. ἐκ δὲ Πλαταιέων, Εὐχίδας, ἑσθῆται ὡς ἐδέχεται τὰ χεῖρα κρημῖν τὸ πρῶτον τῆς πύρ, ἦκεν εἰς Δελφοὺς. ἀγίτας δὲ τὸ σῶμα καὶ περὶ ἐναντίον, ἐσθῆται ἀπὸ δάφνη· καὶ λαβὼν ἀπὸ τῶν βαμῶν τὸ πῦρ, δρόμῳ πάλιν εἰς τὰς Πλαταιὰς ἐχώρει, καὶ πρῶτον ἠλὶς διαμῆναι ἐπὶ τῆς ἡμέρας χιλίους σταδίους ἀνίστας. ἀσπασάμενος δὲ πρὸς τὴν πόλιν, καὶ τὸ πῦρ πρῶτον, ἐκασάσθαι, ὅσδε ἔπεσε, καὶ μετὰ μικρὸν ἐξέπνυθον. ἀσθῆται δὲ αὐτοῖσι οἱ Πλαταιεῖς, ἔθασαν ἐν τῷ ἱερῷ τῆς Εὐκλείας Ἀρτέμιδος, ὅτι ῥαφαίτες τὸδε τὸ περὶ μετῆν, Εὐχίδας ποθῶδε δρῆσας ἦλθε τὰ δὲ αὐτῆμερῶν. τὴν δὲ Εὐκλείαν οἱ μὲν πολλοὶ καὶ κελδοσὶ καὶ νομίσοισιν Ἀρτέμιν, εἶνοι δὲ φασιν, Ἡρακλείας μὲν θυγατέρας καὶ Μυρτῶς θυγατέρας τῆς Μενoitίου μὲν θυγατέρας, Πατρῶς δὲ ἀδελφῆς· τελευτήσασαν δὲ παρῆναι, ἔχοντα δὲ τὸ Βοιωτῶν καὶ Λοκρῶν πῆμας. βαμὸς γὰρ αὐτῆ καὶ ἀγαλμα πρῶτον πᾶσαν ἀρξάν ἰδρύται, καὶ πρῶτον οἱ τε γαμοῦμαι καὶ οἱ γαμοῦντες. ἐκ τούτου ἡγομένης ἐκκλησίας κρητῆς τῶν Ἑλλήνων, ἔγραψεν Ἀειεΐδης ψήφισμα, συνέναι μὲν εἰς Πλαταιὰς κατ' ἕκασον ἐκαστὸν πρὸς ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος πρῶτον καὶ ἑσθῆται, ἀρξάσθαι δὲ πενταετηρικῶν ἀγῶνα τῶν ἑλδθεῖων. εἶ δὲ σιωπᾶσιν Ἑλλήν-

Inde Græcorum nauarchi & prætores, præcipue Chii, Samii, & Lesbii, adierunt Aristidem, confu-
 lueruntque vt imperium caperent, sociosque, qui
 iam pridem relinquere Spartiatis & transire auer-
 rent ad Athenienses, ascisceret. Respondente Ari-
 stide, videre se orationem ipsorum plenam esse
 necessitatis & æquitatis, cæterum ad fidei pignus
 opus esse factò, quod perpetratum sententiam mu-
 tare non esset permittendum multitudini. Ita Vlia-
 des Samius & Chius Antagoras conspirantes, cir-
 ca Byzantium in nauem Pausaniæ incurrunt pri-
 mam euectam, quum eam in medio cepissent. V-
 bi ille id conspiciens exurrexit, atque inflamma-
 tus ira denunciauit breui se ostensurum, non in
 nauem suam eos, sed in ipsorum patriam incurrisse,
 faceffere iusserunt eum, ac magnas gratias age-
 re secundæ ad Platæas fortunæ: nam illius adhuc
 verecundia non expetere Græcos meritas ab eo
 pœnas. Postremo defecerunt ab eo, transitionem-
 que fecerunt ad Athenienses. Insignis grauitas
 hic extitit ciuitatis Spartanæ. Vt enim depruari
 ex amplitudine potestatis senserunt duces suos,
 deposuerunt vltro principatum, ac destiterunt ad
 bellum mittere duces, malueruntque modestos
 habere & disciplinæ patriæ inhærentes ciues, quã
 vniuersæ Græciæ imperium obtinere. Porro Græ-
 ci etiam imperio Lacedæmoniorum non nihil sti-
 pendii contulerant: verum quia oppidatim vole-
 bant id imponi singulis æqualiter, Aristidem ab
 Atheniensibus postulauerunt, eique negotium
 dederunt, vt inspecto agro & vectigalibus præ-
 scriberet, pro cuiusque facultatibus & opibus
 quantum penderet. Qui quum tantæ rei haberet
 arbitrium, & quum Græci quodammodo sum-
 mam rerum ad vnum eum detulissent, pauper
 profectus est, & reuersus pauperior, tributique de-
 scriptionem non solum innocenter & æqualiter,
 sed etiam grate omnibus atque conuenienter fe-
 cit. Vt enim Saturni regno prisca, ita Athenien-
 sium socii descriptum ab Aristide tributum, felici-
 tatem Græciæ appellantes, ferebant illud in cœ-
 lum: maxime quia non multo post duplicatum,
 mox triplicatum fuit. Quod enim indixit Aristi-
 des, sexaginta & quadraginta talenta efficiebat:
 huic adiecit Pericles pene trientem: (siquidem
 sexcenta talenta Thucydides ait initio belli Pælo-
 ponnensi populo Atheniensi socios tulisse) de-
 functo Pericle, qui populum tenebant, tributum
 intendentes paulatim ad mille trecentorum ta-
 lentum summam redegerunt, non ita quod pro-
 pter longinquitatem & clades flagitaret tantos
 sumptus bellum, vt quod ad largitiones, specta-
 culorum sportulas, signorum & templorum ex-
 tructiones populum impulissent. Quum igitur
 magno nomine Aristides & illustri esset ex tributi
 digestionem, dicitur Themistocles eum derisisse,
 quasi non ea viri laus sed loculorum esset, qui-
 bus aurum asseruatur, dissimili modo Aristidis
 dictum vltus. Ille enim quum Themistocles ali-
 quando dixisset, maximam se virtutem ducere
 imperatoris, hostium consilia nosse & præsentifce-
 re, Hoc quidem (inquit) necessariū est, Themisto-
 cles, at præclarū & imperatore dignū manus habe-
 re abstinentes. Porro Aristides adiecit Græcos iu-
 reiurando, & Atheniensium nomine iurauit ipse,

A ὅτι οὐτὸν ἀποπέμψοντες οἱ ναυάρχῳ καὶ στρατηγῳ τῶν Ἑλλή-
 νων, μάλιστα δὲ Χίῳ καὶ Σάμῳ καὶ Λέσβῳ, τὸν Ἀριστίδην
 ἐπέθον ἀναδέξασθαι τὴν ἡγεμονίαν, καὶ παρασχεῖν αὐτῷ
 τὰς συμμάχους, πάλαι δεομένους ἀπαλλαγῆναι τῆς Σπαρ-
 τανῆς, καὶ μεταπέμψασθαι πρὸς τοὺς Ἀθηναίους. ἀποκρι-
 νομένου δὲ σκεῖνον, τοῖς μὲν λόγοις αὐτῶν ὁ ἀναγκάσιον ἐπο-
 ρῆν καὶ ὁ δίκαιον, ἔργου δὲ δεῖσθαι τὴν πίστιν, ὃ παραχρῆν
 οὐκ εἶσσι πάλιν μεταβαλέσθαι τοῖς πολλοῖς, οὕτως οἱ πρὸς
 τὸν Σάμιον Οὐλιάδην καὶ τὸν Χίῳ Ἀνταγόρην συνομοσά-
 μνοι, πρὸς Βυζάντιον ἐμβάλλουσι εἰς τὴν τεῖνρη τῆς Παι-
 σανίης, παρεκπλέσαντες, ὡς δὲ κεκλιμένων
 σκεῖνος ἐξείρη, καὶ μετ' ὀργῆς ἠπέλησεν, ὀλίγω χρόνῳ τοῖς
 ἀνδράσιν ἐπέδειξεν οὐκ εἰς τὴν αὐτὴν ναῦν ἐμβεβληκῶς, ἀλλ' εἰς
 τὰς ἰδίας πατρίδας, ἐκέλευον αὐτὸν ἀπίναμι καὶ ἀγαπᾶν τὴν
 συναγωνισαμένην τύχην ἐν Πλαταιαῖς. ἐκείνῳ γὰρ ἐπὶ
 τοῖς Ἑλλησποδίοις ἀντιπλοῦσι μὴ λαμβάνειν ἀξίῳ δίκην παρ'
 αὐτῶν. τέλος δὲ ἀποπέμψοντες ἄρχοντο πρὸς τοὺς Ἀθηναίους
 ἔνθα δὴ καὶ ὁ φρόνημα τῆς Σπάρτης διεφάνη θαυμαστόν.
 ὡς γὰρ ἦσαν τοῖς πλείστοις τῆς Ἑλλάδος ἀγαθῶν ἀνδρῶν αὐ-
 τῶν τοῖς ἀρχόντοισιν, ἀφῆσαν ἐκυσίας τὴν ἡγεμονίαν, καὶ
 πέμποντες ἐπὶ τὸν πόλεμον ἔπεισαν τοὺς στρατηγούς, μάλ-
 λον ἀεσύνουσι σωφρονιστῶν ἔχειν καὶ τοῖς ἔτεσιν ἐμμένον-
 τας τοῖς πολέμοις, ἢ τῆς Ἑλλάδος ἔχειν τὴν ἀρχὴν ἀπά-
 σης. οἱ δὲ Ἕλληες ἐπέθον μὲν πῖνα καὶ Λακεδαιμο-
 νίων ἡγεμονίαν ἀποφορᾶν εἰς τὸν πόλεμον, ἀρξίῳ δὲ βου-
 λόμενοι κατὰ πόλιν ἐκαστοῖς ὁ μέτερον, ἠτήσαντο πρὸς τὸν
 Ἀθηναίων Ἀριστίδην, καὶ παραπέμψαν αὐτῶν, χρεώσαντες
 καὶ προσόδοις ἐπισκεψάμενοι, ὅπως ὁ κατ' ἀξίαν ἐκασ-
 τῶν καὶ δυνάμει. ὁ δὲ, τηλικαύτης δξιοσίας κύριος ἡρό-
 μένος, καὶ ἔθρονον πῖνα τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ αὐτῶν μοῖα τὰ πρῶ-
 τῶν ματα πάντα θελήσας, πένης μὲν ἐξήλθεν, ἐπὶ μὲν ἤλθε δὲ πε-
 νέεργος, οὐ μόνον καθαρός καὶ δικαίως, ἀλλὰ καὶ προσφι-
 λῶς πᾶσι καὶ ἀρμόδιως τὴν ἐπιγραφὴν τῶν χρημάτων ποι-
 ησάμενος. ὡς γὰρ οἱ παλαιοὶ τὸ ἐπὶ Κρόνου βίον, οὕτως οἱ
 σύμμαχοι τῶν Ἀθηναίων, τὸν ἐπὶ Ἀριστίδου φόνον, ἐπιπο-
 μίαν πῖνα τῆς Ἑλλάδος οἰομάζοντες, ὑμνοῦν, καὶ μάλιστα μετ'
 ἐπολιῶν χρόνον διπλασιασθέντος, εἴτ' αὐτῶν τριπλασιασθέν-
 τος. ὃν μὲν γὰρ Ἀριστίδης ἐπέταξεν αὐτῶν εἰς ἐξήκοντα καὶ τετρακ-
 σίωι ταλάντων λόγον. πύτω δὲ Περικλῆς μὲν ἐπέθηκεν ὀλί-
 γου δεινὸν τριπλὸν μέρος. ἐξακόσια γὰρ τάλαντα Θεμιστοκλῆς
 ἐπὶ τῶν συμμάχων Περικλέους δὲ ἀποθανόντος, ἐπιτείνοντες οἱ
 δευτέρω καὶ μικρόν, εἰς χιλίων καὶ τετρακσίων ταλάντων
 κεφάλαιον ἀνήγαγον, ἔχοντες τὸν πόλεμον ἀφ' ἡμῶν καὶ
 τύχας δαπνηροῦ ἡγεμονίου καὶ πολυτελοῦς, ὡς τὸν δῆμον
 εἰς ἀνανομίας καὶ θεωρίας καὶ κατασκευὰς ἀγαλμάτων καὶ
 ἱερῶν παρασχεῖντες· μέγα δὲ οὖν ὄνομα τῶν Ἀριστίδου καὶ
 θαυμαστοῦ ἔχοντος ἐπὶ τῇ ἀρετῇ τῶν φόνων, ὁ Θεμιστοκλῆς
 λέγεται καταγελαῖν ὡς οὐκ ἀνδρὸς ὄντα τὸν ἔπαμον, ἀλλὰ
 φουλάκου χρυσοφύλακος ἀνομοῦ ἀμυρόμενος τὴν Ἀ-
 ριστίδου παρρησίαν. σκεῖνος γὰρ, εἰ πόντος ποτὲ τῶν Θεμιστο-
 κλέους, ἀρετῆν ἠγεῖσθαι μεγίστην στρατηγῶν, ὃ γινώσκειν καὶ
 παρασχεῖν αὐτῶν τὰ βουλεύματα τῶν πολεμίων, τοῦτο
 μὲν εἰπεῖν ἀναγκάσιον ἔστιν, ὃ Θεμιστοκλῆς, καλὸν ὅτι καὶ στρατη-
 γῶν ἀληθῶς, ἢ πρὸς τὰς χεῖρας ἐγκρατέα. ὁ δὲ Ἀριστίδης ὄρκει μὲν τοῖς Ἕλλησποδίοις, καὶ ὁμοῖον ἔπει τῶν Ἀθηναίων,

καὶ ἀληθῶς, ἢ πρὸς τὰς χεῖρας ἐγκρατέα. ὁ δὲ Ἀριστίδης ὄρκει μὲν τοῖς Ἕλλησποδίοις, καὶ ὁμοῖον ἔπει τῶν Ἀθηναίων,

ac flammæ populi secundis rebus & potentia luxuriantis subiicerent. In his Aristidem quoq; accusatore Diophante Amphitropensi repetundarum damnatum: quod quum vectigalia exigeret, pecuniam cepisset ab Ionibus. Qui quum litis estimationem (quingenta minæ erant) soluere non posset, nauigio auctum & in Ionia extinctum. Huius rei Craterus scriptum monumentum profert nullum, neq; formulam accusationis, neq; plebiscitum, solitus alioqui talia adscribere & citare auctores. Reliqui, prope dixerim omnes, quotquot huius populi prosequuti sunt in duces suos offensa, Themistoclis exilium, Miltiadis vincula, Periclis multam, fatum in foro Pachetis, (qui semet ipse quum damnaretur, peremit in suggestu) multa que eiusmodi congerunt & exagitant, Aristidis vero attexerunt exilium, damnationis huius nunquam meminerunt. Atqui tumultus eius extat in portu Phaleræ: quem ei, quum ne sumptum quidē funeris reliquisset, publice ferunt factum. Filias eius ex pryaneo scribunt sponsas elocatas, populū sponsalia publice fecisse, ac tria millia drachmarum dotis vtrique sciuisse. Filio minas argenti centum totidemque iugera agri arboribus confiti dedit populus, alias insuper quaternas in diem drachmas attribuit ex rogatione Alcibiadis. Præterea quum Lyfimachus reliquisset filiam Polycritam, (vt refert Callisthenes) huic quoq; annuam, quantam olympionicis sciuit populus. At Demetrius Phalereus, Hieronymus Rhodius, Aristoxenus musicus, & Aristoteles (si modo liber De nobilitate inter germanos est Aristotelis libros recensendus) Myrtho tradunt Aristidis ex filia neprem à Socrate illo sapiente domum acceptam: habuisse illum quidem aliam vxorem, verum eum hanc viduam & per inopiam omnium rerum egenam recepisse. Cæterum refellit abunde hoc Panætius in libris quos de Socrate conscripsit. Phalereus in Socrate, cognosse refert se inter Aristidis nepotes ex filia oppido pauperem Lyfimachum, qui iuxta locum, quod lacheum appellatur, sedens vitam interpretandis ex tabula quadam somniis toleraret: cuius matri & materteræ se rogationem ferentem obtinuisse apud populum vt triobolum in dies singulos dono daret: ipse Demetrius tamen corrigens leges Athenis decreuit vtrique mulieri drachmam. Neque mirum est tantam curam egisse populum eorum qui in vrbeagerent, quum Aristogitonis ex filia neprem, quam viuere acceperant in Lemno sordide, illocabilem ob inopiam, reducerint Athenas, atque nobili viro nuptum dederint, in dotem largiti prædium in Potamo: cuius humanitatis & benignitatis, quia multa hac etiam ætate edit illa ciuitas documenta, merito commendatur & celebratur.

A ἡρώεβαλλον τῶν φθόνῳ τῶν πολλῶν ἐπαρομύων ἡρώε βασιλῆος καὶ διωάμεως. ἐν τῆσιν καὶ Ἀριστοδῶν ἀλαναὶ δωροδοκίας, Διοφάντης ἔμψιθη κατηρηγῶτος, ὡς ὅτε τῆς φόρου ἐπὶ τῆσιν τῶν Ἰωνῶν χρεῖματα λαβόντος· ἐκτίσαι δὲ ἐκ ἔργου τὴν καταδίκην, πενήτηντα μὲν ἔσαν, ἐκπλάσσει, καὶ πάλιν Ἰωνίαι ἀποταίει. τῶν δὲ ἐν ἔργῳ φονὸν ὁ Κρατερός τεκμήριον παρέχει, ὅτι δίκη ἔτε ψήφισμα, καὶ τὸ εἰσὼς ἐπιτελεῖται γράφειν τὰ τοιαῦτα, καὶ τὸ ἀπὸ τῶν τοῖς ἰσορῶσι. οἱ δὲ ἄλλοι πρῶτες, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ὅσοι τὰ πλημμεληθέντα ὡς δὴ μὴ πᾶσι γράφουσιν διεξίαισι, πλὴν μὲν Β Θεμιστοκλέους φυγῆς, καὶ τὰ Μιλτιάδου δεσμά, καὶ πλὴν Περικλέους ζημίας, καὶ τὸν Πάχητος ἐν τῶν δικαστηρίων θάνατον, ἀιελόντος αὐτὸν ἐπὶ τῆ βήματος, ὡς ἠλίσκετο, καὶ πολλὰ τοιαῦτα σιωάροι καὶ ἄλλων, Ἀριστοδῶν δὲ τὸ μὲν ἐξοφρακισμὸν τῶν ἀπὸ τῆσιν, καταδίκης δὲ τοιαύτης ἔδαμῳ μνημονόουσι. καὶ μὲν τὸ καὶ τὸ εἰσὼς ἐστὶν αὐτῶν Φαληροῖ δεικνύμενος, ὃν φασὶ κατασκάδασαι τὴν πόλιν αὐτῶν, μηδὲ ἐν τῶν καταλιπὸν τὴν τῶν μὲν θυγατέρας ἰσορῶσι, ἐκ τῶν τῶν τῶν. πῶς νυμφίοις ἐκδοθῆναι, δημοσίᾳ τῆς πόλεως τὸν γάμον ἐγγύωσι, καὶ τῶν κα τριχλίας δραχμας ἑκατέρα ψήφισμα μὲν ἡ Λισμάχου δὲ τῶν ἡρώε μᾶς μὲν ἐκ τῶν τῶν, καὶ τῶν τῶν πλέδρα πεφυτθῶ μὲν ἔδωκεν ὁ δῆμος, ἄλλας δὲ δραχμας τέσσαρας εἰς ἡμέραν ἑκάστη ἀπέταξεν, Ἀλκιβιάδου δὲ ψήφισμα γράφαντος ἐπὶ τῶν Λισμάχου θυγατέρα Πολυκρίτου ἀπολιπόντος, ὡς Καλλιόπης φησὶ, καὶ τῶν τῶν ὅσιν καὶ τοῖς ὀλυμπιονίκης ὁ δῆμος ἐψηφίσαντο. Δημήτειος δὲ ὁ Φαληρός, καὶ Ἱερώνυμος ὁ Ῥόδιος, καὶ Ἀριστοδῶν ὁ μουσικός καὶ Ἀριστοτέλης (εἰ δὲ ὁ πᾶσι ἀρχαῖος βιβλίον ἐν τοῖς γησίσι Ἀριστοτέλης φησὶ) ἰσορῶσι, Μυρτῶ θυγατείδῳ Ἀριστοδῶν Σωκράτει D τῶν τῶν σιωαίκοι, γυναικὶ μὲν ἑτέραν ἔργη, τῶν τῶν δὲ αἰα λαβόντι χηρῶσαν ἔχει πέναι καὶ τῶν τῶν αἰαίκοι ἐνδεομύων. τῶν δὲ οὗ τῶν τῶν ἰσμάς ὁ Παναίτιος ἐν τοῖς τῶν Σωκράτους ἀτείρηκεν. ὁ δὲ Φαληρός ἐν τῶν Σωκράτει φησὶ μνημονόου Ἀριστοδῶν θυγατείδῳ δὲ μάλιστα πέναι Λισμάχου, ὅς ἐαυτὸν ἐκ πινάκων πινὸς ὀφειλομένης, τῶν τῶν διαχλείων λεγόμενον κατεζόμενος ἔβασκε τῆ δὲ μητρὶ καὶ τῆ τῶν ἀτελῆ ψήφισμα γράφας δαρεαὶ ἔπεισε τὸν δῆμον διδόναι, τῶν τῶν ἑκάστης ἡμέρας. αὐτὸς μὲν τῶν φησὶ ὁ Δημήτειος νομοθετῶν. ἐψηφίσαντο δραχμῶν ἑκατέρα τάξαι τῶν τῶν γυναικῶν, καὶ ἐδὲν ἐστὶ θαυμαστὸν ἔγω φρονίσαι τῶν τῶν ἐν τῶν τῶν δῆμον, ὅτι θυγατείδῳ Ἀριστοδῶν ἐν Λήμῳ πυθόμενοι παπεινὰ τῶν τῶν, αἰδρὸς ἀπορῶσαν ἔχει πέναι, κατῆγαρον Ἀθηναῖς, καὶ σιωαίκοι αἰδρὶ τῶν τῶν γερνόντων, ὁ Ποταμοὶ γερνόντες εἰς Φερνίῳ ἐπέδωκεν ἡσ φιλανδραπίας καὶ χηρῶν τῶν ἐπὶ πολλὰ καὶ καθ' ἡμᾶς ἡ πόλις ἐκφέρεισα δείγματα, θαυμαστὰ καὶ ζηλῶται δικαίως.

Γ Λ Ο Υ Τ Α Ρ Χ Ο Υ

ΜΑΡΚΟΣ ΚΑΤΩΝ.

ΜΑΡΚΩ ἢ Κάτωνι φασὶν ἀπὸ Τύσκου ὁ γένος εἶναι, διατὸν ἃ καὶ βίον ἔχειν παρὰ τῆν στρατείων καὶ τῆς πολιτείας, ἐν χειροῖς πατρίοις παρὰ τῆς Σαβίνου. τῆν ἢ παρὰ γένων πρυτάρχων ἀγνώτων γερονέων δὲ κριώτων, αὐτὸς ὁ Κάτων καὶ τὸν πατέρα

Μάρκον, ὡς ἀγαθὸν ἀνδρα καὶ στρατιωτικὸν ἐπαίης, καὶ Κάτωνα τὸν πατέρα παπῶν ἀριστείων πολλάκις τυχεῖν φησὶν, καὶ πέντε πολεμικάς ἵππους ἐν μάχαις ἀποβαλόντα, πῶν πηλὸν ἀπολαβὴν ἐκ τῆς δῆμου δι' ἀσφαλατίας. εἰωθότων ἢ τῆν Ρωμαίων τῆς ἀπὸ γένους μὲν δόξαν οὐκ ἔχοντα, ἀρξομένους ἢ γυναιζέσθαι δι' αὐτῆν, καίτοι παρὰ στρατῶν αἰσθητοῖς, ὡς περ καὶ τὸν Κάτωνα παρὰ στρατῶν, αὐτὸς ἔλεγε καὶ ἑὶ παρὰ ἀρχὴν καὶ δόξαν, ἐργασίαν ἢ παρὰ γένων καὶ ἀρεταῖς, παμπάλαμος. ἐκαλεῖτο ἢ τὰς πλείους τῆν ὀνομασίαν παρὰ τῆν, ἢ Κάτων, ἀλλὰ Γείσοχος ὕστερον δὲ τὸν Κάτωνα τῆς διωάμεως ἐπινοήσαντο ἔχει Ρωμαῖοι γὰρ τὸ ἔμπειρον Κάτωνα ὀνομαζέουσιν ἢ ἢ ὁ μὲν εἶδος ὑπόπυρρος καὶ γλαυκός, ὡς ὁ ποιήσας ὁ ἐπιγραμμάτιον οὐκ ὀνόμαζεν, παρεμφαίνει,

Γυρρὸν, πύρρον ἀκέτιον, γλαυκὸν ἢ μίαντον, ὁ δὲ δὲ θανόντα

Γόρκιον εἰς αἰδῶν Φερσεφόνη δέχεται.

ἢ ἢ τὸ σῶματος ἔστιν ἀδύρεια καὶ διατὸν σῶφρον, καὶ στρατείας ἀπὸ ἀρχῆς σιωπῆς γερονότος, πύρρον χηρῆτικὸν εἶχε, καὶ παρὰ ἰσχυρὸν καὶ παρὰ ὑγίαια ὀμαλῶς σιωπῆσαν. τὸν δὲ λόγον, ὡς περ δὲ ὑστερον σῶμα, καὶ τῆν κελὸν οὐ μόνον αἰαγχεῖον ὄργον ἀλλὰ καὶ μὴ ταπεινῶς βιωσόμενον, μηδὲ ἀπαρξικτῶς, δὲ πρὸς τὸν καὶ παρεσκεύαζεν ἐν ταῖς παρὰ οἰκίαις κώμας καὶ ταῖς πολιτείαις, ἐκείσοτε σιωπῆτικὸν τοῖς δεομένοις καὶ παρὰ τὸν μὲν ἀγωνιστῆς εἶναι δοκῶν παρὰ θυμός, εἶτα καὶ ῥήτωρ ἰσχυρός. ἐκ δὲ πύρρον μάλλον τοῖς χηρῆτικοῖς κατεφαίνετο βάρους τὴν καὶ φέρημα παρὰ αὐτὸν ἦτο, καὶ παρὰ χηρῆτικῶν μεγάλων καὶ πολιτείας δεομένων ἢ γεμονικῆς. ἢ γὰρ μόνον, ὡς εἶοικε, μιαναρτίας καὶ παρὰ ἑαυτὸν ὅτι τὰς δίκας καὶ ταῖς ἀγῶνας παρὰ ἔχειν, ἀλλὰ ὁ δὲ τῶν δόξαν ὡς μέγιστον ἀγαθῶν ἐφαίνετο τῶν ἀπὸ τῆν ποιούτων ἀγῶνων. πολὺ ἢ μάλλον ἐν ταῖς μάχαις ταῖς παρὰ τοῖς πολεμίοις καὶ τῆν στρατείας βυλόμυρος ἀδύρκειν, ἐπὶ μείσοικον ὡν, τραυματικῶν ὁ σῶμα μετὸν ἐνατίων εἶχε. φησὶ γὰρ αὐτὸς, ἐπὶ ἀκαθάρτου γερονέως ἐπὶ τῶν παρὰ τῶν στρατῶν ἀσφαλατίας, παρὰ ὃν Ἀννίβας χηρῶν ἀτυχεῖν ἐπέφλεγε τῶν Ἰταλίων παρὰ ἔχειν δὲ αὐτὸν ἐν ταῖς μάχαις τῆν μὲν χηρῆτικῶν, τῶν δὲ ποδῶν, μόνιμον καὶ βέβαιον, γαῦρον δὲ τῶν παρὰ σῶμα. λόγου δὲ ἀπειλῆ καὶ χηρῆτικῆ φωνῆς παρὰ τοῖς πολεμίοις ἐχρηῖτο. ὄρθας καὶ ἀκαθάρτου καὶ διδάσκων ὅτι πολλάκις τὰ τοιαῦτα τῆν ἔξοις μάλλον κατεπλήθηται τοῖς ἐνατίοις. ἐν ἢ ταῖς πορείαις αὐτὸς ἐβάδιζε φέρων τὰ ὄπλα, καὶ χηρῆτικῶν εἰς εἶπετο, τὰ παρὰ διατὸν αὐτὸν κηρῆτικῶν, ὡς λέγει μὴ δὲ ποτε δυσκολεῖται μηδὲ μίμψασθαι παρὰ τῆν ἀεῖσον ἢ δειπνον, ἀλλὰ καὶ συλλαμβάνειν αὐτὸς τὰ πλείους καὶ συμπαρὰ ἀσφαλατίας, ἀπὸ τῆν στρατιωτικῶν γηρόμυρος ἔργων. ὕδωρ δὲ ἐπιπνέει ὅτι τῆν στρατείας, πῶν εἶποτε διψήσας παρὰ φλεγῶς, ὅσος ἦτοσεν, ἢ ἰσχυρός

P L V T A R C H I

M. CATO MAIOR.

CATONEM ferunt, Tusculo oriundum, habitasse & vitam egisse, priusquam stipendia faceret & remp. capesseret, in prædiis paternis in Sabinis. Cuius maiores quum in totū ignobiles haberentur, ipse

Marcum patrem Cato ut egregium virum & strenuum militem celebrat. Catonem etiam proavum dona militaria sæpius refert obtinuisse: ac quum bellatores equos quinq; amisisset in conflictibus, pretium ei ex ærario virtutis causa redditum. Quia vero solent Romani obscuro genere ortos, qui incipiant actibus inclarescere suis, novos homines appellare, ut etiam appellabant Catonē, novum ille se ad magistratus & claritatem, sed factis maiorum virtutibusque ferebat per esse vetustum. Dicitur fuit ante tertio nomine non Cato, sed Priscus: post Catonis nomen traxit a solertia. Romani enim experientem Catum vocitant. Facie fuit subrufus & cæsius, ut declarat cum felle ille qui hoc minutum epigramma fecit,

Ruffum, mordacem, glaucum, ne quidem exanimatū Porcium in infernum Persephone recipit.

Corporis constitutionem laboribus suis, sobrio victu & expeditionibus, in quibus a prima ætate adoleuit, perquam parauerat habilem, ad roburque & sanitatem iuxta comparatam. Orationem vero sicut alterum corpus & organum, non honestum modo, verum etiam necessarium viro qui non in obscuro sit neque in otio victurus, continuo patrociniis eorum qui operam suam requirebant, in finitimis vicis & oppidulis instruebat & aptabat. Ac primum acris habitus est causarum actor, deinde orator insignis. Hinc fuit videntibus eo morum gravitas & pondus magis conspicuum, quod latum campum & remp. requireret rerum dominam. Non modo enim a quæstu iudiciario forensiq; præbuit se integrum, sed nec gloriam videbatur ab illa palæstra, ut summum præmium, sectari. Cæterum quia inclarescere ex pugnis potius cum hoste ineundis atque armis adolefcens etiamnum gestiebat, corpus habebat aduersis cicatricibus oppletum. nã ait ipse annos natum septemdecim prima se stipendia fecisse, quo tempore Annibal florens vtebat Italiam. In acie exhibebat se manu strenuum, loco nõ cedentem, vultu ferocem. Verborum minis & asperitate vocis aduersus hostes vtebatur: recte sentiens & docens plus sæpenumero iis rebus quam gladio percelli hostes. Ferebat per expeditiones ipse in agmine arma. Seruus eum sequebatur vnus, qui cibaria eius portabat, cui dicitur prandiū vel cœnā apponenti nusquã succensuisse aut obiurgasse, imo expletis munerib. militaribus, eum ipse adiuuisse fere atq; vna manum admouisse. Potabat in expeditionibus aquam: extra quam, si immenso æstu sitiret,

ἢ ἰσχυρός

rum potabat acetum, aut fatiscantibus viribus postremo loco parum vini sumebat. Erat agris eius casa M. Curij, qui ter triumphavit, vicina. Quod quum commearer assidue, prædijque angustias & penatium spectaret humilitatē, substituebat anino, illum virum qui quum inter Romanos esset maximus, & gentes subegisset bellicosas, atque Pyrrhum Italia summouisset, hoc rusculum ipse foderet, & hanc habitaret casam: post tres triumphos ibi ad focum sedentem, atque ipsum rapas elixantem quum reperissent legati Samnitium, magnum auri pondus ei obtulerint: quos reiecerit, negans esse ei auro opus, cui talis sufficeret cœna: malle autem vincere se aurum habentes, quam ipsum habere. Hæc secum voluens abibat Cato, & domum suam ex altera parte contemplans, & prædia & seruitia, & victum, intendit laborem, sumptusque immodicos circuncidit. Quum Fabius Maximus Tarentum reciperet, sub eo fortè admodum adolescens militabat Cato. Hospitio vsus Nearchi cuiusdam Pythagorici, desiderauit eam disciplinam intelligere. De iisdem quum differentem illum audiisset, quibus vsus Plato est, (qui voluptatem maximam mali escam vocat: calamitatem animæ primam, corpus: liberationem & purgationem, illas cogitationes quibus maxime à corporis affectibus auocat & abducit seipsam) amplexus est multo actius frugalitatem & continentiam. Alioquin literas Græcas serò traditur attingisse, atque admodum prouectus ætate libros Græcos in manus sumpsisse: fuisseque aliquantulum ei à Thucydide, plus à Demosthene collatum ad dicendum. Scripta eius certè Græcorum præceptis & exemplis satis sunt adspersa, multaque ad verbum reddita facetijs & sententijs inclusit suis. Erat Romæ ex nobilitate vnus ex principibus, magnæque autoritatis, qui & nascentem virtutem aduertere mirè poterat, & candidus in alenda & effe-renda erat ad gloriâ, Valerius Flaccus. Hic habebat prædia vicina Catoni. Cuius quum labores & rationes viuendi accepisset à seruis, mirareturque quum narrarent illi manè eum forû adire & præstò esse petentibus: regressum ad villam, tempore brumali vestitum exomide æstate, operari cum illis, nudum, eadem mensa eodem vesci pane, atque idem vinum bibere: simulque magnam eius aliam humanitatē & moderationem, ad hæc facerè dicta sententiasque referrent, iussit eum vocari ad cœnâ. Hinc ex consuetudine animaduertens ingenium eius placidum & ciuile, plantę modo culturam & locum illustrem requirere, inuitauit eum & perpulit vt Romæ se ad rempublicam accommodaret. Quò vbi commigravit, multos ilicò qui eum obseruarent & diligenter, patrocinijs comparauit. Promouente eum enixè ad honores Valerio, tribunatum & primo loco adeptus est, inde functus quæstura. Hinc inelytus iam spectatusque, maximos honores cum ipso Valerio gessit, consul cum eo fuit: inde censor. Ex maioribus natu ciuibus, ad Fabium Maximum accommodauit se: cuius, quanuis clarissimi viri & summæ autoritatis, impensius mores & vitam, vt præclarissima exempla, ob oculos posuit. Vnde Africanum maiorem, qui quamuis id temporis iuuenis esset,

A ἡ ἰσχυρὸς ἐν διδουσίῃ, ἐπιλάβοι μικρὸν οἰνάριον. ἡ δὲ πλησίον αὐτῷ τῷ ἀγρῷ ἡ ἡρομένη Μαρκίου Κουρείου ὅδε τρεῖς θριαμβώσαντος ἑπαυλῖς ἐπὶ ταύτῳ, Σωεζῶς βαδίζων καὶ πρῶτος ὅδε τε χειρὸν τῶν μικρότητα, καὶ τῆς οἰκίσεως ὅδε λιτὸν, ἐννοίᾳ ἐλάμβανε τὸν ἀνδρῶς, ὅτι Ρωμαίων μέγιστος ἡρώδης, καὶ τὰ μαχησάμενα τῷ ἑθελῶν ὑπαρχαρίδης, καὶ Πυρρὸν ἐξελάσας τῆς Ἰταλίας, ὅδε τοῦ χειρὸν αὐτὸς ἔσκαπτε, καὶ ταύτῳ τῶν ἑπαυλῖν ἀνὰ μὲν τρεῖς θριαμβούσις ἐπὶ ταύτῳ παρῶς ἐχάρα καὶ ἡρώδης αὐτὸν ἔφυγε γοργυλίδας ἐθελῶν οἱ Σανιτῶν παρῶς εἰς ἐδίδοσαν πολὺ χρυσίον ὃ δὲ ἀπέπεμψατο φήσας ὅσθεν χρυσίου δὲ ὁ δειπνὸν δὲ καὶ τοῦτον. αὐτῷ μὲν τοῦ χρυσίου ἔχον, καλλίων ἐστὶν ὅτι νικῶν εἰς ἔργους. ἡ δὲ ὁ Κάτων ἐν θυμῷ μῦθος ἀπήλθε, καὶ τὸ αὐτὸ πάλιν οἶκον ἐφορῶν καὶ χειρὶ καὶ θεράποντας, καὶ διατομῆ, ἐπέτεινε τῶν ἀνυργίαν, καὶ ἐπέειπε τῶν πολυτέλειαν, Φαβίου δὲ Μαξίμου τῶν Ταρυντῶν πόλιν ἐλόντις, ἐτυχε μὲν ὁ Κάτων στρατοδύκεμος ὑπὸ αὐτῷ, καμίδῃ μείρακιον ὡς. Νεάρχῳ δὲ ἡνι τῷ Πυθαγορείῳ ἐξέτω χρυσάμυθος, ἐσπούδασε τῷ λόγων μεταλαβὼν, ἀκούσας δὲ ταύτα Διολεγμένου τὸν ἀνδρῶς οἷς κέχρηται καὶ Πλάτων, τὸ μὲν ἡδονῶν ἀπικαλῶν μέγιστον κακῶν δελεαρ, Συμφορῶν δὲ τῆ ψυχῆς ὁ Κόσμα παρῶν, λύσιν δὲ καὶ καθαρίων οἷς μάστιχα χειρὶ καὶ ἀφίστην αὐτῶν τὸ παρῶν Κόσμα παρῶν λογισμοῖς ἐπιμάλλον ἠγάπησε ὁ λιτὸν καὶ τὸ ἐκράτειαν. ἀλλὰ ὅς παρῶν Εὐκλείδης οἰμαθῆς ἡρέσθη λέγεσθαι, καὶ πόρρω παρῶν ἡλικίας ἐληλακῶς, Εὐκλείδης βιβλία λαβὼν εἰς χεῖρας, Βεργίᾳ μὲν ἀπὸ Θουκυδίδου, πλείονα δὲ ἀπὸ Δημοσθένους εἰς ὁρητορικὸν ὠφελήτωσαν. ἡ δὲ μὲν τοῦ Συλβαμμάτα καὶ δόγμασιν Εὐκλείδης καὶ ἰσορίας ὅπτιεν καὶ ἀπὸ περὶ κίλτα καὶ μετρημύθου πολλὰ καὶ λέξιν, ἐν τοῖς ἀποφθεγμασὶ καὶ τῇ γλωσσολογίᾳ τίτακται. ἡ δὲ δὲ ἡσ ἀνὴρ ὁ παρῶν μὲν ἐν τοῖς μάστιχα Ρωμαίων καὶ δυνατὸς, ἀρετῶν δὲ φυσικῶν μὲν ἀγαθῶν καὶ δόξας, δὲ μὲν δὲ δὲ ἀρετῶν δὲ παρῶν εἰς δόξαν. Οὐδέγετος Φλακίχως. ὅδε εἶχεν ὁμοιωτὰ χειρὶ τοῖς Κάτωνος: πυθόμενος δὲ τὸν ἀνυργίαν καὶ διατομῆ αὐτῷ παρῶν τῷ οἰκετῶν, καὶ θαυμάσας δὲ ἡρώδης ὅτι παρῶν μὲν εἰς ἀνυργίαν βαδίζε καὶ παρῶν εἰσάται τοῖς δεομύθους, ἐπὶ μελῶν δὲ εἰς ὁ χειρὸν, ὡς μὲν ἡ ἡρώδης, ἐξομίδα λαβὼν, θεροῖς δὲ γυμνός, ἐρυσάμυθος μὲν τῷ οἰκετῶν, ἐσθίῃ τὸν αὐτὸν ἀρτοὶ ὁμοῦ κατήμυθος, καὶ πίνε τὸ αὐτὸν οἶον. διὲν τε πολλῶν ὅπτιεν αὐτῷ καὶ μετρίότητα, καὶ ἡσ καὶ λόγους ἀποφθεγματικῶς ἀφαιρημοιθύντων, ἐκ ἐλθῶσε κληθῶσαν παρῶς ὁ δειπνὸν. ἐκ τῷ τούτου χρώμυθος καὶ κατὰ μὲν ἡμέραν καὶ ἀφείον ἡθός, ὡς παρῶν φυτὸν, ἀσκήσεως καὶ χρώσας ἐπὶ φανοῖς δεομύθους, παρῶν τρέφατο καὶ σμῆπεισεν, ἀφαισάται τῆς ἐν Ρώμῃ πολιτείας. κατὰ μὲν οὖν, δὲ ἡσ τοῖς μὲν, αὐτὸς ἐκπῆτο θαυμασῶς καὶ φίλους ἀφῶ τῷ σμῆσει. πολλῶν τε ὅδε Οὐαλερίου ἡμῶν καὶ δυνάμιν αὐτῷ παρῶν πέντος, χλιαρῆς ἐτυχε παρῶν, εἶτα ἐπαμύθου. ἐκ τούτου δὲ λαμπαρῶς ἀνὴρ καὶ παρῶν, αὐτῷ τῷ Οὐαλερίῳ παρῶν τῶν μεγίστας Σωεζῶν μὲν δὲ καὶ, ὑπατὸς τε μετ' ἐκείνου καὶ πάλιν ἡμῆτης ἡρώδης. τῷ δὲ παρῶν πολίτην μὲν ὅτι καὶ μεγίστω ἐχρηθῆ δυνάμιν, μάλλον δὲ τοῖς ἑποπον αὐτῷ καὶ τῷ βίον, ὡς καλλίστα παρῶν δείγματα, παρῶν μῦθος. δὲ καὶ Σικιπῶν τῶν μεγίστα, νέφ μὲν ὅτι τότε,

quod de se Plin commemorat ep. lib.

παρ' ἑαυτὸν Φαβίου διώματι ἀνταίρουτι καὶ φρονήσασθαι δο-
 χεῖται, παρ' ἑαυτὸν ἐποίησασθαι γυμνάσιον ἀφ' ἑαυτοῦ. ἀλλὰ καὶ
 ταμίαι αὐτὰ παρ' ἑαυτὸν ἐν Λιβύῃ πόλεμον συνεκπεμφθεὶς,
 ὡς ἔωρα τῆς Συμῆς πολυτελείᾳ χρωόμενον τὸν αἰθρα, καὶ κα-
 ταχρηστικὰ πρὸς στρατῶμασιν ἀφ' ἑαυτοῦ τῶν χρημῶν ἐπαρ-
 ρησάζετο παρ' ἑαυτὸν, οὐδ' τῆς δαπάνης μέγιστον εἶναι Φά-
 βιος, ἀλλ' ὅτι ἀφ' ἑαυτοῦ πλεονέκτητον ἐπέλεξε τῶν στρα-
 τῶν, ἐφ' ἡδονὰς καὶ τρυφὰς τὰς αἰσίων τῆς χρείας τρεπο-
 μένων. εἰπόντος δ' τοῦ Σκιπίωνος ὡς ἑαυτὸν δεῖτο ταμίου λίαν
 ἀκριβοῦς πλησίον ὅτι τὸν πόλεμον φερόμενος, (παρ' ἑαυτοῦ
 γὰρ οὐ χρημῶν τῆς πόλεως λόγον ὀφείλην) ἀπῆλθεν ὁ Κάτων
 ἐκ Σικελίας, καὶ μετ' τὸν Φαβίου καταβῶν ἐν τῇ Συεδρίᾳ
 φορᾶν τε χρημῶν ἀμυθήτων ὑπὸ τῷ Σκιπίωνος καὶ ἀφ' ἑ-
 αυτοῦ ἀντὶ μερακιώδους ἐν παλαίστραις καὶ θεατρῶν, ὡς ἄρ' οὐ
 στρατηγῶτος ἀλλὰ πρῶτον μὲν εἰς τὸν πόλεμον, εἰς τὸν πόλεμον
 φθύνει δὴ μὲν αἱ κατηρησίαι φαίνονται, ὁ μὲν οὖν Σκιπίων ἐν τῇ πα-
 ρασκευῇ τῶν πολέμων πλεονέκτητον ἐπέλεξε ἀμυθήτων, καὶ φέρει
 ἡδὲ μὲν ὅτι γρηγορῶτα φιλῶν, οὐδαμῶς δ' ἐπὶ φιλα-
 θεσίᾳ τὴν δαπάνην εἰς τὰ ἀποδοῦναι καὶ μεγάλα βλάβητος,
 εἰς ἐπιβόλην ὅτι τὸν πόλεμον. ὅτι ὁ Κάτων πολλὴ μὲν ἀπὸ τῶν
 λόγων διώματις ἤξετο, καὶ Ρωμαῖοι αὐτὸν οἱ πολλοὶ Δημο-
 σθενὶ παρρησιάζοντο, ὅτι ἑὸς μάλλον ὀνομαστὸς ἢ αὐτὸν καὶ πε-
 ρεβόητος. ἡ μὲν γὰρ ἐν τῷ λόγῳ δεικνύσθαι παρ' ἑαυτοῦ τοῖς νέοις ἀ-
 γνῶσιμα κρινόντων καὶ ἀεισποῦδατον. ὅτι τὸ πλεονέκτητον αὐτοῦ
 γίνετο ὑπομῶν καὶ δεικνύσθαι ἀφ' ἑαυτοῦ καὶ ἀριστον ἀπυρον, καὶ λιπὴν
 ἐσθῆτα καὶ δημοτικῶν ἀσπασίμων οἰκιστῶν, καὶ ὁ μὲν δὲ τῶν
 αἰσίων μάλλον ἢ ὁ κεκτησάμενος ταυμάσιον, ἀσπασίμων ἢ ἡ
 τότε τῆς πολιτείας ὁ κερταρὸν ὑπὸ μεγάλους οὐ φιλατιού-
 σης, ἀλλὰ ὅτι κερταρὸν παρ' ἑαυτοῦ πολλῶν καὶ ἀνδρώπων,
 παρ' ἑαυτοῦ πολλὰ μισθολογῶν ἔσθαι, καὶ βίων τῶν ἀδείγματα πρῶ-
 τοδαπῶν ὑποδεχόμενος, εἰκότως οὖν ἐταύμαζον τὸν Κάτω-
 να, τὸν μὲν δὲ καὶ ὑπὸ τῶν πόνων δραμομένων καὶ μετασσομέ-
 νων, καὶ ὑπὸ τῶν ἡδονῶν, ὁρῶντες, ἐκρίνοντο ὑπὸ ἀμφοῖν ἀήτη-
 τον. ἢ μόνον ἕως ἐπὶ νέος καὶ φιλότιμος ἦν, ἀλλὰ καὶ γέροντα καὶ
 πολλοὶ ἡδὲ μὲν ὑποταταίαν καὶ θρίαμβον, ὡς ἄρ' ἀθλητικῶν ἡ-
 κηφόρον, ἐγκαρτεροῦντα τῆς αἰσίων τῆς ἀσκήσεως, καὶ δειμαλί-
 ζοντα μέγιστον τῆς τελευτῆς. ἐσθῆτα μὲν γὰρ οὐδέποτε φησὶ φο-
 ρῆσαι πολυτελεστέον ἑαυτὸν δραχμῶν. πρὶν δ' καὶ στρατηγῶν
 καὶ ὑπατῶν τὸ αὐτὸν οἶνον τοῖς ἐργασίαις. ὅσον δ' ἑαυτοῦ ἀσκή-
 ζεσθαι παρ' ἑαυτοῦ δὲ ἀρῶν, ἀσπασίμων τελευτῶν καὶ
 τοῦτο δὲ τὸ πλεονέκτητον, ὅπως ἰσχυροὶ τὸν Σωμα παρ' ἑαυτοῦ
 ὅτι ἐβλήθη ὅτι τὸ ποικίλων Βαβυλωνίων ἐκ κληρονομίας κτη-
 σάμενος, ὁ μὲν δὲ ἀποδοῦναι. τῶν δ' ἐπαύλων αὐτὸν μηδεμίαν
 εἶναι κεκτησάμενος ἑαυτὸν ὅτι πρῶτον παρ' ἑαυτοῦ δούλον ὑπὸ
 τῆς γυμναστικῆς καὶ πενταχθίας, ὡς αὐτὸν τρυφερῶν οὐδ'
 ὠραίων, ἀλλ' ἐργασίων καὶ φερέων, οἷον ἵπποκρόμῳ καὶ βοηλαίᾳ,
 δεόμενος. καὶ τοῖς παρ' ἑαυτοῦ γυμναστικῶν ἔσθαι δὲ ἀπο-
 δίδεσθαι, καὶ μὴ βόσκον ἀρῶν. ὅπως δ' ἡδὲ μὲν δούλον εἶναι
 τῶν αἰσίων, ἀλλ' οὐ πρὸς οὐ δεῖται, καὶ ἀσπασίμων πρῶτον
 σκηται, πολλοὺ νομίζον. κτᾶσθαι δ' ἑαυτοῦ ἀσπασίμων καὶ νεμό-
 μενος, μάλλον ἢ τὰ γυμναστικῶν καὶ σκευῶν. ταῦτα δ' οἱ μὲν
 εἰς σμικρολογίαν ἐπέθεντο τοῦ ἀνδρός, οἱ δ' ὡς ὅτι ἀρῶν
 σὴ καὶ ὑποταταίαν τῶν ἀρῶν, ἐνδότερον σκευῶν
 ἑαυτον, ἀπεδέχοντο. πρὶν δ' οἱ οἰκέτας ὡς ὑποταταίαν ἀποχρησάμενος, ὅτι γήρως ἐλαύειν καὶ πρῶτον

A aduersus potentiam tamen insurgere Fabij, qui
 æmulari videbatur cum eo, non dubitauit oppu-
 gnare. Sed & quæstor cum eo ad bellum in Africa
 missus, vbi vsurpare cernit eum solitam profusio-
 nem, & pecuniam effundere in milites, admonuit
 eum liberè: nec tanti sumptus demonstrauit se fa-
 cere, sed quod militibus ad voluptates & luxum af-
 fluentia vltra res necessarias traductis, patriâ fru-
 galitatē labefactaret. Cui quum respondisset Sci-
 pio, nō indigere se quæstore nimium attento, qui
 ad bellum plenis veheretur velis (factorum enim
 debere se, non pecuniæ populo rationem redde-
 re) discessit Cato ex Sicilia, & cum Fabio infinitæ
 pecuniæ dissipationem Scipionis, eiusq; luxurio-
 sas in palæstris & theatris commorationes apud
 patres insectans, quasi non exercitum duceret,
 sed dies festos agitaret, effecit vt mitterentur ad
 eum tribuniplebis, qui si ita rem habere comperis-
 sent, retraherent eum Romam. At Scipio, quum
 in belli apparatu ostendisset victoriâ, notassentq;
 illi eum viuere per otium cum amicis hilariter, ac
 minimè esse ob liberalitatem in serijs & grauibus
 rebus socordem, profectus est ad bellum. At Cato
 magnam potentiam collegit facundia, multiq;
 eum Demosthenem togatum appellabant. Vita
 eius tamen nobilitabatur, celebrabaturq; magis.
 Quippe dicendi facultas communis iam palæstra
 iuuenibus, quò enitebatur omnes, proposita erat.
 Qui verò labores prisco more subiret, frugalem
 cœnam, crudum prandium, vestis simplicitatem,
 & plebeios penates amaret, quiq; magis duceret
 gloriosum non indigere magnificis rebus, quàm
 illas possidere, rarus erat: quòd iam tum suam res-
 publ. integritatē retineret ob magnitudinem, sed
 prouinciarum & gentium imperio multarum tum
 multis misceretur moribus, variarumq; viuendi
 institutorum susciperet exempla. Erat igitur meri-
 tò in admiratione Cato, quum alios laboribus fa-
 tificentes & flaccescentes cernerent delicijs, il-
 lum verò ab vtriusque inuictum, non tantum in
 flore ætatis, & dum honores peteret, sed senem et-
 iam & canum post consulatum & triumphum,
 sicut victorem athletam institutum exercitationis
 tuentem, & ad exitum vsque vitæ æqualiter in eo
 persistente. Siquidem vestē nunquam induisse ait
 se, quæ pluris esset centum denarijs: vinū in prætu-
 ra & consulatu idem quòd & operas bibisse, epu-
 las ad cœnā ex foro triginta comparasse assibus. id-
 que facere reip. causa, quo corpus suū esset ad per-
 ferendam militiam robustum: stragulam vestem
 quum ex pietis Babylonicam hæreditate accepis-
 set, statim distraxisse: nullam villam suam tectorio
 inductam: mancipiū nunquam plus mille quin-
 gentis denarijs emisse, quòd nec molles nec for-
 mosos, verum operosos & valentes, vt equifones
 & bubulcos, quæreret, quos, vbi cōsenuissent, ve-
 nundandos putabat, neq; alendos inutiles. Breui-
 ter nihil vilis esse pretij, quòd superfluū foret: sed
 quo non indigeas, etiam si vel asse venijt, se ca-
 rum ducere. Comparare arua & pascua potius
 quàm irriguos & nitidos hortos. Hæc sordibus
 eius adscribunt aliqui: alij, quasi ad emendandos
 & reprimendos cæteros adstringeret semetipse
 arctius, cōprobant: nisi hoc, quòd sicut iumentis
 feruis abusus, expelleret & venderet eos in senio

moribus ego attribuo nimium austeris, nec vllum A
 existimantibus extra quæstum homini esse cum
 homine consortium. Atqui benignitati videmus
 quàm iustitiæ latiorē patere campum. Lege enim
 & iustitia vti erga solos homines valemus: bene-
 ficentiam & merita porrigimus nonnunquam &
 ad bruta animantia. quippe emanant, velut ex lar-
 go fonte mansuetudine. Pertinent nanque e-
 quorum labore confectorum alimenta & canum,
 non incunabula modò, sed & senectutis cura ad
 mitem hominem. Populus Atheniensis, quum æ-
 dificarēt Hecatonpedon, quascunq; notavit mu-
 las laborū tolerantēs, dimisit liberas pascere. Atq; B
 vnam ferunt liberatarum vltro ad opera descen-
 disse, vnaq; cum iumentis, quæ in arcē trahebant
 plaustra, cucurrisse & præfisse, tanquam adhortan-
 tem ea & excitantem. cui publicè sciuit vsque ad
 mortem alimenta. Cimonis equarum, quibus O-
 lympijs ter palmam tulit, etiam extant sepulturæ
 iuxta illius monumenta. Canes domesticos & fa-
 miliates cum multi alij, tum Xanthippus priscus
 suum, qui natans nauem suam Salamina vsque
 fuerat comitatus, quum relinqueret urbem popu-
 lus, in promontorio funeravit, quod Canis sepul-
 chrum etiam hodie vocant. Neque enim animan-
 tibus est vt calceis & vtensilibus vtendum, quo fef-
 fa & ministerijs proijciamus attrita: sed si nihil ali-
 ud, meditandæ certæ humanitatis causa debemus
 in his nos antè ad mansuetudinem & benignita-
 tem assuefacere. Equidem ne bouem quidem ego
 operarium, ob senium, ne dum affectum etate ho-
 minem, ex loco vsitato & vita consueta, velut ex
 patria migrantem, pecuniola aliqua venundem,
 inutilem iuxta ementibus ac vendentibus futurū.
 Cato verò gloriabundus ex his etiam equum ait
 se, quo in expeditionib. consul vsus fuerat, ne reip.
 imputaret nauilū, reliquisse in Hispania. Hæc ani-
 mi magnitudini sordibusne assignanda sint, pro vt
 opinio tua fert, statuas licet. Ob reliquā temperan-
 tiam, certè vir imprimis memorabilis fuit: quòd
 dux exercitus non amplius sibi & suis tritici ter-
 nis medimnis Atticis mense acciperet, ordei iu-
 mentis sesquimedimno minus. Prouinciam sor-
 titus Sardiniam, quum superiores prætores acci-
 pere publicè tentoria lectos, togas soliti essent,
 magnoque famulitio, caterua amicorum, sum-
 ptuque & paratu cœnarum onerarent prouincia-
 les, ille disparitatem incredibilem fecit frugalita-
 tis. nulla enim in re impensa publica indiguit.
 Oppida ipse sine vehiculo pedibus obibat. vnus
 sequebatur accensus, qui ei vestem & cymbium
 ad libandum portabat. In his quum ita facilem &
 communem præberet se subditis, è diuerso seueri-
 tatem & grauitatem repræsentabat, adeo inflexi-
 bilis in iure dicendo, atque in edictis publicis
 imperiosus atque rigidus, vt imperium Roma-
 num nunquam illis vel formidabilius fuerit vel
 iucundius. Parem repræsentat oratio eius figurā.
 Lepida enim simul & grauis erat, iucunda & ful-
 minans, faceta & austerā, sententiosa & acris. qua-
 lem Plato Socratem dicit, foris rudem, dicacem
 & mordacem visum conuenientibus: intus ferij F
 plenum fuisse & rerum, quæ lacrymas excirent,

ἀγνοοῦν ἀγνοοῦν ἢ τοῖς ἐγὼ πῆμεθα, καὶ μηδὲν ἀνδραγαθῶς
 ἀνδραγαθῶν οἰοῦντο κρινώμεθα τὴν χρείαν πλέον ἢ τὴν ἀρχὴν.
 καὶ τοῖς τὴν χρευστότητα τὴν δικαιοσύνης πλατύτερον τόπον ὀραῖντο
 ὅτι λαμβάνουσιν νόμον μὴ γὰρ καὶ τὴν δικαιοσύνην ἀνδραγαθῶς
 μόνον χρεῖσθαι πεφύκαμεν. πρὸς δὲ ἐργασίας ὅτι καὶ χρεῖσθαι,
 ἔστιν ὅτε καὶ μέγιστον τῶν ἀλλόγων ζώων. ὡς γὰρ ἐκ πηγῆς
 πλοῖσιος ἀπορροῖ τὴν ἡμετέστητος. καὶ γὰρ ἵππων ἀπειρηκῶτων
 ὑπὸ πόσι, ἔσφαί, καὶ κωαὶ οὐ σκυλακίαι μόνον, ἀλλὰ καὶ
 γηραιωτάται τῶν χρεῖσθαι πρὸς οἰκισίαν. ὅτι τὸ Ἀθηνῶν δῆμος
 οἰκοδομῶν τὴν ἑκατομπεδον, ὅσας κατενόησεν ἡμῶς ἐξ ἀρχῆς
 τοῖς πόσι, ἐγκρατερούσας, ἀπέλυσεν ἐλθόντες ἐν μέσσοις καὶ
 ἀφ᾽ αὐτοῖς. ὡν μίαν φασὶ καταβαίνουσαν ἀφ᾽ αὐτῆς πρὸς τὰ
 ἔργα, τοῖς ἀνδραγαθῶν ἀμαζῶν ὑποζυγίοις εἰς ἀκρόπολιν,
 Συμμάχων τρέφειν καὶ πρὸς ἡγεῖσθαι, κατὰ τὸ ἐγκρατεροῦ μὲν
 καὶ σιωπῶν ἔσφαί. ἡ καὶ τρέφεται δημοσίᾳ μέγιστον τε-
 λωτῆς ἐπιφύσσαντο. τῶν δὲ Κίμωνος ἵππων αἰὲς Ὀλυμπια-
 τῆς ἐνίκησεν, καὶ ἔσφαί πλοῖσιος εἰς τῶν ἐκείνου μνημά-
 των. κύναις δὲ σιωπῶν γηραιωτάται καὶ σιωπῶν δῆμοι τε
 πολλοί, καὶ Ἐπίππου ὁ παλαῖος, τὸ εἰς Σαλαμίνα τῆς τρι-
 τῆς πρὸς ἀνδραγαθῶν, ὅτε τὴν πόλιν ὁ δῆμος ἐξέλιπεν, ὅτι τῆς
 ἀρχῆς ἐκείνου ἐκείνου Κωῶν σῆμα μέγιστον ἡ καὶ λαοῦσιν. οὐ
 γὰρ ὡς ὑποδῆμασιν ἢ σιδέροι, τίω ψυχῶν ἔχουσι χρεῖ-
 σθαι, καὶ πέντα καὶ κατατελέσθαι τῆς ὑποπρῆσθαι ἀπορρο-
 πῶν τῶν, ἀλλ᾽ εἰ ἀφ᾽ ἀνδραγαθῶν, μελέτης ἐνεκα τῆς φιλα-
 νδραγαθῶν, πρὸς ἑαυτὸν ἐκ τούτοις πρὸς αὐτοῖς καὶ μέλι-
 χον ἐγὼ μὲν οὐκ ἔσφαί βουῶν ἀνδραγαθῶν ἀφ᾽ ἀρχῆς ἀπο-
 δίδμην, μή τινα πρὸς οὐδέ τι ἀνδραγαθῶν, ἐκ χρεῖσθαι σιω-
 πῶν καὶ διαίτης σιωπῶν, ὡς γὰρ ἐκ πατρῶος μετῆσθαι
 μὲν, ἀπὸ κερμαίων μικρῶν, ἀρχῆσθαι γὰρ τοῖς ἐνομοῦσιν,
 ὡς γὰρ τοῖς πρὸς ἀρχῆσθαι, γηραιωτάται. ὅτι Κάτων, ὡς γὰρ νε-
 κιδόμοσος ὅτι τῶν, καὶ τὸν ἵππων ὡς πρὸς τῆς στρατιῆς ὑπα-
 τῶν ἐχρεῖσθαι, φησὶν ἐν Ἰσπερία καταλιπεῖν, ἵνα μὴ τῆ πό-
 λιν ἐκείνου ἀντὶ λογισηται. ταῦτα μὲν οὐκ εἴτε μετῆσθαι ψυ-
 χίας, εἴτε μικρολογίας γατέον, ἔξουσι τὰ πείθοντι χρεῖσθαι λο-
 γισμῶν. τὸ δὲ δῆμος ἐγκρατείας ὑποπρῆσθαι θαυμαστός ὁ αἶψα,
 ὅτι στρατηγῶν ἐλάμβανεν αὐτῶν καὶ τοῖς πρὸς αὐτὸν οὐ πλέον
 εἰς τὸν μῦθα πυρῶν ἢ βρεῖς Ἀθηναίους μεδίμνοις, εἰς δὲ τὴν ἡ-
 μέραν, κριθῶν τοῖς ὑποζυγίοις ἐλάτῃον τριῶν ἡμμεδί-
 μνων. ἐπαρχίαι δὲ λαβῶν Σαρδόνια, τῶν πρὸς αὐτὸν στρατη-
 γῶν εἰσότητων χρεῖσθαι σκωῶμεθα δημοσίοις καὶ κλίνας
 καὶ ἱματίοις, πολλῆ τε περαπεία καὶ φίλων πλήθῃ, καὶ
 πρὸς δειπνα καὶ δαπνῶν καὶ πρὸς σκωῶν βαρυνόντων,
 ἐκείνος ἀπῆσθαι ἐπίσηε τίω ἀφ᾽ ἀρχῆς τῆς δὲ τελείας. δα-
 πνῶν μὲν γὰρ εἰς ὅσων ὅσων πρὸς ἀρχῆς δημοσίας
 ἐπεφοῖτα ὅτι τῆς πόλεσιν, αὐτὸς μὲν ἀπὸ ζῆλῆς πορδύ-
 μνος, εἰς δὲ ἡγεῖσθαι δῆμος ἐκείνου καὶ σιωπῶν αὐτῶν
 πρὸς ἱερουργίαις καμίζων. ἐν τούτοις οὕτως ἄκρως καὶ
 ἀφελῆς τοῖς ὑποπρῆσθαι φαινόμηνος, αὐτῆς αἰταπεδίδου
 τίω σιωπῶν καὶ βαρῶν, ἀπαράτητος ὡν ἐν τῶν δικαιο-
 καὶ τοῖς ὑποπρῆσθαι ἡγεμονίας πρὸς τῶν ὄρησιν καὶ αὐτῆς
 σῶς ὡς τε μηδέποτε τίω Ρωμαίων στρατῶν ἐκείνοις μήτε
 φοβερωτέραν μήτε πρὸς φιλετέραν ἡμεῶσθαι. τῶν αὐτῶν δὲ

ἵνα φαίνεται καὶ ὁ λόγος τῆς ἀνδραγαθῶν ἔχουσι, ὅτι γὰρ ἀμὰ καὶ ἀνδραγαθῶν, ἡδὺς καὶ καταπληκτικῶν, φιλοσκωῶμην καὶ
 ἀνδραγαθῶν, ἀποφθεγματικῶν καὶ ἀγνοοῦντων ὡς γὰρ ὁ Πλάτων τὸν Σωκράτην φησὶν ἔξωθεν ἰδιότητι καὶ ἄπειρῶν καὶ
 ἀνδραγαθῶν τοῖς ἀνδραγαθῶν φαινόμηνος, εἰδότες ὅτι πρὸς τῆς καὶ πρὸς ἀμὰ καὶ μετῆσθαι, δάκρυα κινουῶν τοῖς ἀκροατοῦσιν,

... οὐδὲν οὐκ οἶδα ὑπεπόθεσιν οἱ ὄντι
 ... τοῦ λόγου μάστιγα φέρωντες περὶ τοῦ Κράτους,
 ... ἀλλὰ ταῦτα μὲν οἷς μάλλον ἰδέσθαι λόγων Ρωμαίων
 ... ἀρδία εἶδαι περὶ τῆς ἀφαιρέσεως ἡμεῖς ὅτι τῶν ἀπρη-
 ... μοι βουλήτων βραχέα γράψωμεν, οἱ τὰ λόγῳ πολὺ μάλλον
 ... ἢ τὰ περὶ τῶν (καθὰ τῶν ἑνοιομίζουσι) τῶν ἀπρη-
 ... φανῶν ἐμφανέσθαι ὁ ἦτος, μέλλων ποτὲ τῶν Ρωμαίων δῆμον
 ... ἀρμητῶν ἀκρίτως ἐπισημαστέας καὶ ἀφαιρέσεως, ἀποδέ-
 ... πτει, ἢ ἔξω τῶν λόγων οὕτως, Χρηστέον μὲν ὅτι, ὡς πολῖται,
 ... πρὸς γὰρ λέγειν, ὡς οὐκ ἐχρυσαν, κατηρησῶν ὅτι τῆς πο-
 ... λυτελείας, ἔφη χαλεπὸν εἶναι (καθὰ τῶν πόλιν ἐν ἡ πωλεῖται
 ... πλείονος ἰσχύος ἢ βοῆς, εἰκότως δὲ ἔφη περὶ τῶν Ρω-
 ... μαίων, ὡς γὰρ οὐκ εἶνα καθ' ἑκάστα μὲν οὐ πείθεται, σύμπλη-
 ... τα δὲ ἔπειται μετ' ἀλλήλων τοῖς ἀρεσίν· οὕτω καὶ ὑμεῖς (εἰ-
 ... πε) οἷς οὐκ ἀξιόσταιτε Συμβούλους χρῆσθαι καθ' ἰδίαν,
 ... ὑπὸ τῶν, εἰς ἐν σμυελήοντες, ἀρεστέ. καὶ ὅτι τῆς γυναικῶ-
 ... κρησίας ἀφαιρέσεως, Πάντες (εἶπεν) ἀπρησποῖ τῶν γυ-
 ... ναϊκῶν ἀρεσίν, ἡμεῖς ὅτι, πρῶτον ἀπρησποῖ ἡμῶν, αἱ γυ-
 ... ναῖκες. τὸ μὲν οὖν ὅτι ἐκ τῶν Θεμιστοκλέους μετελευθεμέ-
 ... νον ἀπρησποῖ γὰρ, ὅτι τὰ ἴοντες αὐτῶν πολλὰ
 ... τὰ ὑπὸ ἀφαιρέσεως, ὡς γυναικῶν (εἶπεν) Ἀθηνῶν μὲν
 ... ἀρεσίν τῶν ἑλλήνων, ἐγὼ ὅτι, Ἀθηνῶν ἐμὸς ὅτι, σὺ, ὅτι, ὅ
 ... ἦς, ὡς τε φειδέσθαι τῆς ἀρεσίας, δι' ἡ ἀνόητος ὢν, πλείστον
 ... ἑλλήνων διδάσκει. Τὸν ὅτι δῆμον ὁ Κράτων ἔφη τῶν Ρωμαίων,
 ... οὐ μόνον ταῖς πορφυρίας, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐπιτηδύμασι τῶν ἑλλήνων
 ... ὅτι γὰρ. ὡς γὰρ οἱ βαφεῖς (ἔφη) ταῦτα μάστιγα βά-
 ... πτοιον ἢ χαιρέσθαι ὁρῶσιν· οὕτως οἱ νέοι ταῦτα μαθητῶσι
 ... καὶ χηρῶν οἷς αἰὸ παρ' ὑμῶν ἔπαμος ἔπηται· παρεκάλει δὲ
 ... αὐτοῖς, εἰ μὲν ἀρεσίν καὶ ἀφαιρέσεως γὰρ ἀσπίδα μεγάλοι, μὴ
 ... μεταδιδέσθαι πρὸς τὸ χαιρῶν· εἰ δὲ ἀκροῖα καὶ κακία,
 ... μεταδιδέσθαι πρὸς τὸ βέλπτον ἰσχυρῶς γὰρ ἢ ἡ μεγάλοι
 ... ἀπὸ ἐκείνων γαρήνεια. τοῖς ὅτι πολλοὶ ἀρεσίν ἀπουδαζο-
 ... νται, ἔφη, καθὰ τῶν ἀγνοοῦντας τὴν ὁδὸν, αἰετὶ ῥαβδουχῶν
 ... ζητεῖν πορεύεσθαι, μὴ πλαηθῶσιν. ἔπειτα ὅτι τοῖς πολί-
 ... ταις τοῖς αὐτοῖς ἀρεσίν πολλὰ καὶ ἀρεσίν. Δόξετε γὰρ
 ... (ἔφη) ἢ μὴ πολλοὶ δὲ ἀρεσίν ἀρεσίν, ἢ μὴ πολλοὶ τοῖς ἀρεσίν
 ... ἀρεσίν ἢ χαιρέσθαι. καὶ ὅτι τῶν ἐρηρῶν ἑνος ἀρεσίν καὶ ἀρεσίν
 ... βῆν δόχουτος, ἢ τούτου μήτηρ (ἔφη) καθὰ τῶν οὐκ ἀρεσίν
 ... ἢ χαιρέσθαι. ὅτι τῶν ὑπὸ γῆς ἀπολιπεῖν. Τὸν ὅτι περὶ τῶν
 ... τῶν πατρῶος ἀρεσίν τῶν ἀρεσίν ὄντας ἐπισημαστέας περὶ
 ... ἐποῖστο γαμήσθαι ὡς ἰσχυρῶς τῆς θαλάσσης. Ἀ' γὰρ
 ... οὐκ ἢ μολίς ἐκχυζεν, οὐκ (ἔφη) ῥαδίως καταπέτωκεν. ἔ-
 ... πει δὲ Εὐρυκτοῖς τῶν βασιλέως ἐπισημαστέας εἰς Ρώμην,
 ... ἢ τε σύγκλητος ὑπὸ φῶς ἀπεδέξατο, καὶ τῶν περὶ τῶν ἀ-
 ... μύνα καὶ ἀπουδῆ καὶ αὐτὸν ἐγένετο, δῆλος ὡς ὁ Κράτων ὑ-
 ... φορῶντος καὶ φιλαπῶντος αὐτόν. εἰπόντος δὲ ἑνος, Ἀλλὰ
 ... μὲν χηρῶς ὅτι καὶ φιλαπῶντος· ἔγω' (εἶπεν) ἀλλὰ φύσει
 ... πῶς ὁ ζῶν, ὁ βασιλεὺς, ἀρχοφάρον ὅτι. ὁ δὲ τῶν
 ... ἀρεσίν ἀρεσίν βασιλέων ἀρεσίν (ἔφη) καθὰ τῶν πρὸς
 ... ἑπαμινώδην, ἢ Περικλέα, ἢ Θεμιστοκλέα, ἢ Μάρκην
 ... Κόρειον, ἢ Ἀμίλκην, τῶν ἐπισημαστέας Βαρχέμ. αὐτῶν δὲ
 ... ἔλεγε τοῖς ἰσχυροῖς φησίν, ὅτι καθ' ἡμέραν νυκτὸς ἀρεσίν
 ... αὐτῶν. καὶ τῶν ἰδίων ἀμελῶν, τοῖς δημοσίοις ἀρεσίν. βού-
 ... λεσθαι δὲ ἔλεγε μάλλον δὲ ἀρεσίν ἀρεσίν ἀρεσίν ἀρεσίν
 ... ἔφη διδόναι πᾶσι τοῖς ἀρεσίν ἀρεσίν, πλείω αὐτῶν. τῶν ὅτι Ρωμαίων
 ... εἰς βιθύνιαν φεῖς ἐλαρῶν ἀρεσίν ἀρεσίν,

A & cor versarent auditorum. Quare nescio quid
 mouerit nonnullos, ut Catonis dictionem Lyfiae
 orationi comparent potissimum. Verum haec illi,
 ad quos potius pertinet orationum Latinarum af-
 fequi genera, disceptet: nos, qui multo magis ora-
 tione quam vultu, (ut quorūdam fert opinio) mo-
 res hominum contendimus perspicere, pauca dicta
 eius colligemus. Quum aliquando plebem Ro-
 manam, importunè annonam & largitiones flagi-
 tantem, reuocaturus esset, sumpsit huiuscemodi
 exordium, Difficile est, Quirites, ad ventrem auri-
 bus carentem verba facere. Reprehendens mores
 B ciuitatis, Arduum est (inquit) eam saluam esse ciui-
 tatem, vbi pluris piscis quam bos veniat. Similem
 esse ait populum Romanum ouibus. Ut enim illae
 seorsum singulae non parent, sed vniuersae grega-
 tim sequuntur ductores: ita vos quoque, (inquit)
 quorum consilio nemo vestrum vtatur priuatim,
 ab his in coetum coacti ducimini. De mulierum
 potentia differens, Omnes (inquit) mortales mulie-
 ribus imperant, nos omnibus mortalibus, nobis
 mulieres. Caeterum hoc ex Themistoclis facetijs
 traductum est. Ille nanque, quum magnopere do-
 minaretur in se per matrem filius, Populus Athe-
 niensis, mulier, (inquit) Graecis imperat, ego popu-
 C lo Atheniensi, tu mihi, tibi filius: quare temperet
 à potestate, qua insipiens ille plus Graecis pollet.
 Populum Romanum ait Cato non purpuræ mo-
 dō, sed studijs etiam facere auctoritatem. Ut enim
 infectores (inquit) hanc maximè tingunt, quam
 vident esse gratam: ita iuuentus haec praeter
 ceteris discit & sectatur, quibus honos habetur à
 vobis. Horratur ciues, si virtute & continentia magni
 euassissent, ne ad deterius deflecterent: sin intem-
 perantia & vitijs, ut traducerent se ad meliora. fa-
 tis enim creuisse eos per illa. Eos qui consulatum
 D ambirent saepius, dicebat more illorum qui viam
 ignorent, semper cupere, ne errent, incedere cum
 licitoribus. Increpabat ciues, quod crebrò eisdem
 consules designarent, Videbimini (inquit) aut non
 magni consulatum, aut non multos consulatu du-
 cere dignos. De quodam inimico suo, qui turpi-
 ter & caedè viuebat, Huius (inquit) mater pro exe-
 cratione, non voto, putat ipsum superstitem relin-
 quere. Quendam qui agros paternos marinos ve-
 num dederat, monstrans, demirari simulabat tan-
 quam pelago validiorem, Quae enim illud agrè
 lambit, hic facile (inquit) deuorauit. Quum re-
 gem Eumenem, qui Romam venerat, maximo
 E honore excepisset senatus, principesque eum cer-
 tatim amplecterentur, non dissimulauit Cato se
 suspectum eum habere atque auersari: cui quum
 diceret quidam, Atqui bonus est & populi Roma-
 ni cupidus. Sit sanè, inquit: at hoc animal, rex, na-
 tura est carniuorum. Nemo verò vel ex laudatif-
 simis regibus cum Epaminonda sit vel Pericle vel
 Themistocle vel M. Curio vel Amilcare, Barchi-
 no cognomine, conferendus. Sibi dicebat inui-
 dere aemulos quòd quotidie de nocte, & postha-
 bitis rationibus suis priuatis, vacaret reipub. Malle
 ait benefactis suis non haberi honorem, quam
 F peccantem se non puniri. Veniam dare ait se om-
 nium noxis, praeterquam suis. Quum tres lega-
 tos populus Romanus in Bithyniam destinasset,
 ἢ κακῶς, μὴ τυχεῖν χολάσεως. καὶ συγχωρῶμεν
 τῶν ὅτι Ρωμαίων εἰς βιθύνιαν φεῖς ἐλαρῶν ἀρεσίν ἀρεσίν,

quorum vnus pedibus æger erat, alter capite ex te-
 rebratione & infectione cauato, tertius videbatur
 amens, irridens Cato, legationem ait mitti à po-
 pulo Romano, quæ nec pedes nec caput nec cor
 haberet. De exulibus Achaia Polybij causa à Sci-
 pione interpellatus, vt magna disceptatio fuit in
 curia, his reditum ijs in patriam concedentibus, il-
 lis denegantibus: exurgens Cato, Quasi non sit
 quid agamus, desideramus hic totum diem de feni-
 bus Græculis quærentes, hic an in Achaia à san-
 dapilarijs efferantur. Decreto his Græcis reditu,
 paucis diebus interpositis quærebat Polybius ite-
 rum senatum sibi dari, vt pristinos honores reci-
 perent, quos habuerant in Achaia, ac sententiam
 Catonis pertentabat. Qui arridens, Polybium ait,
 sicut Vlysssem, iterum velle Cyclopi speluncam,
 quod pileum illic & cinctum per obliuionem re-
 liquisset, subire. Sapientes ferebat maiorem fru-
 ctum ab insipientibus, quàm insipientes capere à
 sapientibus: hos enim offensa illorum deuitare, il-
 los horum non imitari recta facta. Iuuenes dice-
 bat magis placere sibi, qui erubescerent, quàm qui
 palleferent. Nolle militem se, qui inter eundem
 manus, in pugnando moueret pedes: qui sterteret
 altius quàm in prælio fremeret. Præpinguem
 quendam obterens, Vbi tale corpus (inquit) vtile
 sit reipub. in quo, quod inter gulam & inguina in-
 terest spatij, omne occupat venter? Quum volu-
 ptarius quidam contrahere cum eo cuperet con-
 suetudinem, abnuens negabat viuere se posse cum
 homine qui palatum quàm cor haberet acriore
 sensu præditum. Amantis dicebat animum in alie-
 no viuere corpore. Trium se per totam vitam pœ-
 nituisse: Vnum, quod mulieri arcanum credidisset:
 alterum, quod nauigasset, quod ire poterat pe-
 dibus: tertium, quod vnum diem mansisset inte-
 status. At senem improbè agentem, Tu, inquit,
 bone vir, senectuti multis obnoxia turpibus no-
 li turpitudinem adiungere vitij. Ad tribunum
 plebis, qui veneficij infamia opertus perniciosam
 legem magna vi promulgabat, Haud scio (inquit)
 adolescens, vtrum peius sit quod misces, potare:
 an sancire quod promulgas. Proscissus conuitio
 ab homine obscenæ & improbæ vitæ, Iniqua, in-
 quit, tecum mihi pugna est. nam & malè audis fac-
 cilè, & dicis promptè: mihi tum dicere molestum
 est, tum audiendi sum insolens. Ac mōs eius in
 dicerijs eiusmodi erat. Consul cum Valerio
 Flacco amico suo & familiari factus, prouinciã
 est fortitus, quam Hispaniam citeriorem Roma-

A
 ων ὁ μὲν, ποδαρχικός ἦν, ὁ δὲ, πῦν κεφαλῆν ἔξ ἀναθήσεως
 καὶ ἀεὶ κρητῆς κρείων εἶχεν, ὁ δὲ τρίτος ἐδόκει μῦθος εἶναι.
 καταγελάων ὁ Κάτων, ἔλεγε ἀρεσθεῖαν ὑπὸ Ρωμαίων ἀ-
 ποπελλεσθαι, μήτε πόδας, μήτε κεφαλῆν, μήτε καρδίαν
 ἔχουσαν. ὑπὸ δὲ τῆς ἑξ Ἀχαιῶν φυγάδων ἐντευχθεὶς δὲ
 Πολύβιον ὑπὸ Σκιπίωνος, ὡς πολὺς ἐν τῇ συκλήτῳ λό-
 γος ἐγένετο, τῆς μὲν δίδόντων καθόδου αὐτοῖς, τῆς δὲ ἐπισταμέ-
 νων, ἀνάσας ὁ Κάτων, ὧς ἔφη ὅτι ἔχοιτες (εἶπεν) ὁ ἀρεσ-
 θεῖον, καὶ θήματα πῦν ἡμέραν ὄλιον ἀεὶ γερνῶν Γρα-
 κῶν ζητωῦτες, πότερον ὑπὸ τῆς παρ' ἡμῶν ἢ τῆς ἐν Ἀχαιῶν
 B
 νεκροφόρων ἐκχεμισθῶσι. ἡ φιλοδείσης δὲ τῆς καθόδου τοῖς
 αἰδράσιν, ἡμέρας ὀλίγας οἱ ἀεὶ τὸ Πολύβιον ἀλαλιπόν-
 τες, αὐτοῖς ἐπεχείρωσι εἰς πῦν σύγκλητον εἰσελθεῖν, ὅπως αὖ
 ἀρεσθῶν εἶχεν ἐν Ἀχαιῶν ἡμῶν οἱ φυγάδες ἀναλάβοιεν,
 καὶ τὸ Κάτωνος ἀπεπειράνω τῆς γνώμης. ὁ δὲ μειδρῶσας ἔφη
 τὸ Πολύβιον, ὡς ἔφη τὸ Οδυσσεῖα βούλεσθαι πάλιν εἰς τὸ
 Κύνκλωπο σπηλαῖον εἰσελθεῖν, ὁ πάλιν ἐκείνῳ καὶ πῦν ζώνῳ
 ὄπιλλοσθῶν. τοῖς δὲ Φερνίμοις ἔλεγε μᾶλλον ὑπὸ τῆς
 ἀφροσύνης, ἢ τοῖς ἀφροσύνης ὑπὸ τῆς φροσύνης ὠφελείῳ. τὸ
 τοῖς μὲν γὰρ φυλάττεισθαι τῆς ἐκείνων ἀμύρτίας, ἐκείνους δὲ
 C
 τῆς ἐξουσίας μὴ μιμνήσθαι κατορθώσας. τῆς δὲ νέων ἔφη χαίρειν
 τοῖς ἐρῶσθῶσι μᾶλλον ἢ τοῖς ὠχεῖσθῶσι. στρατιώτου δὲ μὴ δεῖ-
 σθαι, τῆς μὲν χεῖρας ἐν τῷ βαδίσει, τοῖς δὲ πόδας ἐν τῷ μά-
 χεσθαι κινουῦσι, μείζον δὲ ρέχοντος ἢ ἀλαλιζόντος. τὸ δὲ
 ὑπὸ παχύνεισθαι, Περὶ δὲ ἀν' (ἔφη) σῶμα τοῖσδε τῇ πό-
 λει ἡμοῖο χροῖσθῶν, οὗ δὲ μεταξὺ λαμοῦ καὶ βουβῶναι πρῶ-
 ὑπὸ τῆς γαστρὸς κατέχευται, τῆς καὶ φιληθῶναι ἡνὰ βουλό-
 μῶν αὐτῶν σιωπῶν, παρατύμῶν, ἔφη μὴ διώσθαι ζῆ-
 μετ' ἀνδρῶν τῆς καρδίας πῦν ὑπὸ τῶν διασθητοτέρων
 ἐχθρῶν. ὁ δὲ ἐρωτῶν ἔλεγε τὸ ψυχῆ ἐν ἀλλοτεία ζῶματι
 D
 ζῆ. μεταμνησθῶν δὲ αὐτὸς ἐν πρῶτῳ τῷ βίῳ βεῖς μετα-
 μελείας· μίαν μὲν, ὅτι τῶν γυναικῶν πεισθῶν λόγῳ ἀπορ-
 ρητῶν ἐτέρον δὲ, πλῆσας, ὅπου διωσθῶν ἡνὰ περὶ τῶν πῦν
 τρεῖσιν, ὅτι μίαν ἡμέραν ἀδρῶντος ἔμεινεν. ἀρεσθῶν δὲ ἀρεσθῶ-
 τῶν πονηρῶν ὁμῶν, Ἀνδρῶν (εἶπε) πολλὰ ἐχθρῶν τῶν γῆ-
 ρα τὰ ἀχρῶν, μὴ ἀρεσθῶν τῶν ἀπὸ τῆς κακίας ἀχρῶν.
 ἀρεσθῶν δὲ δὴ μὲν ἐν ἀφροσύνη μὲν φαρμακείας ἡμοῖο μῶν,
 Φαῦλον δὲ ἰομοῖο εἰσφῶσθῶν, καὶ βιαζῶν μῶν, ὧς μείρακιον,
 (εἶπεν) ὅτι οἶδα πότερον χεῖρον ἔστιν, ὁ κίρνης πρῶν, ἢ ὁ γρά-
 φης κυρῶσθαι. βλασφημοῦ μῶν δὲ ὑπὸ ἀνδρῶν βεβίω-
 E
 κῶτος ἀσελγῶν καὶ κακῶν, Ἀνισος (εἶπε) ἢ ἀρεσθῶν σέ μοι μάχη
 ἔστιν. καὶ γὰρ ἀχρῶν τῶν κακῶν ῥαδίως, καὶ λέγῶν ἀχρῶν εἰ-
 μοῖ δὲ καὶ λέγῶν ἀχρῶν, καὶ ἀχρῶν ἀχρῶν. ὁ μὲν οὖν τῆς ἀπο-
 μνημονῶν μῶν ἡτος, τοῖσδε τῶν ἔστιν. ὑπατος δὲ μὲν Φλάκκου
 Ουδρῶν τῶν φίλου καὶ σιωπῶν ἀποδειχθεὶς, ἔλαχε τῆς
 ἐπαρχίῳ ἡνὰ ἐπὶ τῶν ἰσθῶν ἡνὰ Ρωμαίων καθόδου. ἐπὶ τῶν
 δὲ αὐτῶν τῶν μὲν κατασφῶσθῶν τῆς ἐθνῶν, τῶν δὲ οἰκειου-
 μῶν ἀφῶ λόγων, πολλὴν στρατία τῶν βαρβάρων ἐπέπεσε, καὶ
 κίνδυνος ἦν ἀχρῶν ἐκείσθῶν ἀχρῶν δὲ τῶν ἐχθρῶν Κελπῶν
 ἐπέπεσε αὐτοῖς συμμάχων. αἰτωῦτων δὲ ἐκείνων τῶν βοηθείας
 ἀφῶσθῶν τῶν ἀλῶνται μῶν, οἱ μὲν δὴ οἱ πρῶτες ὅτι ἀναγε-
 τῶν ἐποισθῶν, Ρωμαίους βαρβάρους ὅτι κρυφῶν μῶν ὁμο-
 λογησθῶν ὁ δὲ Κάτων, ὅτι ἔφη δὲ τῶν εἶναι. νικῶν τῶν μὲν γὰρ,
 F
 ἀποδῶσθῶν ἀπὸ τῶν πολεμίων, οὐ παρ' αὐτῶν ἢ τῶν μῶν, μήτε τοῖς ἀπαιτωῦσθῶν εἰσθῶν, μήτε τοῖς ἀπαιτωῦσθῶν.
 ταῦτῶν δὲ πῦν μάχῳ καὶ κῶτος εἰκόσθῶν, καὶ τῶν ἀφῶσθῶν λαμοῦσθῶν. Πολύβιος μὲν γὰρ φησὶ τῶν ἐπὶ τῶν Βαίτιος

ποταμόδ πόλειον ήμέρα μιὰ τὰ τείχη κελύσαντες αὐτὸν
 παλαιμεθίωα. πᾶμπολλα δὲ ἦσαν αὐτὰν γέμουσαι μα-
 χίμων ἀδραν. αὐτὸς δὲ Φοινὸν ὁ Κάτων πλείονας εἰληφέναι
 πόλεις, ὡν διήγαγν ἡμερῶν ἐν Ἰβηρία. καὶ τὸτο κέρπος οὐκ
 ἔστιν, εἴπερ ὡς ἀληθῶς τετρακίσια ὁ πλῆθος ἦσαν. τοῖς μὲν
 οὖν στρατιώταις πολλὰ πῶδ' αὐτῶν στρατείας ὠφελήθεισιν, ἔτι
 καὶ λίτραν ἀργυρίου κατ' ἀδρα παρθεμένον, εἰπὼν ὡς
 κρείττον ἢ πολλοῖς Ρωμαίων, ἀργύριον, ἢ χρυσίον ὀλίγους
 ἔχοντες ἐπιδραχμῶν. εἰς δὲ αὐτὸν οὐκ ἔβριση ἀλισχυρῶν οὐδὲν
 ἐλθεῖν λέγει, πλὴν ὅσα πέπωκεν ἢ βέβρωκε. καὶ οὐκ ἀπὸ
 μα(Φοῖ) τοῖς ὠφελείαις ζητοῦντες οὐκ ἔβριση, ἀλλὰ βού-
 λομαι μάλλον πρὸς ἀρετῆς τοῖς ἀρετοῖς, ἢ πρὸς χρημάτων
 τοῖς πλουσιωτάτοις ἀμιλλᾶσθαι, καὶ τοῖς φυλακιστοῖς
 πρὸς Φιλαργυρίας, οὐ μόνον δὲ αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ τοῖς αὐ-
 τὸν ἐφύλαττε καθαρῶς πόντος λήμματος. ἦσαν ὅ πεντε
 θεράποντες ὅτι στρατείας οὐκ αὐτῶν ἑσάντων εἰς, ὄνομα Γάκ-
 κος, ἠγέσασε τῶν ἀχμαλώτων τρία παιδάκια. τῶν ὅ
 Κάτωνος ἀδοκίμου, τῶν εἰς ὅτι ἐλθεῖν ἀπήγγελε. τοῖς ὅ
 παῖδας ὁ Κάτων ἀποδόμνος, εἰς ὅ δὲ δημόσιον ἀνυβίκε πλὴν
 ἡμιλί. ἐπὶ δὲ αὐτῶν ἀφαιρέσας ἐν Ἰβηρία, Σκιπίων ὁ μέ-
 γας, ἐρρὸς ὡν καὶ βουλόμνος ἐπέστη κατὰ τοῦτον, καὶ τὰς
 Ἰβηρίας παρὰ τοῖς ἀποδομνοῖς, διεπαρῆσατο τῆς ἐπαρχίας
 ἐκείνης ἀποδομνοῖς ἀφαιρέσας. αὐτῶν δὲ ὡς ἐνὶ πύ-
 λαις, κατέπαυσε τὴν ἀρχὴν τῶν Κάτωνος, ὅτι λαβὼν ἀπέ-
 ρεας ὀπλιτῶν πεντε, καὶ πεντακισίους ἰππέας παρομπούς,
 κατερέψατο μὲν ὁ Λακεδαιμόνων ἔθνος, ἐξακισίους ὅτι τῶν
 ὑπομοληκῶν χρηματῶν ἀπέκτεινε. ἐφ' οἷς χετλια-
 ζοντα τὸ Σκιπίωνα κατερωτόμνος, οὕτως ἔφη τὴν Ρώ-
 μίω ἔσεσθαι μέγιστην, τῶν μὲν ἐν δόξων καὶ μεγάλων τῶν
 ἀρετῆς παρὰ τοῖς ἀποδομνοῖς ἀσημοτέροις, τῶν δὲ
 ὡς παρ' αὐτὸς ἔστι δημόσιων, ἀμιλλωμένων ἀρετῆς παρὰ τοῖς
 πᾶσι καὶ τῆ δόξῃ παρὰ τοῖς ἀποδομνοῖς. οὐ μὲν ἀλλὰ καὶ συγκλήτου
 ψήφισα μὲν μὴδὲν ἀλλὰ πρὸς μὴδὲ κινῆν τῶν διακηνῶν
 ὑπὸ τῶν Κάτωνος, ἢ μὲν ἀρχὴν τῶν Σκιπίωνι, τῆς αὐτῶν
 μάλλον ἢ τῆς Κάτωνος ἀφελούσα δόξης, ἐν ἀποδομνοῖς
 καὶ ἀρχὴν μέγιστην διήλθεν. ὅτι Κάτων, ἀφαιρέσας, οὐκ ὡς
 παρ' οἱ πλείστοι τῶν μὴ παρὰ τοῖς ἀρετῶν, ἀλλὰ παρὰ τοῖς ἀ-
 μιλλωμένων, ἔτιμ εἰς τὰς ἀρετας ἡμᾶς ἐξίκαται, καὶ τῶν
 χωρὶς ἀποδομνοῖς καὶ ἀφαιρέσας, ἢ δὲ ὁ λοιπὸν εἰς ἡδονῶν καὶ
 ἀρχὴν συσχευασάμνοι τὸ βίον, ἐκ τῶν κρινῶν ἀπίασιν, οὐ-
 τὼ καὶ αὐτὸς ἐξαιῆκε καὶ κατέλυσε τὴν ἀρετῶν ἀλλ' ὅμοια
 τοῖς παρὰ τοῖς ἀποδομνοῖς πολιτείας, καὶ διψῶσι ἡμῶν καὶ δό-
 ξης, ἀφ' ἐτέρας ἀρχῆς σιωπῆνας ἑαυτὸν, ἐν μέσῳ παρ-
 χῆ καὶ φίλοις χρεῖσθαι καὶ πολιταῖς, οὐτε τὰς σιωπῆνας,
 οὐτε τὰς στρατείας ἀπειπάμνος. Τίβερει μὲν οὖν Σεμ-
 παρονία τὰ πρὸς Θράκιον καὶ Ἰβρον ὑπατῶντι παρθεμένον
 συλκατεργάσατο. Μαρίω δὲ Ἀχιλίου χλιαρχῶν ἐπ' Ἀν-
 πόχον τὸ μέγιστον σιωπῆνας εἰς τὴν Ἑλλάδα, φοβήσαν-
 τὰ Ρωμαίους ὡς οὐδὲνα ἔτερον μὲν Ἀνίβαν. πλὴν γὰρ Ἀ-
 σία ὅσω ὁ Νικαίτωρ Σέλδωχος εἶχεν, ὀλίγου δὲν ἀπα-
 σαν ἐξ ἀρχῆς ἀνδληφῶς, ἔδνη τε πᾶμπολλα καὶ μά-
 χημα βαρβαρῶν ὑπὸ ἡγεῖα πεποιτημένος, ἐπῆρτο συμπε-
 σῆν Ρωμαίοις, ὡς μόνους ἐπὶ παρὰ τοῖς ἀποδομνοῖς οὐσιν.
 ἀπορετῆ ὅτι τῶν πολέμων ποιησάμνος ἀπίαι, τοῖς Ἑλλήωας ἐλδοπερῶν,
 μὴδὲν δεομνοῖς, ἀλλὰ καὶ ἐλδοπε-
 ροῖς καὶ ἀποδομνοῖς χρεῖσι Ρωμαίων ἀπὸ Φιλίππου καὶ Μακεδόνων νεοστὶ γερνοῦσας,
 διέβη μὲν δυνάμει

A autor est vno die moenia Catonis imperio diruta
 fuisse. Multa illa erant & viris bellicosis abundan-
 tia. Ipse plures vrbes ait Cato se cepisse quam egis-
 set in Hispania dies. Neque est haec iactantia, siqui-
 dem quadringentas fuisse verum est. Militibus,
 praeter compendium ex bello magnum, libram
 argenti in singulos diuisit; addens satius esse mul-
 tos Romanos cum argento quam cum auro pau-
 cos domum regredi. Ad se vero, praeter esculenta
 & poculenta, negauit ex praeda quicquam redisse.
 Neque reprehendo (inquit) eos qui hinc emolu-
 mentum captant: verum malo de virtute cum o-
 ptimis, quam cum diuitibus de pecunia, & cum
 auarissimis certare de quaestu. Neque se solum,
 sed & comites suos praestabat ab omni captura in-
 tegros. Habebat eo in bello seruos quinq; horum
 vnus nomine Paccus, tres pueros emit de manu-
 bijs. Quod vbi rescuiuit Cato, priusquam in cospe-
 ctum eius veniret, strangulauit se: pueros Cato sub
 hasta vendidit, pretiumque retulit ad quaestorem.
 Dum adhuc agit in Hispania, Scipio Africanus
 superior, qui simultatem cum eo gerebat, cupiens
 tantas res gerenti obfistere, & res Hispanicas suscipe-
 re, perfecit vt successor in illa prouincia Catonis
 crearetur. Igitur maximis itineribus profectus ac-
 cepit prouinciā a Catone. Qui acceptis peditum
 quinque cohortibus & quingentis equitibus, qui
 deducerent se, subegit gentem Laceranorum: a
 quibus receptos per fugas sexcentos securi percuf-
 fit. Ob quae indignantem Scipionem irridens, Ita
 demum ait magnam Romam fore, si clari & sum-
 mi viri virtutis primas non concederent obscu-
 rioribus: plebeique, qualis ipse esset, cum illis
 qui nobilitate & claritate emineant, contende-
 rent de virtute. Caeterum quum senatus censuis-
 set ne acta Catonis rescinderentur vel moueren-
 tur, Scipionis prouincia de ipsius magis quam de
 Catonis decerpens gloria, nulla re perpetrata in
 otio nequicquam praeterijt. Post triumphum Ca-
 to, non vt plerique qui non virtutem spectant,
 sed gloriam, vbi ad culmen euaserint honorum,
 consulatum atque triumphos sint assequuti, iam
 deinceps relicta republica in voluptates demer-
 gunt se & otium, ita ipse quoque virtutem remisit
 vel laxauit: sed non secus atque qui primum attingunt
 rempubl. honoremque & gloriam sitiunt,
 quasi ab altero carcere incumbens, operam suam
 omni in re amicis ciuibusque obrulit, nec patro-
 cinia vel militiam detrectauit. Ac Tiberium Sem-
 pronium proconsulem in Thracia, & ad Danu-
 bium res gerentem, legatus cum eo profectus,
 iuuat. M. Attilium tribunus militum comitatus est,
 ducem in Graeciam aduersus Antiochum ma-
 gnum, supra omnes secundum Annibalem po-
 pulo Romano terribilem. siquidem Asiam, qui-
 bus finibus tenuit eam Seleucus Nicanor, a prin-
 cipio omnem receperat. Inde multis nationibus
 & bellicosis barbarorum subactis, animos sustu-
 lerat, bellum vt populo Romano inferret, quasi
 soli iam pari sibi aduersario, sumpto belli specio-
 so titulo, asserenda in libertatem Graeciae, quae
 id non requirebat (quippe liberati nuper bene-
 ficio populi Romani a Philippo & Macedoni-
 bus, suis legibus vivebant) traiecit cum exercitu.

Neq; hic finem fecit contentionum: quippe qua-
 driennio post Sergium Galbam annos natus no-
 naginta accusavit. Siquidem propè ad tertiam eta-
 tem, sicut Nestor, vita & actionibus peruenit. Nan-
 que cum Africano maiore (vt est supra dictu) ma-
 gnis contentionibus in repub. habitis pertinuit ad
 Africanum minorem, qui fuit illius adoptione ne-
 pos, filius Pauli, qui Persen & Macedonas debel-
 lauit. Decem annis post consulatum petiuit Cato
 censuram. Fastigium quoddam est hic magistra-
 tus honorum omnium, & quodam modo omni-
 um in rep. actionum consummatio: præfulget que
 cum ingenti alia autoritate, tum morum & vitæ
 iudicio. Neq; enim vel matrimonium vel sobolis
 procreationem, vel quotidianu victum, vel con-
 uuium solutum & liberum indagine, quæ cuius-
 que libido & institutum sit, arbitrabantur præter-
 mittendum. Quod autem longè ex his acutius,
 quam ex publicis & ciuilibus actionibus mores
 hominum perspicere putarent, custodem & mode-
 ratorem, correctoremq; nequis ad voluptates de-
 flecteret, aut excederet patria & vetera instituta,
 designabant vnum ex nobilitate, alterum ex ple-
 be. Censores hos appellabant. Potestas erat ijs
 equum adimendi, senatu mouendi eum qui vi-
 tam agebat turpem & libidinofam. Hi etiam cen-
 sum agebant, atq; ex eo ordines & munera distin-
 guebant: aliarumque rerum habet is magistratus
 arbitrium. Quare Catonis petitionem ferè nobi-
 lissimi quique & principes senatus premebant.
 Vitabant enim inuidia patricij, quod suggillari
 putarent nobilitatem hominibus nouis, ad sum-
 mum honorem & potestatem aspirantibus: im-
 probi verò suarum libidinum sibi ipsi conscij &
 moris veteris violati, austeritatem eius inexorabi-
 lem in summa potestate & tristè verebantur futu-
 ram. Itaq; coitione facta, septem ab se subornatos
 Catoni competitores in campum deduxere. Hi
 presantes plebem, bonam spem tanquam placida-
 dam quarenti & remissam ostendebant censuram.
 Contra Cato nihilo lenius agebat, imò aperte pro
 rostris minitans malis, vociferansq; magna lustra-
 tione ciuitati opus esse, consulere multitudini ne
 lenissimu, si sapiant, sed acerrimum deligant me-
 dicum. Eum se esse, & ex patricijs vnum, Valerium
 Flaccum. illo enim se solo collega sperare, luxu &
 mollitia velut hydra execta atq; adusta, operæ præ-
 tium facturum: reliquos videre quosq; molientes,
 malè censuram gerere, quod eos qui gesturi eam
 fiant rectè, expauescât. Atqui tam celsus erat, & cel-
 sis dignus ducibus populus Romanus, vt non hor-
 reret terrores eius & supercilium, sed mites illos &
 magnam lenitatem ostentantes repudiaret, desi-
 gnaret autè cum Catone Flaccum, quasi non can-
 didatum illum censuræ, sed censorem iam & præ-
 cipientem audiens. Allegit in senatum collegam
 & amicum L. Valerium Flaccum. Senatu mouit
 inter alios complures L. Quintium, qui septem
 annis antè consul fuerat: & quod maioris mo-
 menti ei erat ad gloriam, T. Quintij, qui Philip-
 pu debellauerat, fratrem. Causam cur senatorio loco
 eum mouerit, hanc habuit. Pueru Lucius formo-
 sum scortu perpetuo habebat in contubernio suo,
 quod tunc vultu dicitur te Cyrogis, et Λόκιον Κοίντον,
 ταύτην δὲ δόξαν ὑπατείας μίξον, ἀδελφὸν Τίτου Φλαμίνιου, τὸν κατὰ πολέμους Φίλιππον. αἴτιον δὲ τῆς ἐκ-
 βολῆς ἔχει τοιαύτην. μισθικὸν ἐκ τῆς παιδικῆς ὄρας ἐπαρθεῖν ἀειληφῶς ὁ Λόκιος, ἀεὶ παρὲν αὐτὸν εἶχε,

καὶ ποῦ ποτέ τις ἐκ ἐπιήσαντο τῶν ἀγῶνων. τελευτῶν δὲ ἀλ-
 λων οὐκ αὐτῶν διεληθόντων, Σεργυλίου Γάλλα κερτηρή-
 σαι, ἐπιεικῶς γερωνὸς ἔτη. κινδυνώδης γὰρ, ὡς ὁ Νέστωρ, εἰς
 τελευτῆν τὰ βίω καὶ τῆς ψυχῆς κατελήθη. Σκιπίωνί
 γὰρ (ὡς λέλεκται) τὰ μέγιστα πολλά διεκιστάμενος ἐν τῇ
 πολιτείᾳ, διέτεινε εἰς Σκιπίωνα τὸν νέον, ὃς ἔκείνου ἐ-
 ποιήσαν ὑπὸν, υἱὸς δὲ Παύλου τῆς Γερσῆ καὶ Μακεδῶνας κα-
 τὰ πολέμους. τῆς δὲ ὑπατείας κατόπιν ἔπει δεκαπ-
 μηταίᾳ ὁ Κάτων παρήγειλε. κρυφῆ δὲ τις ὅτι τιμῆς ἀπά-
 σης ἢ δρχῆς, καὶ ἔσπον ἵνα τῆς πολιτείας ἀπάσης ὅτι τε-
 λείωσι, δὴ ἴω τε πολλὰ ἐξοισία ἔχουσα, καὶ τὴν παρὲν τῆ
 ἡθῆ καὶ τοῖς βίωσι ἐξέτασιν. οὔτε γὰρ γάμοι, οὔτε παιδοποιία
 ἵκνῶν, οὔτε διαίτη, οὔτε Συμπόσιον ὄντο δὲν ἀκριτοὺ καὶ αἰε-
 ζέτασον, ὡς ἕκαστος ὅτι θυμίας ἔχει καὶ παρῆρασεως, ἀφ-
 εσθαι. πολὺ δὲ μάλλον ἐν τοῖσι νομίζοντες, ἢ τὴν ὑπατείας
 καὶ πολιτικῆς ψυχῆς, ἔσπον ἀνδρὸς ἐπιεσθαι, Φύλακα
 καὶ Σωφρονίῳ καὶ καλασίῳ, τῶ μηδένα καθ' ἡδονὰς ἐκτέ-
 πεσθαι, καὶ παρεκβαίειν τὸν ἐπιχρῶμεν καὶ σιωπῆ βίω, ἠεὶ ἄπο
 τῆ καλασίῳ πατρικίῳ ἕνα, καὶ τῆ δημοτικῶν ἕνα. ἱμῆται δὲ
 τοῖσι παρῆρασεως ἐξοισίᾳ ἔχοντες ἀφελέσθαι μὲν ἵπ-
 πον, ἐκτελεῖν δὲ Συκλήτου τὸ ἀκαλαστῶς βιωῦν καὶ ἀτάκτως.
 ἔπει δὲ καὶ τὰ ἱμῆματα τῆ θυσιᾶν λαμβάνοντες ἐπεσθῶνται,
 καὶ τῆς ἀπογεύσεως τῆ θυσιᾶ καὶ τῆς πολιτείας διεκρίνον. ἀλ-
 λας τε μεγάλας ἐχθρὰς ἀμεινῆ δρχῆς δὲ καὶ τῆς Κάτωνι
 παρῆρασεως τῆ παρῆρασεως ἀπῆνησαν σισάμενοι σχεδὸν οἱ γνω-
 ρεῖσθαι καὶ παρῆρασεως τῆ Συκλήτου. τοῖς μὲν γὰρ ὑπατείας
 ὁ φθῶνος ἐλύπη, πρῶτα πασιν οἰομένους παρῆρασεως
 τῆ θυσιᾶν, ἀφελέσθαι ἀπὸ δρχῆς ἀδύτων εἰς τὴν ἀκραν ἱ-
 μῶν καὶ θυσιᾶν ἀναβίβαζε θυσιᾶν. ὁ δὲ μαρτυροῦ σιωπῆ δό-
 τες αὐτοῖς ὅτι τελευτῶν, καὶ τῆ πατρικῶν ἐκ διαίτησιν ἔθαν
 ἐφοβῶντο τὴν ἀσπῆραν τῆ ἀνδρὸς, ἀπαράτητοι ἐν ἐξου-
 σία καὶ χαλεπὴν ἐσομένην. δὲ Συμφροσῶντες καὶ παρῆ-
 σκιδάσαντες, ἐπὶ ἀκατήρη ὅτι τὴν παρῆρασεως ἀπῆρα-
 λους τῆς Κάτωνι, παρῆρασεως ἐλπίσι χρεῖσθαι ὁ πλήθος,
 ὡς δὴ μαλακῶς καὶ παρῆρασεως ἠδονῶν δρχῆσαι δέομενοι. τοῦ-
 ναίτιον δὲ ὁ Κάτων σθεμνίαν ἐνιδδοῖς ὅτι τελευτῶν, ἀλλ' ἀπῆ-
 κρις ἀπειλάει τε τοῖς ποιητοῖς ἀπὸ τῆ βήματος, καὶ κεκα-
 γῶς μεγάλου κερταμοῦ χρεῖσθαι τὴν πόλιν, ἠεὶ τοῖς πολ-
 λῶς, εἰ σωφρονοῖσι, μὴ τῆ ἠδῶν ἀλλὰ τῆ σφοδρότατον ἀφ-
 εσθαι τῆ ἱατρῶν. τοῖσι δὲ, αὐτὸν εἶ, καὶ τῆ πατρικῶν ἕνα,
 Φλάκκῳ Οὐδέρει. μετ' ἐκείνου γὰρ οἰεσθαι μόνου τὴν
 θυσιᾶν καὶ τὴν μαλακίαν, ὡς παρῆρασεως, τῆ θυσιᾶν καὶ ἀπο-
 κῆτων, παρῆρασεως τῆ ποιήσθαι. τῆ δὲ θυσιᾶν ὄραν ἕκαστος δρχῆ-
 σα κακῶς βιαζόμενον, ὅτι τοῖς καλῶς δρχῆσαι δέδδικεν.
 οὕτω δὲ παρῆρασεως ἦν ὡς δὴ θυσιᾶν καὶ μεγάλων ἀξίος δη-
 μαγωγῶν ὁ Ρωμαίων δῆμος, ὡς τε μὴ φοβηθῆναι τὴν ἀνά-
 τασιν καὶ τῆ ὄγκῳ τῆ ἀνδρὸς. ἀλλὰ τοῖς ἠδῶν ἐκείνοισι καὶ
 παρῆρασεως ἀπῆρασεως ποιήσθαι δοκῶντες ἀπορρίψας, ἐλέ-
 σθαι μὲν τῆς Κάτωνι τὸν Φλάκκῳ, ὡς παρῆρασεως αἰτιῶντος
 δρχῆσαι, ἀλλὰ ἀρῶντος ἠδῶν καὶ παρῆρασεως ἀκροώμε-
 νος. παρῆρασεως μὲν οὖν ὁ Κάτων τῆ Συκλήτου τῆ Συαρί-
 χοντα καὶ φίλον, Λόκιον Οὐδέρειον Φλάκκῳ δέδδδκε
 ὑπατὸν μὲν ἐπὶ παρῆρασεως οὐκ αὐτοῖς γεγενημένον ὁ δὲ ἦν αὐ-
 τῶν παρῆρασεως δόξαν ὑπατείας μίξον, ἀδελφὸν Τίτου Φλαμίνιου, τὸν κατὰ πολέμους Φίλιππον. αἴτιον δὲ τῆς ἐκ-
 βολῆς ἔχει τοιαύτην. μισθικὸν ἐκ τῆς παιδικῆς ὄρας ἐπαρθεῖν ἀειληφῶς ὁ Λόκιος, ἀεὶ παρὲν αὐτὸν εἶχε,

κὺ σιωπῆ γε το σρατηγῶν, ὅτι ἡμῶν κὺ διωάμεως τσαύ-
 της ὄσση οὐδεὶς εἶχε τῶν παρ' αὐτῶν φίλων κὺ οἰκείων.
 ἐπὶ τῶν μὲν οὖν ἡγεμόνων ἡσυχίας ἐπαρχίας. ἐπὶ δὲ
 Συμποσίων, ὅ μιν οἰκίον ὡς ἄρ' εἰώθη σὺλκατακείμενον,
 ἀλλ' ὡς τε κἀλακείαν ἐκίνη παρὰ τὸν αἰθερῶν ἐκ οἴω ῥα-
 « δίας ἀγέμενον, κὺ φίλῶν αὐτῶν οὕτως ἔλεγε, ὡς τ' ἔφη,
 « ἦρας οὐσης οἴκει μονομάχων, οὐ τεταμῶν παρῶν, ὡς ὅρ-
 « μισα παρὰ σε, καὶ ἄρ' ὅτι θυμῶν ἰδὲν αἰθερῶν σφαπόμε-
 « νοι. ὅ δὲ Λόκιος αἰπιφρονοῦ μένος, Ἀλλὰ τούτου γε χεί-
 « ρει (εἶπεν) μή μοι κατὰ κείσο λυπούμενος. ἐγὼ γὰρ ἰάσομαι.
 κὺ κελύσας ἐνα τῶν ὅτι θανάτω κατὰ κείτων εἰς δὲ Συμπο-
 σιοι ἀγέμενον, κὺ τ' ἡσυχίας ἔχοντα πέλεκυ εἰσαγγέμενον,
 πάλιν ἠρώτησε τ' ἐρώμενον, εἰ βούλεται τυπόμενον θεάσασθαι.
 φήσιντος δὲ βούλεται, παρῶν τῶν αἰθερῶν τ' τρέχον-
 λον ἀποκρίσασθαι. οἱ μὲν οὖν πλῆστοι τῶντα ἰσορῶσι, κὺ ὅ γε Κικέρ-
 ρων αὐτὸν τ' Κάτωνος διηγεύμενον ἐν τῶν παρὰ γήρων ἄξελο-
 γῶ πεποίηκεν. ὅ δὲ Λόκιος αὐτόμολον εἶναι φησὶν Γλαύκῳ τὸν
 αἰαρέμενον τὸν δὲ Λόκιον οὐ δι' ἡσυχίας κτείναι τὸν αἰ-
 θερῶν, ἀλλ' αὐτὸν ἰδὲν χεῖρ' κὺ τῶντα ἐν τῶν λόγων γεγρα-
 φθαι Κάτωνος. ἐκβληθέντος οὖν δὲ Λόκιου τ' βουλῆς ἡσυχίας
 τῶν Κάτωνος, ὁ ἀδελφὸς αὐτῶν βαρέως φέρων, ὅτι τὸν δῆμον
 κατέφθινε, κὺ τ' αἰτίαν ἐκέλευεν εἶπεν τὸν Κάτωνος τ' ἐκ-
 βολῆς. εἰπόντος δὲ κὺ διηγεσάμενον δὲ Συμποσίων, ἐπεχείρησεν μὲν
 ὁ Λόκιος ἀρῆσθαι, παρῶν κὺ τῶν Κάτωνος εἰς ὀρ-
 κισμὸν, ἀεδύετο κὺ τότε μὲν ἄξια παρῶν κατεγνώσθη. ἦρας
 δὲ οὐσης ἐν τῶν παρῶν, τ' ἡσυχίας κὺ ἄρ' ἡσυχίας παρῶν, κὺ παρῶν
 ῥατά τῶν κατὰ κείτων, οἱ κτείνε ἔχε τῶν δῆμον, κὺ βούλεται
 ἡσυχίας αὐτὸν μετελθεῖν, ὡς μὲν διωάτων ἐπὶ θυμῶν κὺ
 κὺ παρῶν τῶν γεγενημένων. δῆμον δὲ βουλῆς ἔξεβόλεται
 ὑπατάσθαι ἐπὶ δόξῳ ὄντα, Μανίλιον, ὅτι τῶν αὐτῶν γυναικῶν
 μὲν ἡμέραν ὀρώσης τ' θυγατρὸς κατεφίλησεν. αὐτῶν δὲ ἔφη
 « τῶν γυναικῶν μὲν ἔπειτα πλῆθ' ἡσυχίας μεγάλης θυμῶν
 παρῶν κὺ τῶν παρῶν εἶπεν αὐτὸν, ὡς μακρείος
 ὅτι τ' Διὸς ἐσθλῶν τῶν. ἡσυχίας δὲ ἵνα τῶν Κάτωνος κὺ Λό-
 κιος ὁ Σκιπίωνος ἀδελφὸς ἐπὶ φθονὸν αἰτίαν, θριαμβικὸς ἀ-
 νήρ, ἀφαρθεῖς ὑπὸ αὐτῶν τῶν ἵππων ἔδοξε γὰρ ὅτι ἐφουβείζων
 Ἀφεικίῳ Σκιπίωνι τούτο ποιῆσαι. τοῖς δὲ πλείστοις ἡσυχίας
 μάλα τῶν παρῶν τῶν πολυτελείας, ὡς αἰτίαν μὲν ἀφελ-
 λέσθαι, νεοσποκότων ἡδὴ καὶ διεφθαρμένων ὑπὸ αὐτῶν τῶν
 πολλῶν, ἀδύατον μὲν, κὺ κὺ τῶν παρῶν, ὡς ἡσυχίας ἐσθλῶν,
 ὅχιματος, κὺ σποσ γυναικείου, σκδαν τῶν παρῶν διατῶν, ὡν
 ἐκάστου δὲ ἡμῶν δραχμῶν χιλίας καὶ πεντακοσίας ἡσυχίας
 βόλεται, ἡσυχίας τῶν ἀξίας εἰς δὲ δεκαπλάσιον. βου-
 λοῦμενος ἀπὸ μείζονων ἡμῶν αὐτῶν μείζονας κὺ τῶν εἰς
 φορῶν εἶ). καὶ παρῶν τῶν ῥῆς χαλκῶδ παρῶν τοῖς χι-
 λίοις, ὅπως βαρυμῶν τῶν ἐπιβολῶν, καὶ τοῖς δὲ σαλῆς
 καὶ λιπῶν ὀρώσας ἀπὸ τῶν ἴσων ἐλάττωνα τελευτῶν εἰς δὲ
 δημόσιον ἀπαρῶσθαι. ἦσαν οὖν αὐτῶν χαλεποὶ μὲν, οἱ τῶν
 εἰσφορῶν. ἀφ' ἧς τῶν παρῶν ἡσυχίας, χαλεποὶ δὲ αὐτῶν πάλ-
 λιν, οἱ τῶν παρῶν ἀπὸ τῶν παρῶν ἀφ' ἧς εἰσφορῶν. πλούτου
 γὰρ ἀφαρῶν οἱ πολλοὶ νομίζουσι τῶν κώλοισιν αὐτῶν τῶν
 ὅτι δειξέως. ὅτι δεικνύσθαι τῶν τῶν παρῶν, οὐ τοῖς αἰαλ-
 κίοις. ὅ δὲ καὶ μάλιστα φασὶ τὸν φιλόσοφον Ἀρίστανα γυν-
 μαίζον, ὅτι τῶν παρῶν κὺ κτείνε μᾶλλον ἡγεῖται μακρείος, ἢ τοῖς τῶν
 αἰαλκίων καὶ κτείνε ἀπὸ τῶν παρῶν. Σκωπῶν δὲ ὁ Θεσσαλὸς, ἀπὸ τῶν παρῶν
 κὺ τῶν παρῶν ἡσυχίας τῶν φίλων παρ' αὐτῶν τοῖσιν ὅ μὴ σφόδρα μὲν
 κτείνε ὡς κτείνε

A atque in expeditionibus suis tantum tribuebat ei
 honoris, tantumque ille apud eum poterat, quan-
 tum nemo summorum amicorum vel familiarium,
 qui circa eum erant. Quum iam provinciam ob-
 tineret proconsul, in conuiuio quodam puer iuxta
 eum, ut solebat, accubans inter ceteras blanditias
 quibus per vinum facile ducebat eum, tantopere
 iactauit se amare eum, ut spectaculum (inquit) gla-
 diatorum, quod nunquam spectauit antea, praeter-
 miserim, ac currens perrexerim ad te, quanuis vi-
 dere hominem auebam interfici. Lucius vicissim
 se venditans ei, Nihil, inquit, te torqueat hoc, ego
 B facile medebor. Inde vnum ex damnatis rei capi-
 talis attrahi in conuiuium, & lictozem cum securi
 praecipit accersiri. Tum iterum ex scorto quaesuit
 an videre istum vellet feriri securi: quum annuisset,
 imperauit praecidi homini caput. itaque plerique ho-
 mines tradunt. Cicero quoque in dialogo De sene-
 ctute, sic narratam inducit Catonem. Liuius Gal-
 lum transfugam, dicit illum fuisse qui fuit interfe-
 ctus: ac Lucium non per lictozem, sed sua ipsius
 manu hominem occidisse, eaque esse in Catonis
 oratione scripta. Eiectum senatu a Catone Lucium
 Titus frater iniquo animo ferens prouocauit ad
 C populum, postulauitque ut causam proferret Ca-
 to notae, quo eam referente & exponente conui-
 uium illud, parabat inficias ire Lucius: verum
 quum Cato sponsione eum prouocaret, detrecta-
 uit. Itaque merito iudicauit populus notatum.
 Postea quum ludi fierent in theatro, praeterito
 consularium cuneo, remotum inde confedit. Ac
 motus hinc misericordia populus, coegit eum ma-
 gno clamore transire: atque ita maculam eius, qua-
 tenus fieri poterat, correxit leniuitque. Alium se-
 natu mouit Manlium, quem omnium opinio con-
 sulem designabat: quod uxorem interdum fuisset
 inspectante osculatus filia. Uxorem suam ait, nisi
 magno tonitru, nunquam complexum sibi tulisse,
 atque per iocum dicere solitum se, loue tonan-
 te se beatum esse. Iam quod Lucio Africani fratri
 equum ademerit triumphali viro, conflauit sibi
 Cato inuidiam: quod ea re videretur Scipioni A-
 fricano insultare. Plurimos potissimum offendit
 praeciso luxu: quem aperte extorquere laboran-
 ti, & infectae multitudini non poterat. At per am-
 bages id agens praecipit ut vestes, vehicula, orna-
 menta muliebria, utensilia, quorum singula pluris
 quam quindecim millium aëris essent, aestimarentur:
 E derent, ternosque in millia aëris asses assignauit, ut
 inferrent, quo ijs adiectionibus pressi, quum viderent
 adstrictos & frugales a paribus facultatibus
 minus tributi ferre, luxum deponerent. Igitur in-
 fensos habuit, qui id tributi tolerabant ob luxu-
 riam: infensos alia ex parte, qui luxuriam ob tri-
 butum deponebant. Pro diuitiarum enim ere-
 ptione habet vulgus earum prohibitionem osten-
 tationis: ostentari autem superfluis, non necessa-
 rijs. Quod quidem philosophum Aristonem
 aiunt praecipue mirari, quod eos, superuacua
 qui possident, potius ducant beatos quam il-
 los qui abundant necessarijs & vtilibus. Scopas
 Thessalus, quum ab eo peteret amicus quispi-
 am rem eam quae non admodum illi esset vsui,

diceretq; nihil se necessarium vel utile petere, At- A
 qui his ego (inquit) beatus & diues sum inutilibus
 & superuacaneis. Ita diuitiarum admiratio nulli
 affectui consentanea naturali, ex vulgari & trans-
 latitia opinione oritur. Verumenimverò offensio-
 nes floccifaciens Cato, multo erat asperior. Aquā
 publicam canalibus in priuata aedificia aut hortos
 ductam ademit. Euertit & demolitus est ea quae in
 publicum proiecta aedificia erant, mercedem red-
 empturarum contraxit, vectigalia summis pre-
 tijs locauit. Vnde odium accersit sibi grande.
 Titi Quintij factio, coitione contra eum facta in
 senatu, factorum tectorum vt non è republica fa- B
 ctas locationes induxit, concitauitque tribuno-
 rum ferocissimos, vt Catonem ad populum ac-
 cusarent, multamque ei centum viginti millium
 æris dicerent. Multum etiam obstrepuit ei quum
 basilicam faceret, quam pecunia publica sub cu-
 ria foro adiunxit, & basilicam Porciam appella-
 uit. At apparet censuram eius populum mirificè
 comprobasse. Siquidem quum poneret ei statu-
 am in aede Salutis, non imperia inscripsit, nec tri-
 umphum Catonis, sed quod rempub. Romanam
 ad prauos mores declinantem ac vergentem, bo-
 na disciplina sanisque institutis & præceptis cen-
 sor correxisset. Et quidem antè deriserat eos quos C
 ea res delectabat, dicebatque non intelligere eos,
 quòd ob statuariorum & pictorum opera sibi pla-
 cerent, quum imagines pulcherrimas suas in ani-
 mis suis circumferrent ciues. Ad eos qui mira-
 bantur, quum statuas multi homines obscuri ha-
 berent, ipsum non habere, Malo (inquit) quæri,
 quare nulla mea statua extet, quàm quare extet.
 Atque omninò volebat, vt ne laudari quidem per-
 mitteret se bonus ciuis, nisi hoc è repub. fieret. Plu-
 rimus fuit tamen in seipso prædicando. Quippe
 eos qui in vita quid titubauerant, mox reprehendebantur,
 dicere ait solitos, immeritò se culpari, D
 qui Catones non essent: illos autem qui facta que-
 dam sua imitari studerent ineptè, sinistros Ca-
 tones appellari. Curiam periculosis temporibus ad se,
 sicut in naufragio ad gubernatorem respicere,
 crebroque absente se res grauissimas protrahere.
 quæ quidem ei aliorum testimonio comprobantur: etenim
 ingens fuit eius in ciuitate vitæ & eloquentiæ gratia
 autoritas. Fuit item bonus pater, suauis maritus,
 nec vulgaris in re augenda familiaris. Neque id
 negotium tractabat vt minutum & vile defunctoriè:
 itaque etiam quæcunque ex ijs huic loco conueniunt,
 E
 recensenda putauit. Vxorem nobiliorem quàm opulentiorem
 duxit: existimans æquè vtrasque esse elatas & superciliosas:
 veiùm turpitudinis rubore obsequentiore viris ad honesta
 generosas. Eum qui liberos vel coniugem cæderet,
 sanctissimis rebus dicebat adferre manus. Maiorem
 laudem esse boni mariti quàm magni senatoris. Neque
 verò Socratem veterem esse sibi ob quicquam aliud
 admirationi, quàm quòd cum muliere morosa stupidif-
 que liberis perpetuò vixisset placidè & comiter.
 Quum vxor peperisset, nullo tam vrgenti, F
 moros, omoiós μὲν ἀμφοτέρως ἔχον βαρὸς καὶ φρόνημα, τὰς δὲ
 θυναίας, αἰδομένης τὰ ἀγρὰ, μάλλον ἢ τὴν
 κούρις εἶ) πρὸς τὰ καλὰ τοῖς γεγαμηκόσι. τὸ δὲ τὴν
 τὴν ἄνθρωπον γαμετὴν ἢ παῖδα, πῶς ἀγαπᾷται
 ἐλεγε μὲν ἔτι Συγκλητικόν. ἐπεὶ καὶ Σωκράτης
 ὁδὸν ἄλλο γαμετὴν τὸν παλαμῶν, πλὴν ὅτι
 γαμητὴν καὶ παῖδα, ὁδὸν ἄλλο ἔργον οὕτως
 ἀγαπᾷται, ὅτι κενὸς καὶ πρὸς αὐτὸν ἐπιτελεσέν
 ἄλλο μὲν ὅτι παῖδα, ὁδὸν ἄλλο ἔργον οὕτως
 ἀγαπᾷται,

καὶ λέγοντος ὡς ὁδὸν αἰτεῖ τὴν ἀγαπᾷται καὶ
 μὲν ἔργον οὕτως (εἶπεν) ὁδὸν αἰτεῖ καὶ πλούσιος
 εἶμι, τοῖς ἀγρῶσι καὶ πρὸς τοῖς. οὕτως ὁ τὸν
 πλούτου ζῆλος, ὁδὸν ἄλλο φυσικῶ
 στυμμηδῶς, ἐκ τῆς ὀχλώδους καὶ θυραίου
 δόξης ἐπιτελεσέν ὅτι. οὐ μὲν ἄλλὰ τὸ
 ἐγκαλωῦται ἐλάττω φροντίζων ὁ
 Κάτων, ἐπιμαλλον ἐπιτελεσέν ἀποκρίστων
 μὲν ὀχλοῦσι οἷς ὁ πρὸς ἀρρέον
 δημόσιον ὑδωρ ὑπολαμβάνοντες,
 ὑποτῆρον εἰς οἰκίας ἰδίας καὶ κήποις,
 αἰατρέτων δὲ καὶ καταβόλων
 ὅσα πρὸς ἑαυτὸν εἰς ὁδημόσιον
 οἰκοδομήματα, Συγγέλλων δὲ
 τοῖς μισθοῖς τὰς ἐργασίας, τὰ δὲ
 τέλη τὰς πρὸς αὐτὸν ἐλάττω
 ἐλαύνων ἡμᾶς ἀφ' ὧν αὐτὰ πολὺ
 ζημιώσιν. οἷον πρὸς τὸν Τίτον
 συζάντες ἐπ' αὐτὸν, ἐν τε τῇ
 βουλῇ τὰς γεγενηθείας ἐκδόσεις
 καὶ μισθοῖς τῶν ἱερῶν καὶ
 δημοσίων ἐργῶν ἔλυσαν, ὡς
 γεγενηθείας ἀλοιστελαῖς, καὶ τῶν
 δημοσίων τοῖς δρασητάταις
 παρῶξινον ἐν δὴ μὲν πρὸς
 ἀλλοτρίοις τὸν Κάτων, καὶ
 ζημιώσιν δυοῖν ταλάντοις. πολλὰ
 δὲ καὶ πρὸς τὸν βασιλικῆς
 κατασκευῆν ὑδωρ πώθησαν,
 ὡς ἐκείνος ἐκ χρημῶν κινῶν,
 ὑποδὲ βουλομένη τῇ ἀργεῖ
 παρέδοξε, καὶ Πορκίαι βασιλικῶν
 πρὸς ἑαυτὸν φάμεται δὲ
 γαμητὴν ἀποδοξάμενος αὐτὸν
 τὴν ἡμῶν ὁ δὲ ἄνθρωπος
 ἀνδραγαθῶς αἰατέας ἐν τῇ
 ναῶ τῆς ὑγείας, ἐπέγραψεν
 οὐ τὰς ἐρατηγίας, ὁδὸν τὸν
 θρίαμβον τὸν Κάτωνος, ἀλλ'
 (ὡς αἰ τις μετὰ φροσύνης
 τὴν ἐπιγραφήν) ὅτι τὴν
 Ρωμαίων πολιτείαν
 ἐκκεκλιμένη καὶ ῥέπουσαν
 ὅτι τὰ χεῖρα, ἡμῶν
 τῆς ἡμῶν, ῥησῶν ἀγροῦ
 καὶ ῥέφρον ἐπισμοῖς καὶ
 διδασκαλίαις εἰς ὄρθον
 αὐτῆς ἀποκατέστη. καίτοι
 πρὸς αὐτὸν κατεγέλα τῶν
 ἀγαπῶν τὰ τοιαῦτα καὶ
 λανθάνει αὐτοῖς ἐλεγε, ὅτι
 χαλκῶν καὶ ζωγράφων
 ἐργῶν μέγα φροσύνας,
 αὐτὸν καλλίστας εἰκόνας
 ἐν τῆς ψυχῆς πρὸς
 φέρει τοῖς πολλοῖς. πρὸς
 δὲ τοῖς γαμητὴν ὅτι πολλὰ
 ἀδύξων ἀνδραγαθῶν
 ἐχόντων, ἐκείνος οὐκ ἔχει,
 Μαλλον γὰρ (εἶπεν)
 βούλομαι ζητεῖσθαι ἀφ' ἧ
 πῶς αὐτῶν οὐ καίται,
 ἢ ἀφ' ἧ καίται. ὁδὲ ὄλον,
 οὐδὲ ἐπαυνοῦμενον ἡξίου
 τὸ ἀγαθὸν πολίτην ὑπομῶν,
 εἰ μὴ τὸ πρὸς ῥησῶν
 γένοιτο τὸ πρὸς καὶ
 πλείστα πρὸς αὐτὸν
 ἐγκαλωῦται, ὅς γε καὶ
 τοῖς ἀμφοτέρωσι πρὸς
 τὸν βίον, εἶτ' ἐλεγε
 ῥησῶν, λέγειν φησὶν ὡς
 οὐκ ἄξιον ἐκκαλεῖν αὐτοῖς
 ἔργον Κάτωνος εἶσι. καὶ
 τοῖς ἑνία μμεῖσθαι τῶν
 ὑπο αὐτὸν πρὸς ἡμῶν,
 οὐκ ἐμμελῶς ὅτι
 ῥησῶν, ἐπαίτερος καλῶσαι
 Κάτωνας. ἀφορᾷ δὲ τὴν
 βουλήν πρὸς αὐτὸν ἐν
 τοῖς ὅτι σφαλεσάτοις
 καίτοι, ὡς ἄρ' ἐν πλὴν
 πρὸς κυβερνήτην καὶ
 πολλὰ καὶ μὴ παρόντος,
 ὑποτῆσθαι τὰ πλείστη
 ἀξία σπουδῆς. ἀ δὲ πρὸς
 τῶν ἀγρῶν αὐτῶν
 μαρτυρεῖται. μέγα γὰρ
 ἔχον ἐν τῇ πόλει, καὶ
 ἀφ' ἧ τὸν βίον, καὶ
 ἀφ' ἧ τὸν λόγον, καὶ
 ἀφ' ἧ τὸν γῆρας, ἀξίωμα.
 γέροντες καὶ πατὴρ ἀγαθός,
 καὶ πρὸς γαμητὴν
 ῥησῶν, καὶ ῥησῶν οὐκ
 ἀκαταφρόνητος, οὐδὲ
 ὡς πῶς μικρὸν ἢ
 Φαῦλον, ἐν παρέργω
 μεταχειρισάμενος τὴν
 τοιαύτην ὅτι μέλθου.
 ὅθεν οἷον μὲν δὲν καὶ
 πρὸς οὕτων ἴσα καλῶς
 ἔχει διεξελθεῖν. γαμη-
 τὴν καὶ οὐκ ἄλλο ῥησῶν
 ἢ πλουσιωτέραν ἐγγίμην,
 ἢ ῥησῶν ἢ ῥησῶν
 ἀμφοτέρως ἔχον βαρὸς
 καὶ φρόνημα, τὰς δὲ
 θυναίας, αἰδομένης τὰ
 ἀγρὰ, μάλλον ἢ τὴν
 κούρις εἶ) πρὸς τὰ
 καλὰ τοῖς γεγαμηκόσι.
 τὸ δὲ τὴν ἄνθρωπον
 γαμετὴν ἢ παῖδα, πῶς
 ἀγαπᾷται ἐλεγε μὲν ἔτι
 Συγκλητικόν. ἐπεὶ καὶ
 Σωκράτης ὁδὸν ἄλλο
 γαμετὴν τὸν παλαμῶν,
 πλὴν ὅτι γαμητὴν καὶ
 παῖδα, ὁδὸν ἄλλο ἔργον
 οὕτως ἀγαπᾷται, ὅτι
 κενὸς καὶ πρὸς αὐτὸν
 ἐπιτελεσέν ἄλλο μὲν
 ὅτι παῖδα, ὁδὸν ἄλλο
 ἔργον οὕτως ἀγαπᾷται,

(αὐτὸν δὲ δημοσίον) ὡς μὴ παρῆναι τῇ γυναικὶ λουούσῃ ὁ
 ἀπὸ τοῦ πατρὸς ἰδίᾳ γάλακτι. αὐτὴ γὰρ ἔτρεφεν ἰδίᾳ γάλακτι.
 πολλὰ δὲ καὶ τῆς δούλων παιδεία τὰ μαθητὰ πρὸς
 σπουδῆν, κατεσκεύασεν ὄνοισιν ἐκ τῆς Σωκράτους πατρὸς
 τῆς ἡμέρας ἐπειδὴ ἤρξατο Σωκράτους, ὡς γὰρ αὐτὸς ἐδίδα-
 σκεν γράμματα. καί ποτε γράμματα δούλων εἶχε γραμματι-
 στω, ὄνομα Χίλων, πολλὰ δὲ διδάσκειν τὰ παιδᾶς. ὁ δὲ ἰδίου
 τῆς ἡμέρας (ὡς φησὶ αὐτὸς) ὑπὸ δούλου κακῶς ἀκούσας, ἢ τὸ
 ὡτὸς ἀνατείνεσθαι, μαρτυροῦντα βεβαίον. ὁ δὲ γε μαθη-
 ματος τηλικούτου τὰ δούλω γράφειν ὀφείλει, ἀλλ' αὐτὸς μὲν
 οὐδὲ γραμματικῆς, αὐτὸς δὲ νομοδικτικῆς, αὐτὸς δὲ γυμνα-
 στικῆς οὐ μόνον ἀκροατικῆς, οὐδὲ ὀπλομαχεῖν, οὐδὲ ἰππευτικῆς δι-
 δάσκων τῆς ἡμέρας, ἀλλὰ καὶ τῇ χεὶρὶ πύξ παίζειν, καὶ κούμα
 καὶ ψύξ ἀεὶ χεῖρας, καὶ τὰ δινώδη καὶ τεραχύνοντα τὰ ποτα-
 μοῦ τηλικούτου ἀποβάλλεσθαι. καὶ τὰς ἰσορίας τῆς Σωκράτους
 φησὶν αὐτὸς ἰδίᾳ χεὶρὶ καὶ μεγάλοις γραμμασιν, ὅπως
 οἴκετον ὑποαρχὴν τὰ παιδῶν πρὸς ἐμπειρίαν τῆς παλαιᾶν
 καὶ παλαιῶν ὠφελείας. ἡ δὲ ἀρχὴ τῆς ῥημάτων οὐχ
 ἦτον διδασκείσθαι τὰ παιδῶν παρὸντος, ἢ τῆς ἰερῶν παρτε-
 νων, ἀλλ' ἐστὶν ἀδελφῶν. Συλλογισθεὶς δὲ μὴδέποτε. καὶ
 πῶς τοιοῦτον ἔστος ὅμοιος ῥωμαίων ἐστίν. καὶ γὰρ πεντησὶς γαρ-
 βερί ἐφύλακτον τὸ Συλλογισθεὶς, δυσωπούμενοι πῶς ἀπο-
 κούμα καὶ γυμνασίων. εἶτα μὲντοι παρ' Ἑλλήνων τὸ γυ-
 μνασθεὶς μάλλοντες, αὐτοὶ πάλιν τὰ καὶ μὲν γυναικῶν τὸ πο-
 τὸ πρὸς αἰσθητικῆς τοῖς Ἑλλήνων, οὕτω δὲ καλὸν ἔρ-
 γον εἰς ἀρετὴν τὰ Κάτωνι πλάθοντι καὶ δημιουργοῦσθαι
 τὸν ἦτον, ἐπειδὴ τῆς πρὸς ἡμᾶς ἀμεμπταίᾳ, καὶ δὲ ὁ
 φησὶν ὑποκίσειν ἡ ψυχὴν, ὁ δὲ Σωκράτους μαλακώτερον ἐφαί-
 νετο τὸ ποιεῖν, ἐπιδύκεν αὐτὸς τὸ στυγερὸν ἀγὼν καὶ κεκο-
 λασμένοι τῆς διαίτης. ὁ δὲ, καὶ τὸ οὕτως ἔχων, αἰὲρ ἀγα-
 θός, ὡς τῆς στρατείας, καὶ πῶς πρὸς Περσέα μάχην
 καὶ γυναικῶν ἀμεμπταίᾳ, Πάουλου στρατηγούτου. εἶτα μὲν-
 τοι τὰ ἔξοις ἀκροατικῆς ὑπὸ πληγῆς, καὶ δὲ ὑπερ-
 τῆς χεὶρὸς ἐξολιθίνου, ἀφραδῆς, τρέπεται πρὸς
 πῶς τῆς στυγερῶν, καὶ τὸ δὲ καλῶν ἐκείνοις, αὐτὸς εἰς τοῖς
 πολεμίοις ἐπέδωκε. πολλὰ δὲ ἀγῶνι καὶ βία μεγάλη ἀφρα-
 δῆσας τὸ ποιεῖν, ὅπως μάλιστα ἐν πολλοῖς ἀγῶσι ὀπλων
 καὶ Σωκράτους νεκρῶν ὁμοῦ φίλων τε καὶ πολεμίων καταπιστω-
 ρούμενοι. ἐφ' ᾧ καὶ Πάουλος ὁ στρατηγὸς ἠγάθη τὸ μεί-
 ρησιον. καὶ Κάτωνος αὐτὸ φέρεται πῶς ὅτις τὸ πρὸς τῆς
 ἡμέρας, ὑποκίσειν ἐπαγωγῆς πῶς πρὸς τὸ ἔξοις φιλοπι-
 μίαν αὐτὸ καὶ σπουδῆν. ὑπερὸν δὲ καὶ Πάουλου θυγατέρα
 Τερτίαν ἐγγυρὸν ὁ νεαίας, ἀδελφῶν Σκιπίωνος, οὐχ
 ἦτον ἢ δὲ αὐτὸν ἢ τὸν πατέρα καταμιγνύμενος εἰς γῆρας
 τηλικούτον. ἢ μὲν οὖν πρὸς τὸν ἦτον πῶς Κάτωνος ὅτις μέ-
 ληα τέλος ἀξίον ἔχεν. οἴκετας δὲ πολλοῖς ἐκ τῶν ἀγ-
 χμαλώτων, ὠνούμενος μάλιστα τοῖς μικροῖς καὶ δυναμέ-
 νοις ἐπὶ Σωκράτους καὶ παιδῶν, ὡς σκύλακας ἢ πῶλοις, ἐ-
 νεγκῆν. τούτων ὁ δὲ εἰσῆλθεν εἰς οἴκον ἐτέραν, εἰ μὴ
 πέμψαντος αὐτὸν Κάτωνος ἢ τῆς γυναικός. ὁ δὲ ἐρωτηθεὶς
 πῶς πρὸς τὸν Κάτων, ὁ δὲ ἀπεκρίνατο, πῶς ἀγῶνι. ἐδὲ
 τῆς πρὸς τὸν τῆς ἀναγκῶν οἴκει τὸν δούλον, ἢ καθάδδειν.
 καὶ σφόδρα τοῖς κομιθῶν οἱ Κάτων ἔλαχε, πρὸς ἄλλους τε τῶν ἐρηγορῶν νομίζων, καὶ πρὸς ὁποῦν βελ-
 πῶνας χεῖρας τῶν δεομένων ὑπνοῦ τοῖς ἀπολελαυκῶτας. οἴκετος δὲ τὰ μέγιστα ῥαδιουργίαν ἀφροδισίων ἐνεκα τοῖς
 δούλοις ὅτις ἐταξεν ὡς κομιθῶν νομίσματος οἰκίαν τῆς ἡμετέρας, ἐτέρα δὲ γυναικὶ μὴδένα πλησιάζειν.
 ἐν τῇ

A (nisi publico) negotio impediatur, quia u-
 fantem abluenti & fascijs inuolenti adisteret. Il-
 la etiam proprio lacte nutrabatur infantem. Fre-
 quenter etiam seruorum pueros admouebat mam-
 ma, quo benouolos eos ex educationis confor-
 tio erga filium redderet. Vbi capax esse cepit, in-
 stituit eum ipse in literis, licet seipsum seruum lite-
 ratorem haberet, Chilonem nomine, qui multos
 pueros erudiebat. Nolebat autem filium, (vt ipse
 ait) a seruo male audire vel aure vellicari, si tardius
 disceret, nec verò esse tantulæ disciplinæ causa
 obstrictum seruo: verum erat ipse eius ludimagi-
 B ster, ipse legum doctor, ipse lanista. Neque iacula-
 ri modò & armis depugnare atque equitare do-
 cuit filium, sed pugilatum etiam, æstum & algo-
 rem tolerare, vortices & fluctus fluminis nando
 superare. Historias sua manu se grandibus literis
 dicit conscripsisse, vt filius disciplinam maiorum
 & veterum instituta domo petere valeret. Turpi-
 ter loqui non minus filio præsentem quàm virgini-
 bus Vestalibus cauisse. Nunquam cum eo in bal-
 neis fuisse quem morè videntur Romani habuif-
 se communem. Etenim foceri vnà lauare defugie-
 bant cum generis, denudare se & retegere crube-
 scentes: post tamen quum à Græcis adaperire se
 C didicissent, traduxerunt vicissim in Græciam vt id
 illi & cum fœminis facerent. Tam præclarum fin-
 genti opus ad virtutem Catoni, & conformanti fi-
 lium, quum responderet studium illius, etiam ob
 indolem obtemperaret mens, sed esset corpus ad
 tolerandos labores mollius, remisit rationem vi-
 ctus intentiorem & austeriorem. Ille tamen cum
 tali corpore insignis bello vir fuit, prælioque ad-
 uersus regem Persea decertauit sub duce Paulo
 Æmylio præclarè. Quum verò gladius ei ictu ex-
 cuffus & madore esset manus elapsus, adiit certos
 familiares suos: quibus adiunctis fecit de integro
 D impressionem in hostes. Ac quum longo certami-
 ne magna; vi locum vacuum fecisset, tandem in-
 uenit eum in immensis aceruis armorum, & in ca-
 dauerum tam sociorum quàm hostium cumulis
 aggeratorum. quamobrem commendauit adole-
 scentem Paulus imperator. Et ipsius Catonis ex-
 tat ad filium epistola, qua supra modum extollit
 contentionem eius de gladio & curam. Post Pau-
 li filiam Tertiam, Scipionis sororem duxit vxor-
 em: nec minus iam sua quàm parentis gratia ad-
 eò nobiles nuptias sibi adiunxit. Ita Catonis qui-
 dem erga filium sedulitas bonum effectum sortita
 E est. Seruos multos comparabat de manubijs. Pue-
 ros potissimum emebat, & eos qui adhuc sicut ca-
 tuli & pulli educari cum disciplina & institui va-
 lerent. Horum in alios penates ingrediebatur
 nemo, nisi ipse mitteret eos Cato vel vxor. Ro-
 gatus quid ageret Cato, nihil nisi nescire se re-
 spondebat. Seruum aut facere aliquid domi ne-
 cessarium compellebat aut dormire. Multum
 gaudebat Cato cubantibus, mansuetiores ducens
 vigilantibus, & ad quoduis ministerium aptiores
 fomno refectos. Existimans autem maximos la-
 bores à seruis promptè obiri veneris causa, cer-
 tum nummum in ancillarum concubitum præ-
 finiuit: alij fœminæ ne se iungeret quisquam.

ἐν τῇ

Ac primum tenuis adhuc, & dum stipendia faceret, nulla in re quæ ad victum pertinebat, morosus erat, sed fœdissimum assererat cum seruis ventris causa rixari. Post rebus lautioribus, si quando epulas amicis & collegis præberet, ilico sub cœnam loro castigabat eos qui quid ministrassent aut parassent negligētius. Dissidium perpetuo inter seruos, & distractionem struebat: concordiam eorum suspectam habens & timens. Qui capitalem fraudem admisisse videbantur, de iis, si in iudicio seruorum capitis damnati fuissent, supplicium sumebat. Intentior ad quæstum, agriculturam in oblectamento potius numerabat quam in fructu. Emolumenta autem in rebus securis & certis collocans, lacus parauit, aquas calidas, loca fulonibus idonea, prædia quæ pascua haberent, & sylvas natiuas. Vnde magnum compendium faciebat, quibus nec Iupiter posset (vt ipse ait) nocere. Fœnore vsus est maxime improbato nautico, ad hunc modum: Volebat vt illi quibus scenerabatur pecuniam, multos asciscerent socios. Quū quinquaginta essent & totidem nauigia, vnam partem habebat Quintione institore liberto: qui vna cum illis qui mutuo acceperant pecuniam, negotiabatur & nauigabat. Itaque non de toto periculum subibat, sed de exigua portione grandi lucro. Dabat mutuo etiam seruis. Hi pueros mercabantur: quos quum exercuissent & docuissent Catonis impesa, anno post distrahebāt. Multos etiam retinebat Cato, quanto maximo pretio licitatus alius fuerat, acceptum referens. Huc filium adhortans, negat viri sed mulieris esse viduæ, aliquid de suis fortunis diminuere. Illud verò feruidius est Catonis, quod insignem virum & diuinum ad gloriam ausus est appellare eum qui in rationibus plus relinquit quod adiecerit, quā quod acceperit. Eo iam sene, legati Atheniensium Romanam aduentarunt, Carneades Academicus, & Diogenes Stoicus philosophus, petitum vt iudicio subleuaretur populus Atheniensis, quo indicta causa condemnato postulantibus Oropiis & Sicyoniis iudicibus, lis æstimata quingentis talentis fuerat. Hos ilico studiosissimi quique adolescentēs adibāt frequentesque audiebant & celebrabāt. Carneadis lepos præcipue, cuius magna vis, & ea vi non inferius erat nomen, quum insignes & benignos auditores nactus esset, instar venti vrbem sonitu compleuit, vulgatumque fuit, virum Græcum ad miraculum vsque eximium, omnia delinientem & allicientem, mirum infudisse iuuentuti ardorem, per quem reliquarum voluptatum & oblectamentorum oblitus, quasi fanatici raperentur ad philosophiam. Quum ea res cæteris placeret Romanis, atque adolescentiam libenter viderent literis Græcis imbui & excellentibus viris uti, Cato à primo vbi irfluxit in vrbem Græcarum disciplinarum admiratio, stomachabatur, veritus ne iuuentus eo conuerteret studium, atque eloquentiæ gloriam rebus gerendis & disciplinæ militari antefere-ret. Vt verò in vrbe nomen increuit horum philosophorum, ac primas orationes eorum, clarus vir C. Aquilius, quum id officii vt præstaret enixe postulasset ipse, in senatu est interpretatus,

A ἐν δὲ ἄρχῃ μὲν οὖν ἐπὶ πέντε ὄν καὶ ἑξατηρόμηνος, πρὸς ἑ-
δὲν ἐδυσκόλανε τῶν πρὸς διαίτην, ἀλλ' ἀγχιον ἀπέφανε
ἀφ' ἡμετέρας πρὸς οἰκίῳ ζυγομαχείν· ὕστερον δὲ τῶν
πρῶτων ἑπιδιδόντων, ποιούμηνος ἐστίασας φίλων καὶ
σωαρχόντων, ἐκόλαζεν δ' ἄρ' ἔτι μετὰ τὸ δεῖπνον ἰμαίη ποῖς
ἀμελέσσειν ἑπιουρησάσας ὅποιώ ἢ σκιδάσασας. αἰεὶ δὲ
ἰνασάσιν ἔχῃν ποῖς δούλοις ἐμνηχανῶτο καὶ ἀφ' ὅσων τῶν
ἀλλήλοισι, ὑπονοῶν τὴν ὁμόνοιαν αὐτῶν καὶ δεδδικῶς. ποῖς
δ' ἄξιον εἰργασθῆναι τὴν ἀνάτου δόξαντας, ἐδικαίον κειθῆντας
ἐν τοῖς οἰκίαις πᾶσιν ἀποθιήσκειν, εἰ καὶ ἀγνοῶσθῆναι. ἀπὸ-
B μῆρος δὲ σωζοντέρου πολεμοῦ, τὴν μὲν γαυρήν μάλ-
λον ἠγείτο ἀφ' ἡμετέρας ἢ πρὸς ἑσθδον· εἰς δὲ ἀσφαλῆ πρῶ-
μασας καὶ βέβαια καὶ ἀπὸ τῆς μῆρος τῶν ἀφορμῶν, ἐκπῆτο
λίμνας, ὑδάσας περὶ τὰς, τόποις κλαφεύσιν ἀνείμηνος, ἐργα-
τησάσιν ἔχῃν, ἔχουσαν ἀνδρῶν τομασὶ καὶ ὕλας. ἀφ' ὧν αὐ-
τῶν χρημάσας πρῶσθῆναι πολλὰ, μὴ δὲ ὑπὸ τῆς Διὸς (ὡς φη-
σιν αὐτοῖς) βλαβείωσιν διωσάμηνος. ἐχρήσαστο δὲ καὶ τὰς ἀφ' ἡ-
βελημῆσιν μάλισα τῶν δανεισῶν ἑπιναυκῶν, τὸν ἔχον
τῆσιν· ἐκέλευε ποῖς δανειζόμενοις, ὅτι κριωνία πολλοῖς
πρῶσθῆναι. ἡρομῆσιν δὲ πενήτησιν, καὶ πλοίων ὑποσῶν,
C αὐτοῖς εἶχε μίαν μερίδα ἀφ' ἡμετέρας Κοιυτίωνος ἀπελάσθῆσιν τοῖς
δανειζόμενοις συμπρωμασάσιν καὶ συμπλέοντες. ἡδὲ
δὲ οὖν οὐκ εἰς ἀπὸν κινῆσιν, ἀλλ' εἰς μέσας μικρῶν, ὅτι
κέρδεσιν μεγάλοισι. ἐδίδου δὲ καὶ τῶν οἰκίαις ποῖς βουλομέ-
νοις ἀργῶσιν. οἱ δὲ ὠνοῦτο πᾶσας, εἶτα τοῖς ἀσκή-
σαντες καὶ διδάσσαντες ἀναλώσασιν τῆς Κάτωνος, μετ' ἐ-
νιαντὸν ἀπεδίδοντο. πολλοῖς δὲ καὶ κατεῖχεν ὁ Κάτων, ὅσιν
ὁ πλείωσιν διδοῖς ἐωνεῖτο ἡμῶν ὑπολογισόμενος. πρῶσθῆ-
σιν δὲ τῶν ὄντων τῶντα, φησὶν, οὐκ ἀνδρῶν ἀλλὰ χήρας γυ-
ναικῶν εἶ), δὲ μειώσασιν τῶν ὑπαρχόντων. ἐκείνο δὲ ἡδὲ
D σφοδρῶτερον τῆς Κάτωνος, ὅτι θαυμασὸν ἀνδρῶν καὶ θεῶν εἶπῆν
ἐπὶ λησῆσιν πρὸς δόξαν, ὅς ἀπολείπῃ πλέον ἐν τοῖς λόγῶν ὁ
πρῶσθῆσιν, οὐ παρέλαβεν. ἡδὲ δὲ αὐτῶν γέροντος γεροντότος,
πρῶσθῆσιν Ἀθῆνῶν ἡλθον εἰς Ρώμην οἱ πρὸς Καρνεάδην τῆς
Ἀκαδημαϊκῶν καὶ Διοσχῆ τὸν Στωικῶν φιλόσοφον, καὶ ἀδικίω
ἰνασάσιν παρατησῶσιν τῆς δήμου τῶν Ἀθῆνῶν, ἡδὲ ἐρήμῶν
ἑσθῶν, Ὡρωπίων μὲν διωξάσιν, Σικυωνίων δὲ καὶ ἀφ' ἡ-
φισαμῆσιν, ἡμῶν περὶ τῶν ἑσθῶν ἀγῶντων ἔχουσαν. ὡς
οὖν οἱ φιλολόγῶσιν τῶν νεανίσκων ὅτι ποῖς ἀνδρῶν ἔντο, καὶ
σιωπῶσιν ἀκροάμενοι καὶ θαυμάζοντες αὐτοῖς. μάλισα δὲ ἡ
E Καρνεάδου χάρις, ἡς διώσασιν τε πλείωσιν καὶ δόξα τῆς δυ-
νάμηνος οὐκ ἀποδίδουσα, μεγάλων ἑπιλαβομένη καὶ φιλαν-
δρῶσιν ἀκροατησῶν, ὡς πνεῦμα τὴν πόλιν ἡχῆσιν ἐπέπλη-
σε· καὶ λόγῶν κατεῖχεν, ὡς αὐτῶν Ἑλλῶν εἰς ἐκπλησῆσιν ὑφ' ἡ-
φῶσιν πρῶτα κηλῶν καὶ χερσῶν, ἔρασας δὲ ἑσθῶν ἐμβέβληκε
τοῖς νέοισι, ὅσιν οὐ τῶν ἄλλων ἔδιδον καὶ ἀφ' ἡμετέρας ἐκπεσόν-
τες ἐπινοῶσιν πρὸς φιλοσοφίαν. τῶντα τοῖς μὲν ἄλλοις ἡρε-
σε Ρώμῶσιν γνώσασιν, καὶ τὰ μείσασιν παιδείας Ἑλλῶν-
κῆσιν μετὰ λαμβάνοντα καὶ σιωπῶσιν θαυμάζόμενοις ἀνδρά-
F σιν, ἡδέως ἐώρων· ὁ δὲ Κάτων ἔξ ἀρχῆσιν τε τῆς ζήλου τῆς λό-
γων πρῶσθῆσιν εἰς τὴν πόλιν ἡλθε, φοβούμενος μὴ τὸ
φιλόσοφον ἐν ταῦτα βέβαιον οἰνέοι, τῶν ὅτι τὰς λέγων δόξαν
ἀγαπήσασιν μάλλον τῆς ἀπὸ τῶν ἔργων καὶ τῶν στρατειῶν. ἐ-
πει δὲ πρῶσθῆσιν ἡ δόξα τῶν φιλοσόφων ἐν τῇ πόλει, καὶ τοῖς πρῶτοις λόγῶν αὐτῶν, αὐτῶν εἰς τὴν σύγκλητον ἑπι-
φαισῶσιν ἀσπιδάσιν αὐτοῖς καὶ δεηθεῖς ἡμῶν ὄντο, Γάιος Ἀκίλιος, ἔγνω μετ' ἀπρεπείας ἀποδιοπομπήσασιν

Atqui ergo (inquit) commodum generum tibi inueni: nisi hercle displiceat ætas. Nam cætera non est contēendus, verum grauis annis. Quem quum eam curam vt susciperet, rogaret Saloni- us, & quem delegisset ei daret filiam suam nup- tui, quæ ipsius cliens esset, eiusque indigeret so- licitudine: nulla Cato interposita mora sibi ipsi a- perit puellam petere. Hic primum haud im- merito attonitus fuit eo sermone homo, remo- tum à nuptiis Catonem, remotum autem à do- mo se consulari & triumphali existimans affini- tate: verum vbi serio agentem vidit, accepit con- ditionem libens. Ita descenderunt in forum, at- que sponsalia extemplo fecere. Dum hæ nuptiæ in manibus sunt, Catonis filius adhibitis neces- sariis requisit de patre, quo suo peccato vel of- fenso nouercam sibi superduceret: cui Cato ex- clamans, Bona verba, (inquit) fili, Omnia facta tua grata mihi sunt, neque quod querat, quic- quam habeo: sed plures cupio mihi filias & ciues patriæ relinquere tui similes. Hanc sententiam ferunt prius Pisistratum vsurpasse Atheniensium tyrannum, quum adultis filiis secundam vxorem duxisset Argolicam Timonassam: ex qua Iophontem & Thessalum fama est genitos fuisse. Ex iis nuptiis natus Catoni est filius, cui à matre agno- men Salonium reddidit. Maior filius in prætura decessit: cuius crebram Cato in libris suis, vt egre- gii viri, facit mentionem. Moderate autem & sa- pienter dicitur eam calamitatem tulisse, nec ideo redditum in republica segruorem. Neque enim, vt Lucullus postmodum & Metellus Pius, elan- guit senio ad rempublicam gerendam, munus suum ducens reipublicæ administrationem: ne- que vt ante Scipio Africanus ob incurrentem in gloriam suam inuidiam, auersus à populo immu- tauit se atque vitæ reliquæ finem in otio posuit: sed sicut Dionysio quidam suasit, vt pro pulcher- rima sepultura haberet dominatum, pulcherri- mam senectutis traductionem rempublicam du- cens, remissionibus & oblectationibus per otium utebatur, libros componendo & rus colendo. Ac varia quidem monumenta historiarumque com- mentatus est. Agriculturæ intendit, in iu- uentute etiam, propter emolumentum. Nam duobus generibus duntaxat quæstus ait se vsûm, agricultura & parsimonia. Tunc opera rustica præbebant ei oblectationem & contemplatio- nem. Scripsit quoque Dere rusticalibrum, in quo etiam de placentis apparandis, & de con- dendis pomis scripsit: omni in re vt excelleret & singularis esset, elaborans. Cæna quoq; erat ruri liberalior: inuitabat enim assidue villis suis vici- nos & finitimos, quibuscum ei familiaritas inter- cederet. Cum his vivebat hilariter, eratque iu- cunda consuetudo eius & accepta, non æquali- bus modo, sed iuuenibus etiam. Nempe multa- rum rerum peritus erat, multisque rebus & sermo- nibus memorabilibus interfuerat. Mensam imprimis putabat esse amicitia conciliandæ aptam, ac frequens illic laudatio egregiorum virorum in- troducebatur, frequens etiam malorum & im- proborum obliuio: nec vituperationi eorum vel commendationi permittebat in conuiuium suum Cato accessum. Ex actionibus eius arbi- trantur nouissimam Carthaginis excidium fuisse,

A Καὶ μὲν ἐγώ σοι (φησὶν) ἄρρηκα κηδεῖν ἢν ἔπιτιθέσθον, εἰ μὴ ἢ Δία τὰ τῆς ἡλικίας μὴ διεσχεραίνω. πᾶλλα γὰρ οὐ μεμ- πῶς ἔστι, σφόδρα δὲ φρεσὺς. ὡς οὖν ὁ Σαλώσιος ἐκέ- λθε ταῦτα φροντίζειν, καὶ δίδουαι τὴν χεῖρα ἢ παρρησίαν, πελάτη οὖσα αὐτῷ καὶ δεομένῳ τῆς ἐκείνου κηδεμονίας, ὁ δὲ μίαν ὁ Κάτων ἀναβολὴν ποιησάμενος, αὐτὸς ἔφη τὴν παρτήνον αἰτεῖν ἑαυτῷ. καὶ ὁ μὲν παρρησίαν (ὡς εἶχες) ὁ λό- γος ἐξέπληξε τὸν αἰθερῶν, πόρρω μὲν γάμου τὸν Κάτωνα, πόρρω δὲ αὐτὸν οἰκίας ὑπαλικῆς καὶ θριαμβολικῶν κηδου- μάτων ἡτέμερον· ἀποδὴ δὲ χεῖρα μὲν ὄρων, ἀσμένως ἐδέ- ξαστο, καὶ καθεσθάντες εἰς ἀγροῦν, ἐξ ἧς ἐποιεῖτο τὴν ἐγ- γύλιον. παρρησίαν δὲ τῆς γάμου, ὡς ἀλαβῶν τοῖς ἐπι- τηδεῖος ὁ γὸς τῆς Κάτωνος, ἠρώτησε τὸν πατέρα μή τι μεμ- φόμενος ἢ λελυπημένος ἔσθ' αὐτῷ, μηδὲν ὑπάγεται. ὁ δὲ Κάτων ἀναβοήσας. Εὐφήμεσον (εἶπεν) ὦ πάτερ. πῶτα γὰρ ἀγαθὰ μοι τὰ πατρὸς σου, καὶ μεμπτον σὸδέν· ἐπιτιμῶ δὲ πλείονας ἐμαυτῷ τε παῖδας καὶ πολίτας τῆς πατρίδι· τοιοῦτοις ἀπολιπεῖν. ταῦτι δὲ τὴν γνώμην παρρησίαν εἶ- πειν φασὶ. Γεῖσι γὰρ τὸν Ἀθηναίων τυραννον, ἐπιτιμῶν- ται τοῖς ἐπιτιμῶν πασι τὴν Ἀργολίδα Τιμόνασσαν, ἐξ ἧς Γεῖσι γὰρ καὶ Θεσσαλὸν αὐτῷ λέγουσι γένεσθαι. γήματι δὲ τῷ Κάτωνα γίνεται παῖς, ἢ παρρησίαν ἀπὸ τῆς μητρὸς ἔ- θετο Σαλώσιον. ὁ δὲ φρεσὺς ἧς ἐτελεύτησε φρεσθη- γῶν· καὶ μέμνηται μὲν αὐτῷ πολλάκις ἐν τοῖς βιβλίοις ὁ Κά- των ὡς ἀνδρὸς ἀγαθοῦ γεγονότος· παρρησίαν δὲ καὶ φιλοσόφως λέγεται τὴν συμφορὰν ἐνεγκεῖν, καὶ μηδὲν ἀμβλύτερος δι' αὐτὴν εἰς τὰ πολιτικὰ γένεσθαι. οὐ γὰρ, ὡς Ἀθήκιος Ἀθ- κρυλλος ἔφη, καὶ Μιέτελλος ὁ Γίος, ἐξέκαμν ἔσθ' ἡ- ρως παρρησίαν τὰ δημόσια, λειτουργίαν τὴν πολιτείαν ἠγούμε- νος, οὐδὲ ὡς παρρησίαν Σικιπῶν ὁ Ἀφεικῆμος, ἀπὸ τὸν ἀ- νδρῶν ἀπὸ τῆς δόξης αὐτῷ φθόνον, ἀπὸ φρεσῶν τὸν δὴ μόνον, ἐκ μετὰ βολῆς ἐποιήσασθαι τῆς λοιπῆς βίου τέλος ἀ- παρρησίαν· ἀλλ' ὡς παρρησίαν Διονύσιον πῆς ἐπέσειε κάλλιπον ἐπιτιμῶν ἠγείσθαι τὴν τυραννίδα, κάλλιπον αὐτὸς ἐγρήσα- μα τὴν πολιτείαν ποιησάμενος, ἀναπαύσασθαι ἐξ ἧτος καὶ παιδείας, ὅποτε γράξοι, τὰ σωτήρια βιβλία καὶ τὰ γεωργίαν. σωτήρια μὲν οὖν λόγους τε πόρρω δακτύλους καὶ ἰσο- είας. γεωργία δὲ παρρησίαν, νέος μὲν ὦν ἐπὶ, καὶ ἀπὸ τῆς χεῖρας· (φησὶ γὰρ δεῖσι κεχρησθῆναι μόνοις ποιεσμοῖς, γεωργία καὶ φρεσῶν) τότε δὲ ἀγαθῶν καὶ φρεσῶν αὐτῷ τὰ γνήσια μα- τῆς ἀγροῦ παρρησίαν καὶ σωτήρια γὰρ βιβλίων γεωργίαν, ἐν ᾗ καὶ πλεονάζωντων οὐδασίας, καὶ τηρήσας ὁ πάρος γέγραφε, ἐν πόρρω φιλομυμῶν παρρησίαν ἔπ' ἑἶδος. ἡ δὲ καὶ ὁ δειπνον ἐν ἀγρῷ διαφιλέσθαι· ἐκάλει γὰρ ἐκεί- νου τῆς ἀγροφθόνων καὶ παρρησίαν τοῖς σωτήριας, καὶ σω- διήγη ἰλαράς, οὐ τοῖς κατ' ἡλικίας μόνοις ἠδὲ ὦν συγ- νέσθαι καὶ πορρῶν, ἀλλὰ καὶ τοῖς νέοις, ἀπὸ δὲ πολλῶν μὲν ἐμπειροῦ παρρησίαν γένεσθαι, πολλοῖς δὲ παρρησίαν καὶ λόγους ἀξίους ἀκοῆς σωτήρια γένεσθαι. τὴν δὲ τε ἀπε- ζῶ ἐν τοῖς μάλα φιλοποῖον ἠγείτο, καὶ πολλὴ μὲν ἀφ- μία τῆς καλῶν καὶ ἀγαθῶν πολιτῶν ἐπέσειε, πολλὴ δὲ ἡ ἀμνησία, τῆς ἀγροῦ καὶ πορρῶν, μήτε φθόνου μήτε ἐπαίνο παρρησίαν ἔσθ' αὐτῷ τὸν Κάτωνος εἰς ὁ συμποῖον δίδοντας. ἔφατον δὲ τῆς πολιτικῶν αὐτῷ τῆς Καρχηδόνος αἰάσασθαι οἶοντα γεγονέναι, τὰ μὲν ἔργα,

τέλος ἐπιθέντος τῷ νέου Σκιπίωνος, βουλῆ δὲ καὶ γνώμη
 μάλιστα τῷ Κάτωνος, ὄραμένων τὸν πόλεμον, ἕξαιτίας
 τοιαύτης Κάτων ἐπέμψθη πρὸς Καρχηδονίους καὶ Μασσα-
 νάσιον τὸν Νομάδα, πολεμουῦντας ἀλλήλοις, ἑπισκεφό-
 μος τὰς τῆς Διαφορῆς πρὸς φάσας. ὁ μὲν γὰρ ἦν τῷ δήμῳ
 φίλος ἀπὸ ἀρχῆς, οἱ δὲ ἐγεγόνεισαν ἐν σπονδαῖς μετὰ τῷ
 Ἰσπὸ Σκιπίωνος ἦσαν, ἀφαιρέσει τε τῆς ἀρχῆς καὶ βαρεῖ
 διαστροφῶν χρημάτων κλυδόντες. ἄρῶν δὲ τῷ πόλιν, οὐχ
 ὡς ὄντο Ρωμαῖοι κεκακωμένοι καὶ ἀπεινά πρὸς τῆσιν,
 ἀλλὰ πολλῇ μὲν διαφροῦσαν ἡλικία, μεγάλην δὲ πλού-
 των γέμουσαν, ὅπλων δὲ πρὸς ἄπειν καὶ ἀφαιρέσει πο-
 λεμικῆς μετῴ, καὶ μικρὸν ὄσον ἐπὶ τούτοις φρονόσαν,
 οὐτὰ Νομάδων ὄντο καὶ Μασσαγάσπου πρὸς ἄμα Ρω-
 μαῖοις ὄσον ἔχειν τίθεσθαι, καὶ διατῶν, ἀλλ' εἰ μὴ καὶ ἀλλή-
 λων πόλιν, αἰσθῆν ἐξ ἄρα καὶ βαρύθυμον, νύξημένῳ ἀ-
 πίως, πάλιν ἐν τοῖς ἴσοις κινδυνώσι εἶσεσθαι. Ἐχέως οὖν
 Ἰσπὸς ῥέψας, ἐδίδασκε τῷ βουλευῶν, ὡς αἰ πρὸς τῆσιν ἦ-
 ται καὶ συμφορῆς Καρχηδονίων, οὐ ὅσον τῆς δυνάμεως
 ὅσον τῆς ἀνοίας ἀπαρῦσασαι, κινδυνώσοι ἀλλοῖς ὄσον ἀθε-
 νετέροις, ἐμπειροτέροις δὲ πολέμῳ ἀφ' ἄρα σάσασαι. ἦδη δὲ
 καὶ πρὸς ἀνακινῶσθαι τοῖς Νομαδικαῖς τοῖς πρὸς Ρωμαῖοις
 ἀγῶνας. εἰρήνῳ δὲ καὶ σπονδαῖς, ὄνομα τῷ πολέμῳ τῆ
 μελλήσει κείσθαι, καὶ ἐν τῷ ἐπιμένοντα. πρὸς τούτοις φασὶ
 τὸν Κάτωνα καὶ σὺν τῷ Λιβυκῶν ἐπιτηδῆς ἐκβαλεῖν
 ἐν τῇ βουλῇ, τῷ τῆσιν ἀγαθολόμῳ. εἶτα θαυμα-
 σάντων τὸ μέγεθος καὶ τὸ κάλλος, εἰπεῖν ὡς ἡ γαῖα φέρου-
 σα χῶρα, τριῶν ἡμερῶν πλοῦν ἀπέχεται τῆς Ρώμης. ἐκεί-
 νο δὲ ἦδη καὶ βιαστέρον τὸ πρὸς τῶν οὐ δῆποτε πρὸς
 γμάσας γνώμη ἀποφαιρόμενον, πρὸς ἐπιφωτῆσιν οὕτω, Δο-
 κεῖ δὲ μοι καὶ Καρχηδὼνα μὴ εἶ. τῷ ἀντίον δὲ Γόπλιος
 Σκιπίων ὁ Νασιχῆς ἐπιτελευτῶν, αἰεὶ διετέλει λέγων καὶ
 ἀποφαιρόμενος, Δοκεῖ μοι Καρχηδὼνα εἶ. πολλὰ γὰρ (ὡς
 εἰκεν) ὄρει τὸν δῆμον ὄραν ἦδη πλημμυροῦντα, καὶ δι ἀ-
 τυχίαν καὶ φρόνημα τῇ βουλῇ διεκείσθαι ὄντα, καὶ τῷ πό-
 λιν ὄλιον Ἰσπὸ δυνάμεως ὄπῃ ῥέψαι τῆσιν ὄρμῆς βία σω-
 εφελκόμενοι, ἐβούλετο τῶν τῶν τῶν φόβον ὡς ἀφ' ἄρα ἄλιον
 ἐπιτελεῖσθαι σφρονιστῆσιν τῆ ἀρασῶν τῶν πολλῶν, ἔλα-
 τον μὲν ἡ γῆρας ἰσχυρῶν Καρχηδονίους τῷ πρὸς ἄμα Ρω-
 μαῖων, μείζον δὲ τῷ κατὰ φρονιστῆσιν. τῶν δὲ Κάτωνι τῶν
 αὐτὸ δεινὸν ἐφαινετο βακχάσθαι τῶν δῆμῳ καὶ σφαλλομέ-
 νῳ τὰ πολλὰ δι ἕξοσίαν, πόλιν αἰεὶ μεγάλῳ, νῦν δὲ καὶ
 νήφουσαι, Ἰσπὸ συμφορῶν κεκακωμένοι, ἐπιπρέμασθαι,
 καὶ μὴ πρὸς τῶν πρὸς ἐξωθεν ἀελεῖν τῆσιν ἡγεμονίας φόβοις,
 αἰσφορῆς ἀλλοῖς πρὸς τῆσιν οἰσθῆν ἀμύρῆας ἀπολιπόντας.
 οὕτω μὲν ἕξερτάσθαι λέγεται τὸν τρίτον καὶ τελευτῶν
 ὁ Κάτων ἐπὶ Καρχηδονίους πόλεμον. ὄραμένων δὲ πο-
 λεμῶν, ἐτελεύτησεν, ἀποθεασίας πρὸς τῷ μέλλοντος ἐπι-
 σπῶν τῶν πολέμῳ τέλος αἰδρός. ὄσον ἦν τότε μὲν νεαῖας,
 χιλίαρχος δὲ σφραγισμένος, ἀπεδείκνυτο καὶ γνώμης ἔργα
 καὶ πόλιν πρὸς τοῖς ἀγῶνας. ἀπαχέλλομένων δὲ τούτων
 εἰς Ρώμῳ, πρὸς τῶν τῶν τῶν Κάτωνι φασὶν εἰπεῖν,
 Οἷος πέπνυται, τοῖ δὲ, σιαῖ αἰσῶσι. τῶν τῶν μὲν οὖν τῶν ἀποφασιν ἄρα δι ἔργων ἐβουάσων ὁ Σκιπίων. ὁ δὲ Κά-
 των ἀπέλιπε γῆρας, εἶνα μὲν ὄσον ἐκ τῆσιν ἐπιγαμῆσις, ὄσον παρὸν μὲν ἐφαιδρῶν γῆρας Σαλώνιον, εἶνα δὲ ὄσον ἐκ
 τῶν τελευτήσασθαι ὄσον. καὶ Σαλώνιος μὲν ἐτελεύτησε σφραγιστῶν, ὁ δὲ ἕξ αὐτῶν γῆρας Μάρκος ὄσον ἀτῶ-
 σεν. ἦν δὲ πᾶσι πρὸς τῶν φιλοσόφῳ Κάτωνος, αἰδρός ἀρετῆ καὶ ὄσον τῶν κατ' αὐτὸν ἐπιφανεστάτου γῆρας.

A cui finem facto imposuit Africanus minor: con-
 filio & sententia precipue Cato. Bellū fuit ex huius-
 cernodi conflatum causa: Cato Carthaginē & ad
 Masanissam Numidiæ regem, qui bellum inter se
 gerebant, ad inspiciēdas armorum causas fuit mis-
 sus. Fuerat hic à primo amicus populi Romani: il-
 li à Scipione bello victi, pacem à populo Romano
 acceperant, imperiis; ademptione & graui vesti-
 gali fuerant refranati. Qui quum eam ciuitatem,
 non, pro populi Romani opinione, offendisset af-
 flictam vel infractam, verum magna iuuentutis so-
 bole florentem, magna affluentem opulentia, om-
 ni genere armorum & apparatu bellico refertam
 (quæ res Pœnis non mediocres spiritus darent) tē-
 pus existimabat esse, non vt res Numidiæ & Masa-
 nissæ componerent & disceptarent Romani, sed
 nisi ciuitatem oppressissent antiquitas inimicam
 & exacerbatam, quæ supra quam credi posset in-
 ualuerat, paria pericula ipsos incurfuros. Igitur
 prope reuersus docuit senatum, non tantū supe-
 riores clades & vulnera Carthaginensib. virium,
 quantū imprudentiæ detraxisse: ac prope esse vt
 nō infirmiores eos, sed expertiores ad bellū faci-
 dū reddiderint. Nunc vero etiā præludia belli Ro-
 mani agitare bellū Numidicū: pacem & fœdus pre-
 texere belli more, dum opportunitatem expectāt.
 Ad hæc fertur Cato ficos Africanos, togā excun-
 do in curia consulto effudisse, quorum quum ad-
 mirarentur magnitudinē & speciem, dixisse eum,
 quæ hos ferat tellus, tridui navigatione à Roma di-
 stare. Illud verò iam violentius, quod quacunq;
 de re diceret sententiam, semper hoc addiderit.
 Hoc censeo, & Carthaginem delendā. Contra P.
 Scipio Nasica dictus, perpetuo pro sententia dice-
 bat, Censeo Carthaginem relinquendā. multa e-
 nim (meo iudicio) quū populū procacitate videret
 admittentē, & ob secundum rerū cursum atq; fero-
 ciā senatui minus dicto audiētē, totaq; rēpubli-
 cā ob nimīā potentīā, quo nutu vergeret, secū tra-
 hentē, volebat hunc certe timorē, p̄ freno mode-
 ratorē cōtumaciæ iniectū multitudinis: minus cē-
 fēs pollere Carthaginēses, quā vt superaret Roma-
 nos, & plus quā vt cōtēneretur. Id ipsū Catoni an-
 ceptis visū, lasciuiētī populo, & crebro ex licētia of-
 fendētī urbē antiquitus quidē magnā, tū verò etiā
 quod fracta esset ærunnis, sobriā imminere: quū
 potius metus externos imperii esse semel excin-
 dēdos, & emersiones ei ex intestinis erratibus re-
 linquendas. Ita suscitasse Cato dicitur tertū & su-
 premū bellū Punicū. Affecto bello excessit vita va-
 ticinatus de viro qui finē impositurus bello esset.
 Hic tum quidem iuuenis erat, sed tribunus mili-
 tum, specimen in conflictibus prudentiæ & animi
 præbebat. Id Romam nuntiatum, quum perue-
 nisset ad aures Catonis, dixisse eum perhibent,
Hinc modo corfoli est, reliqui velut umbra feruntur.
 Hanc prædictionem breui Scipio re confirmauit.
 Progeniem Cato reliquit vnū filium ex secunda
 vxore, cui cognomē factū Salonio diximus: vnū
 etiā ex defuncto filio nepotē. Salonius in prætura
 deceffit: cuius filius Marcus cōsul fuit, auus Catonis phi-
 losophi, viri virtute & laude sua ætate clarissimi.

E X p o s i t o
 dum
 gnis id off
 bratim coll
 sus vel tal
 ambobus
 rempob
 Videtur
 lo Athen
 tores & do
 tus elat
 fas quing
 stritum
 num, Cato
 rubiana v
 fete, ficut
 tam in a
 neque ab
 ad rostra
 tores: sed
 gitiones
 magnitudo
 petent
 uerlar
 clarum
 talen
 pionib
 minis
 terqu
 ea ad
 tias
 tis est
 cenlor
 vis & p
 cept Ar
 mas The
 dotus est
 Paulani
 ma, Sop
 giri amb
 fere: Car
 tum man
 sed & trib
 alienis glo
 stram in
 te folu
 Nempe
 exegit
 but L. S
 vierque
 lum
 Cato qu
 tentissim
 ad senat
 conferun
 cu iudic
 dantur
 culo vice
 ta, cui
 illia per

EXpositis horum rebus memorabilibus, tota huius vita totæ opposita alterius non lucidum habet discrimen, sed multis & magnis id offuscatur similitudinibus. Quod si membratim collatione tractandus uterque est, ut versus vel tabula picta, hoc quidem est commune ambobus, quod nullo subsidio aspirauerunt ad rempublicam & honorem virtute & fortitudine. Videtur autem Aristides nondum pollente populo Atheniense, & quum opibus essent concionatores & duces adhuc moderatis & paribus, exortus eluxisse. Nam maximus id temporis erat census quingentum medimnum, secundus equestris tricenum, vltimus & tertius Zeugitæ ducentum. Cato verò ex oppidulo exiguo, & vita quæ rusticana videbatur, in rempublicam Romanam sese, sicut in vastum pelagus præcipitavit: remotam iam à Curiis, Fabriciis, & Hostiliis rectoribus, neque ab aratro & bipalio pauperes & operarios ad rostra admittentem magistratus & concionatores: sed claritatem familiarum & diuitias & largitiones & prensationes assuefactam respicere, ob magnitudinemque & potentiam suam honores petentibus insultantem. Neque verò par erat aduersarium habere Themistoclem, neq; natalibus clarum & modicis fortunis, (nam quinque aut triū talentorum facultates ferunt ei fuisse) ac cum Scipionibus Africanis, Sergiis Galbis, Quintiis Flaminiis luctari de primatu, nullo adiumento præterquã lingua pro iure libera succinctum. Præterea ad Marathonem Aristides, & iterum ad Platæas decimus dux fuit: Cato secundus consul multis est competitoribus renuntiatus, secundus item censor candidatis prælatus septem nobilissimis viris & primariis. Iam in nulla victoria fuit princeps Aristides: sed fert Marathoniam Miltiades primas Themistocles Salaminiam: Platæensem Herodotus est autor pulcherrimam victoriam attulisse Pausaniam. Cum Aristide etiam de secunda palma, Sophanes & Aminia, & Callimachi & Cynægiri ambigunt, qui fortissime se illis in præliis gesserunt: Cato non tantum in consulatu suo, principatum manu & consilio obtinuit bello Hispaniensi, sed & tribunus militum ad Thermopylas auspiciis alienis gloriam tulit victoriæ: quod magnam fenestram in Antiochum Romanis aperuisset, & à frõte solum prospicienti intorsisset regi à tergo bellū. Nempe illa victoria, quæ plane Catonis fuit opus, exegit Græcia Asiam, eamque stratam inde præbuit L. Scipioni. Atque bello quidem inuictus uterque fuit, domi verò impexit Aristides in exilium eiectus, & factione Themistoclis oppressus: Cato quum omnes pene ciuitatis Romanæ potentissimos & primos haberet aduersarios, & ad senectutem vsque instar athletæ decertaret, conseruauit se incolumem. Plurimis verò publicis iudiciis, hinc reus, hinc accusator, multos damnauit, & omnibus liberatus fuit: propugnaculo vitæ & valenti instructus organo eloquentia, cui verius quam casui vel fortunæ eius, quod illa sa permanserit dignitate, acceptum referas.

ὄργιστον ἔχων τὸν λόγον ὅτι διαχρότερον αὐτῆς ἢ τύχη καὶ δαίμων ἔστω ἀνδρῶν, ὅτι μηδὲν παθεῖν παρ' ἀξίαν, ἀγαθῆ.

A Γεγραμμένων ὅτι καὶ παρὰ τούτων τῶν ἀξίων μνήμης ὅλος ὁ τούτου βίος ὅλα παρὰ πατέρων παρὰ πατέρων, ὅτι ἀπερὶ τὸν ἔχει τιὸν ἀγαθόν, ἐναφανίζομεν πολλὰς καὶ μεγάλας ὁμοιότησιν. εἰ δὲ καὶ μέγας τῆς σικεῖσθ' ἀγαθῶν, ὡς παρ' ἑσπερος, ἡ γὰρ φῶς, ἐκείτερον, ὅτι καὶ ἔχει ὑπαρχούσας ἀφορμὰς εἰς πολιτείας καὶ δόξας ἄριστῆ καὶ διωάμει παρελθεῖν, ἀμφοτέροις κρινόντες φαίνεται δὲ ὅτι Αἰεΐδης, ἔγωγε τότε μεγάλων ἔσων τῶν Αἰεΐδων, καὶ τῶν ἑσπερος ἐπισυμμέβοις καὶ ὁμαλοῖς ἐπιβαλὼν δημαγωγῶν καὶ στρατηγῶν, ἐπιφανῆς γῆρας. ὅτι μέγιστον ἡ τῆς ἡμετέρας τῆς πεντακοσίων μεδίμων, ὅτι δὲ ἄλλοτερον, ἵππεις, τετρακοσίων ἔχοντες καὶ καὶ τείπον, οἱ ζῶντες, ἀγαθῶν. ὅτι Κάτων ἐκ πολίτης τε μικρῆς καὶ διαίτης ἀρχαίου δοκούσης φέρων ἀφῆκεν αὐτὸν ὡς παρ' εἰς πέλαιος ἀχαιῆς, ὅτι ἐν Ρώμῃ πολιτείας, ἐκείτη Κερειῶν καὶ Φαβερικίων καὶ Οἰκλιῶν ἔργον ἔσαν ἡγεμόνων, ὅτι ἀπὸ τῶν ἑσπερος καὶ σκαφίς, πέντε καὶ αὐτοῦργῶν ἀναβαίνοντας ἐπὶ τὸ βῆμα παρεσσεμένην ἀρχόντας καὶ δημαγωγῶν, ἀλλὰ παρὰ γῆρας καὶ πλεονεξίας, καὶ νομας καὶ σπουδαρχίας, ἀποβλέπων εἰρησμένῳ, καὶ δὲ ὅσον ἡδὴ καὶ διωάμει, ἐξυφώσας τοῖς ἀρχαῖς ἀξιοδοσίαν. ὅτι καὶ

C ὅτι ὁμοιον ἀντιπάλλω γῆρας Θεμιστοκλῆϊ, μήτ' ἀπὸ γῆρας λαμπαρῶν, καὶ κεκλιμένῳ μέτεια, (πέντε γὰρ ἡ τῶν ἑσπερος ἀντων οὐσίαν αὐτῶν γῆρας λέγουσιν, ὅτι παρὸν ἡ πλεονεξίας) καὶ παρὰ Σκιπίωνας Αἰεΐδης, καὶ Σερούλιῆς Γάλλας, καὶ Κοιντίους Φλαμίνιους, ἀμιλλᾶσθαι παρὰ πατέρων, μηδὲν ὀρμητικῶν ἔχοντες πλὴν φωνῆν παρρησιαζομένην παρὰ τῆς δικαιοσύνης. ἐπὶ δὲ Αἰεΐδης καὶ ἐν Μαρεσθῶνι, καὶ πάλιν ἐν Πλαταιαῖς, δεκάτος ἡ στρατηγός. Κάτων δὲ, δὲ ἄλλοτερον καὶ ὑπατος ἡρέθη, πολλῶν ἀντιμελιόντων, δὲ ἄλλοτερον ὅτι γῆρας, ἐπὶ τοῖς ἐπιφανῆσιν καὶ παρὸν ἀμιλλῶμενοις ὑπερβαλλόμενος. καὶ μὲν Αἰεΐδης καὶ ἐν ὁδοῖν τῶν κερθῶν γῆρας παρὰ, ἀλλὰ Μιλτιάδης ἐχθρὸς Μαρεσθῶνος ὁ παρὸν, Θεμιστοκλῆς δὲ, ὅτι Σδαμίνος. ἐπὶ Πλαταιαῖς φησὶν Ἡρόδοτος ἀνελέσθαι καλλίστην νίκην Πραυσιανῆν. Αἰεΐδης δὲ καὶ τῶν ἑσπερος ἀμφισπῆσαι Σωφῶν καὶ Ἀμύνια καὶ Καλλίμαχοι καὶ Κωαῖν γῆρας, ὅτι παρὰ πατέρων ἀεικλύσαντες ἐν ἐκείνοις τοῖς ἀρχαῖς. Κάτων δὲ ἔμεινον αὐτὸς ὑπατεύων παρὸν καὶ χρεὶ καὶ γῆρας τὸν ἑσπερος πόλεμον, ἀλλὰ καὶ χιλιαρχῶν παρὰ Θερμοπύλας, ὑπατεύοντες ἑσπερος, ὅτι δόξας ἔχε τῆς νίκης, μεγάλας ἐπὶ Ἀντίστον Ρωμαίοις ἀναπετόσας κλησάδας, καὶ παρὰ μόνον ὁρῶντι ὁ βασιλεὺς παρὰ ἑσπερος καὶ νῶτα τῶν πόλεμον. ἐκείνη γὰρ ἡ νίκη, παρὰ φανῶν ἔργον ἔστα Κάτωνος, ἐξήλασε τῆς ἑσπερος τῆς Ἀσίας, καὶ παρὰ ἐπὶ ἐπιβατῆν αὐτῆς Σκιπίωνι. πολεμουῶντες μὲν ἐν ἀήτησιν γῆρας ἀμφοτέροις, παρὰ τῆς πολιτείας Αἰεΐδης καὶ ἐπὶ ἑσπερος, ὅτι στρατιῶν καὶ κερθῶν παρὰ ὑπὸ Θεμιστοκλῆος. Κάτων δὲ, οἱ παρὰ ἑσπερος ἐν Ρώμῃ διωαίωτα καὶ μέγιστοι, πᾶσιν ὡς ἑσπερος εἰπεῖν) ἀντιπάλους γῆρας, καὶ μέγιστος γῆρας, ὡς παρ' ἀθλητῆς, ἀγωνίζομενος, ἀπὸ τῶν διετήρησεν αὐτὸν. πλείους δὲ καὶ φυχῶν δημοσίας δίκας, καὶ δόξας, πολλὰς μὲν εἶλε, πᾶσας δὲ ἀπέφυγε, παρὰ λημμα ἑσπερος, καὶ δραστήριον

μέγα γὰρ καὶ Ἀεὶστέλει τὰ φιλοσόφω τὸ ποσομένον
 ῥησε Ἀντίπατρος, γράφων πρὸς αὐτὸν μὲν τὴν τελευτήν, ὅτι
 πρὸς τοῖς ἄλλοις ὁ αἰὲρ καὶ ὁ πῆλιν εἶχεν. ὅτι μὲν δὲ τῆς
 πολιτικῆς αἰθερίας ἄριστος οὐκ ἔστιν ἀπὸ τῆς τελειότητος, ὁμοιο-
 γροῦν δὲ βῆσι. τούτου δὲ που μόνον οἱ πλείστοι τὴν οἰκονο-
 μικὴν οὐ μικρὸν τίθενται. καὶ γὰρ ἡ πόλις, οἰκωνομίας καὶ
 κεφάλαιον οὔσα, ῥώννυται πρὸς τὰ δημόσια, τοῖς ἰδίοις βίοις
 τῆς πολιτικῆς ἀθροισμάτων. ὅπου καὶ Λυκούργος ἔξοκίσας
 μὲν ἀργύριον, ἔξοκίσας δὲ χρυσὸν τῆς Σπάρτης, νόμισμα
 δὲ διεφθαρμένου πρὸς τὸν ἥρωα γένητος αὐτοῖς, οἰκονομίας ἑα-
 ἀπὸ πλάξε τοῖς πολίταις, ἀλλὰ τὰ βυφάνα καὶ ὑποπλά καὶ
 φλεγμάνοντα τῆς πλούτου πρὸς τὸν ἄριστον, ὅπως ἂν παρήσσει
 ἀναγκῶν καὶ χρησίμων ἀποδύτες, ὡς ἄλλοις ἑσθῆς νομοθέ-
 τῆς πρὸς τὸν ἄριστον καὶ ἀείστον καὶ πείνητα στυγίον,
 ἔπι κοινωνία πολιτείας, μᾶλλον τῆς πλοῦσι καὶ ὑποφύου
 φοβηθείς. φαίνεται γὰρ ὅτι μὲν Κάτων ἑσθῆς ἡ φαυλότε-
 ρος οἴκου πρὸς τὴν πόλεως ἡμῶν. καὶ γὰρ αὐτὸς ἠύξη-
 σε τὸν αὐτὸν βίον, καὶ κατέστη διδάσκαλος οἰκονομίας καὶ γεωρ-
 γίας ἐτέροις, πολλὰ καὶ χρησίμα πρὸς τούτων συλλέξάμε-
 νος. Ἀεὶστέλης δὲ τῆς πείνης καὶ τῆς δικαιοσύνης στυγίον βαλεν,
 ὡς οἰκοφρόν καὶ πτωχοποιόν, καὶ πᾶσι μᾶλλον ἢ τοῖς κεκτη-
 μένοις ὠφέλιμον. καίτοι πολλὰ μὲν Ἡσίοδος, πρὸς δικαιο-
 σύνην ἄμα καὶ οἰκονομίαν πρὸς ἀκαλῶν ἡμῶν, εἴρηκεν, καὶ τὴν
 ἀργίαν ὡς ἀδικίας ἀρχὴν λελοιδόρηκεν. ὅτι καὶ Ὁμήρω
 πεποιήται,

-- ἔρρον δέ μοι οὐ φίλον ἦεν,
 Οὐδ' οἰκωφελίη, ἢ τε βρέφ' ἀγλαὰ τέκνα·
 Ἀλλὰ μοι αἰεὶ ἦν ἐπὶ ῥέμοι φίλα ἦσαι,
 Καὶ πόλεμοι, καὶ ἀκόντες εὐζέσοι, καὶ οἰσὶ· ὡς τοῖς αὐ-
 τοῖς ἀμελοῦσας οἰκίας, καὶ ποικιλοῦσας ἔξ ἀδικίας. οὐ
 γὰρ ὡς βούλαμον οἱ ἰατροὶ φασι τὸ σῶμα τῆς τοῖς μὲν ἔκ-
 τῶς ὠφελιμότητος, τοῖς δὲ ὄντος βλαβερώτατον, οὕτως ὁ δι-
 καίος ἐτέροις μὲν βῆσι χρησίμος, αὐτὸς δὲ καὶ τῆς ἰδίας ἀ-
 κηδῆς. ἀλλ' εἰκοι τὴν πεπρωμένην τὰ Ἀεὶστέλη δὲ πο-
 λιτικὸν, εἰσὶν (ὡς οἱ πλείστοι λέγουσιν) ἑσθῆς πρὸς τῶν
 θυρατείοις, ἑσθῆς τὰ φιλῶν αὐτῶν καὶ ἀλιπέατα πρὸς τὸν ἄριστον.
 ὅθεν ὁ μὲν Κάτωνος οἶκος, ἀχρὴ γῆρας τεταρτέρων ερατη-
 γοῖς καὶ ὑπότοι τῆ ῥώμῃ παρήχε· (καὶ γὰρ ἡ ἀνοὶ καὶ τού-
 των ἐπιπαῖδες ἦσαν ἀρχαῖς τῶν μεγίστας) τῆς δὲ Ἀεὶστέλης
 τῆς πρὸς τὸν ἄριστον ἑσθῆς ἡ πολλὴ καὶ ἀπορροὺς πε-
 νία, τοῖς μὲν εἰς ἀγρικοῖς κατέβαλε πίνακας, τοῖς δὲ δημο-
 σίω τῶν χεῖρας ἐσθῆς δι' ἐνδειαν ὑπέχεν ἰσάκησεν, ἑσθῆς
 νὶ δὲ λαμπερὸν οὐδὲν οὐδὲ ἄξιον ἐκείνου τῆς ἀνδρὸς φρονή-
 σαι παρέχεν. ἢ τῆς πρὸς τὸν ἀμφιλογίαν ἔχον· πείνη γὰρ ἀ-
 γρὸν οὐδαμῶς μὲν δὲ αὐτῶν, ἀλλ' ὅπου δειγμάτων ῥαθυμίας ἐ-
 σιν, ἀχευσίας, πολυτελείας, ἀλογισίας· ἀνδρὶ δὲ σφῆρον,
 καὶ φιλοπόω, καὶ δικαίω, καὶ ἀνδρείω, καὶ δημοσιβόω
 τῆς ἀρετῆς ἀπάσας στυγίον, μεγαλοψυχίας βῆσι καὶ
 μεγαλοφροσύνης σημείον. ἔγρ' ὅτι πρὸς τὴν μέγαν
 φροντίζοντα μικρῶν· ἔδὲ πολλοῖς δεομένοις βοηθεῖν, πολλῶν
 αὐτὸν δεόμενον. μέγα δὲ εἰς πολιτείαν ἐφόδιον, ἔχον πλού-
 τος, ἀλλ' αὐτάρκεια, τὰ μὲν δὲ ἰδία τῆς πρὸς τὴν δειάδα,
 πρὸς ἑσθῆς ἀρχαίαν ἀγρῶσα τῆς δημοσίων. ἀπορροὺς
 δὲ μὲν γὰρ ἀπλάς ὁ θεός, αἰθερῆς δὲ ἀρετῆς, ὅ
 στυγίον πρὸς τὸν ἄριστον ἡ ἀρετή, τῆς πρὸς τὴν δειάδα. ὡς γὰρ σῶμα τὸ καλῶς πρὸς τὴν δειάδα κεκεραμῶν,

A Nam insignem hanc Aristoteli quoq; philosopho
 tribuit Antipater laudem, scribens de eo iam defū-
 cto, inter ceteras virtutes etiam facultate præditū
 eum fuisse fleædi quo vellet animos. Porro poli-
 tica virtute habere hominem nullam excellentio-
 rem est indubitatum: cuius certe partē pleriq; œ-
 conomicam censent non minimā. Ciuitas enim,
 quæ domiciliorum est contractio, & collectio, pri-
 uatis compositorum ciuiū moribus ad rempub. in-
 valefcit. Quando etiam Lycurgus, qui extermina-
 to ex Sparta auro, exterminato argento, ex corru-
 pto igni nummos ferro ciuibus sanxit, non soluit
 B eos œconomia, verum præciso luxu, putrida sanie
 & tumore diuitiarum, vt rerum copia necessaria-
 rum & vtilium omnibus suppeditaret, supra om-
 nes alios legislatores prouidit: in opem, nudū, pau-
 perem ciuem in reipublicæ communiōe, præ-
 diuite & circumfluente opibus formidans. Cato au-
 tem non deterior videtur domus rector quam ci-
 uitatis fuisse. Etenim & amplificauit facultates
 suas, & præceptor extitit aliis œconomix & agri-
 culturæ, multaq; de his & frugifera in scriptis suis
 collegit: Aristides verò paupertate sua etiā suggil-
 lauit, velut domus pestem & calamitatem iustitiæ:
 C omnibusque potius quam illis qui ea sunt præditi
 fructuosam. Atqui multa Hesiodus ad iustitiam si-
 mul & rem familiarem curandam, quo nos exci-
 taret, adduxit, ignauiamq; vt iniustitiæ est fontem
 insectatus. Præclare quoq; Homerus cecinit,

-- nec erat mihi cura laboris
 Tollendis natis, non sollicitudo peculī:
 At mihi dulce citas pelago deducere naues,
 Bellaq; grata mihi, iaculum leue, dura sagitta.

Quali sunt iidem qui in re familiari sunt dissoluti,
 & qui tolerant vitam ex iniuria. Neq; enim vt oleū
 D medici autumant esse corpori foris saluberrimū,
 intus inimicissimum: ita iustus aliis consulit, sui &
 suorum est incuriosus. Verum hac parte dicas ar-
 tes ciuiles claudicasse Aristidis. Siquidem (vt ple-
 riq; dicunt) non prouidit vt vel dotem filiabus,
 vel sibi ipsi relinqueret funeris impensam. Vnde
 exhibuit Romæ Catonis familia vsq; in quartam
 stirpem prætores & consules. Nā eius nepotes ho-
 rumq; filii summos honores gessere. Aristidis, qui
 princeps fuit Græciæ, grauis & extrema paupertas,
 partim eorum ad præstigiatrices tabulas rededit,
 partim ad stipem publice accipiendam adedit ob
 inopiam manus porrigere: nemini verò facultatē
 E rei vllius præclaræ aut ex ipsius dignitate gerendæ
 permisit. An verò hoc primū implicationē habet?
 Nam turpis paupertas est, nō quidē sua sponte, sed
 vbi focordix, intemperantiæ, luxus, incuriæ est in-
 diciū: at in viro temperate, industrio, iusto, forti,
 rempub. gerente, omnibus confociata virtuti-
 bus, animi est insigne magni & excelsi. Neque e-
 nim res magnas suscipias, si cura te tangat minu-
 tarum: neu multis egētib; opituleris, si multorū
 F sis ipse indigus. Est verò compendium ad rempub.
 tractandā magnum, non opulentia, sed rebus cō-
 tentum esse suis: quæ virtus quod nullam rem su-
 perfluum priuatim requirat, haud abducit men-
 tem à republica. Quippe liber est profus ab omni
 egestate Deus: ex humana virtute, quæ minime
 eget, ea demū ad solutissima est & diuinissima. Vt
 enim corpus ad bonum habitum temperatum,

nullum desiderat vel vestitum vel victum exqui-
 fitum, ita homo & domus sana copiis tolerat se te-
 nuibus. Debet autem vsui respondere diuitia-
 rum comparatio. Nam multa qui congerit, quum
 vtatur paucis, non est contentus: sed siue non re-
 quirat, paratu eorum quæ non appetit vanus: siue
 appetit, & fructionem comprimit præ sordibus,
 miser est. Ipsum certe Catonem libenter rogem,
 si diuitias ideo quærimus quo his fruamur, quid
 se iactet, quod magnis comparatis copiis sit mo-
 dicis contentus? Sin verò res est luculenta, vt est,
 cibario pane vesci, ac bibere vinum quod bibunt
 operæ & seruitia, nec concupiscere purpuram
 vel ædes rectorio inductas, haudquaquam fuit
 vel Aristides, vel Epaminondas, vel M. Curius,
 vel C. Fabricius rebus necessariis destitutus, qui
 in parandis non elaborauerunt iis, quorum non
 probabant vsum. Neque enim operæ erat homi-
 ni, qui pro delicatissimo cibo rapas haberet, qui-
 que eas ipse coqueret, dum pinseret panem vxor,
 toties de vno iactare asse, & scribere quo quæstu
 quamcitissime euadas diues. Est nanque ingens
 bonum exiguo contentum esse: quia cupiditatem
 simul & curam eximit rerum superfluarum. Itaq;
 hoc Aristidem in Calliæ iudicio aiunt dixisse, Illis
 erubescendam paupertatem, qui inuiti pauperes
 sint: his qui, vt ipse, libèter, ex ea gloriandū. Quip-
 pe ridiculum sit ignauia putare vertendam Ari-
 stidis inopiam, cui licebat citra vllam turpitudinis
 notam, vnum spoliandi barbarum, vel vnum ta-
 bernaculū occupanti, euadere pecunioso. Sed de
 his iam satis. Porro Catonis ductus nihil vt ma-
 gnis rebus magni momenti adiecere: in Aristidis
 expeditionibus pulcherrimæ, splendidissimeq; &
 primæ à Græcis res gestæ sunt, Marathon, Salamis,
 Plataz. Neque profecto conferendus cum Xerxe
 Antiochus sit, neque diruti oppidorum Hispani-
 corum muri legionibus tam innumeris qua terra
 qua mari prostratis: vbi factis Aristides nulli ces-
 sit, gloriam verò & laureas sicut etiam opes & pec-
 uniam concessit illis qui ea sitiebant impensius,
 quod iis omnibus præstaret. Equidem non re-
 prehendo Catonem, quod perpetuo se iactaret,
 & primum numeraret omnium: (quanuis in qua-
 dam oratione dicat, Laudare semetipsum & vi-
 tuperare iuxta ineptum esse) at consummatio
 mihi ad virtutem videtur eo qui creber est in
 seipso extollendo, ille qui ne aliorum quidem in
 hoc desiderat operam. Est enim ad ciuilem man-
 suetudinem liber ambitione animus non medio-
 cre momentum: ambitio contra aspera res, iuu-
 diæque fomes maxima, qua hic prorsus caruit,
 ille maiorem in modum fuit implicatus. Namque
 Themistoclis maximis in rebus Aristides adiu-
 tor, atque imperii illius quodammodo satelles e-
 rexit Athenas. Cato Scipionem oppugnando,
 eius in Carthaginenses expeditionem, quæ inui-
 ctum prostrauit Annibalem, pene euertit & la-
 befactauit: denique struendis semper aliquibus
 suspitionibus & calumniis, hunc vrbe emouit,
 fratremque eius scædissime damnauit peculatus. F
 Postremo quam perpetuo maximis ornauit pul-
 cherrimisque laudibus temperantiam Cato, hanc
 conseruauit Aristides illibatam reuera atque
 synceram. Ipsum Catonem conciliatæ præ-
 ter dignitatem & ætatem nuptiæ, non mediocri
 neque leui macula asperserunt incontinentiæ.

A οὐτ' ἐσθίτος οὔτε ἔσθης δέεται ὡσεὶ τῆς, οὐτὼ καὶ βίος καὶ
 οἶκος ὑγιαίνων, ἀπὸ τῶν τυγχόντων διοικεῖται. δεῖ ὅτι τῆς χρεῖας
 σύμμετρον ἔχον τὴν κτήσιν ὡς ὁ, τε πολλὰ σιναγῶν, ολίγους
 δὲ χρωμένους, οὐκ ἔστιν ἀνάρκῃς, ἀλλ' εἴτε μὴ δέεται τ' πα-
 ρεσκόδῃς ὧν οὐκ ὀρέγεται, μάταιος, εἴτ' ὀρέγεται, μικρολο-
 γία κελούων τὴν ἀπολαυσίν, ἀθλιός. αὐτὸ γὰρ τοὶ Κάτωνος
 ἡδέως αἰ πεθοίμην, εἰ μὴ ἀπολαυσὸν ὁ πλοῦτος ἔστι, ἢ
 σιμνιῶν τῶν πολλὰ κεκλιμένους, δεχεῖσθαι μετείοις; εἰ ὅ
 λαμπροῦν ἔστιν, ὡς ὅτ' ἔστιν, ἀρτῶν τε χρῆσασθαι τὰς παρο-
 τυχόντι, καὶ πλεῖν ὄν ἐργάται πύλοισι καὶ θεοσπόντες οἶνον, καὶ
 B πορφύρας μὴ δεηθῆναι, μὴτ' οἰκίας κεκοσμημένους, ὅσδεν
 οὐτ' Ἀρεϊδείδης, οὐτ' Ἐπαμινώνας, οὐτε Μάριος Κέριος,
 οὐτε Γάιος Φαβείκιος, οὐδέλιπον τῆς παροσπόντος, χαίρειν
 ἐάσαντες τὴν κτήσιν ὧν τὴν χρῆσιν ἀπέδοκίμαζον. οὐ γὰρ
 ἡ αἰαγκῶν αἰ δεσπῶν γρηγυλίδας ἡδίστον ὄφιν πεπονημέ-
 νων, καὶ δι' αὐτοῦ τῶν ἐφόνι, μαθηούσης ἄμα τῆς γυναι-
 κὸς ἀλφίρα, Ἰσαυτάκις ὡσεὶ ἀσαεῖου δρυλλεῖν, καὶ χρε-
 φεῖν ἀφ' ἧς αἰ τις ἐργασίας τὰ γίγναται πλούσιος γένοιτο. μέγα
 γὰρ ὁ ὠτελὲς καὶ ἀνάρκῃς, ὅτι τῆς ἐπιθυμίας ἄμα καὶ τῆς
 φροντίδος ἀπαλλάττει τῶν ὡσεὶ τῶν. διὸ καὶ τὸ φασὶν ἐν
 C τῇ Καλλίου δικῇ τὸν Ἀρεϊδείδην εἰπεῖν, ὡς αἰζυμῆσθαι πε-
 νίαν παροσπῆκει τοῖς ἀκροῖσις πειρομένοις, τοῖς δὲ, ὡς ὅτ' αὐ-
 πὸς, ἐκοιῶσι, ἐκκαλωπίζεσθαι. γελῶν γὰρ, οἶεσθαι ῥαθυ-
 μίας ἐπὶ τὴν Ἀρεϊδείδου πενίαν, ὡ παρὶν, ἀγροῦν εἰργα-
 σμένον μηδὲν, ἀλλ' ἐνα σκυλῶσαντι βαρβαρον, ἢ μίαν σκη-
 νὴν καὶ λαβόντι, πλοισίω γέρεσθαι. ταῦτα μὴ οἶν ὡσεὶ
 τούτων. στρατηγία ὅτι μὴ Κάτωνος, ὅσδεν ὡς μεγάλοις
 παροσπῆσιν μέγα παροσπῆσιν, ἐν ὅ τῆς Ἀρεϊδείδου, πᾶ
 κέλις καὶ λαμπροῦν καὶ ὡσεὶ τῶν Ἑλλήνων ἐρ-
 γῶν ἔστιν, ὁ Μαρεθῶν, ἢ Σαλαμῖς, αἰ Πλαταιῶν. καὶ οὐκ ἄ-
 D ξιον δῆπου ὡσεὶ τῶν ἀλλῶν τῶν Ἑρέξῃ τὸν Ἀντίοχον, καὶ τὰ ὡσεὶ
 ἀρετῶν τῶν Ἰσπερικῶν πόλεων τείχη, τῆς Ἰσαυτάκις μὴ ἐν
 γῆ, Ἰσαυτάκις δὲ ἐν θαλάσῃ πρὸς ἄσπασιν μυριάσιν ἐνοῖς Ἀ-
 ρεϊδείδης ἐργῶ μὴ ὅσδενος ἐλείπετο, δόξης ὅτι καὶ φαίτων, ὡς
 ὡσεὶ ἀμέλει πλῆθους καὶ χρεμῶν, ὑφῆκατο τοῖς μάλλον δεομέ-
 νοις, ὅτι καὶ πύλων τετρατῶν διέφερον. ἐγὼ δὲ οὐ μέμφομαι μὴ
 Κάτωνος ὁ μεγαλῶν αἰ καὶ ὡσεὶ τῶν ἑαυτὸν ἀπύλων τί-
 θεσθαι. καὶ τοὶ φησὶν ἐν τῷ λόγῳ, ὅτι ἐπαμνεῖν αὐτὸν, ὡς ὅτ' ὁ
 λαϊδορεῖν, ἀποπὸν εἶναι. τελειότερος δὲ μοι δοκεῖ ὡσεὶ ἀρετῆν,
 τῶν πολλὰ καὶ ἑαυτὸν ἐγκωμιάζοντος, ὁ μὴ δὲ ἐτέρων τοῦτο ποι-
 E οῦντων δεομένος. ὅ γὰρ ἀφιλότιμον, οὐ μικρὸν εἰς παρο-
 σπῆσιν πολιτικῶν ἐφόδιον. καὶ τῶν ἀντιῶν ἢ φιλοτιμία, χα-
 λεπὸν, καὶ φθόνου γρημώτατον, ἧς ὁ μὴ ἀπῆλλαξε πύ-
 λων παρῶν, ὅτι καὶ πύλων πολλῆς μετείχεν. Ἀρεϊδείδης μὴ γὰρ Θε-
 μισοκλεί τὰ μέγιστα συμπαροσπῆσιν, καὶ ἔσπον ἰνα τὴν στρατη-
 γίαν αὐτῷ δορυφορῶν, ὡρθῶσε τῆς Ἀδρίας. Κάτων δὲ αἰ-
 ὑπαροσπῆσιν Σικιπῶνι, μικρῶ μὴ ἀνέβησε καὶ διελυμνη-
 ἔσπον τῶν Καρχηδονίους αὐτῷ στρατηγίαν, ἢ τ' ἀπῆσπον Ἀν-
 νίβαν καθεῖλε. τέλος ὅτι μηχαρῶν ἀεὶ πῆσιν ὑποψίας
 καὶ ἀφασίας, αὐτὸν μὴ δὲ ἔλασε τ' πόλεως, τ' δὲ ἀδελφὸν
 ἀγροῦν καὶ κλοπῆς καὶ ἀδικῆς ὡσεὶ ἐβάλεν. ἡ Ἰόνιω πλείστοις ὁ
 Κάτων κεχόσμηκε καὶ καλλίς οἰς ἐπαμνοῖς αἰ ὡσεὶ παροσπῆσιν,
 Ἀρεϊδείδης μὴ ἀμικλὸν ὡς ἀληθῶς καὶ καθαροῦν ἐτήρησεν
 αὐτῷ τῶν Κάτωνος ὁ παρ' Ἀσίας ἄμα καὶ παρ' ὡσεὶ γάμος
 οὐ μικρῶν ὡσεὶ φαύλων εἰς τῶν ἀφασίας κατεσκεδάσε.

πρεσβύτην γὰρ ἠδὲ ἑσπέρουτον εἰρηλικῶ παίδι καὶ γυναικινὶ μ-
 φη παίδος, ἐπιγῆμαι κέρω ὑπὲρ τε καὶ δημοσιδούτος ἐπι-
 μιθῶ πατρὸς, οὐδαμῶς κελόν. ἀλλ' εἴτε πατρὸς ἠδὲ οὐδὲ
 αὐτ' ἐπαρξεν, εἴτ' ὀργῆ, ἀφ' ἧ τὴν ἐπαρξεν ἀμυνόμενος
 τ' ἦν, ἀγμύλω ἐχθρὸν καὶ ἑρῶν καὶ ἡ παρ' ἑφασίς. ὡδ' αὐτὸς
 ἐχρησάτο λόγῳ κατετριωνδύοδος δ' μείρακιον, ὅτι ἡ ἀ-
 ληθῆς, εἰ γὰρ ἐβούλετο παῖδας ἀγαθοὺς ὁμοίως τεκναῶσαι, γά-
 μων ἐδει λαβεῖν γυναικῶν, δὲ δ' ἐρχῆς σκευάμενον· ἐχ' ἑως μὲν
 ἐλάθειεν ἀειψύω γυναικὶ καὶ κρινῆ συσκοιμώμενος, ἀγα-
 πᾶν· ἐπεὶ δ' ἐφωράθη, ποιήσασθαι πενήτερον, ὃν ῥᾶσα πεί-
 σθη, ἐχ' ὡς κἀλλιστα κηδύσθη ἐμελλεν.

A Nam aetate illum tam graui, filio adulto & nūri
 suæ alteram inducere puellam, vxorem apparito-
 ris & mercenariam, operam publice præbentis fi-
 liam, minime fuerit honestum. Verum siue libi-
 dine stimulatus hoc egit, siue ira scorti causa vlti-
 rus filiam, & factum & prætextus cum probro est
 coniunctus. Nam qua vsus est ratione, cauillans
 apud filiū, falsa erat. Si enim æque egregios gigne-
 re cupiebat, debebat re à principio deliberata ge-
 nerosam vxorem ducere, non quandiu occulta
 fuit sua cum muliere non iusta & vulgari con-
 suetudo temperare: vbi verò res detecta est, soce-
 rum facere eum qui facillime assensus, non af-
 finitate ornamento ei erat futurus.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

Βίοι τῶν ἑλλήνων

ΦΙΛΟΠΟΙΜΕΝΟΣ

καὶ

ΤΙΤΟΥ ΚΟΙΝΤΟΥ ΦΛΑΜΙΝΙΟΥ.

ΦΙΛΟΠΟΙΜΗΝ.

Κασανδρος ἦν ἐν Μακεδονίᾳ ἄριστος τε
 πατρὸς, καὶ διωθητὴς ἐν τοῖς μάλις τ'
 πολιτῶν τύχη ὅτι χρησάμενος, καὶ τ' ἑαυ-
 τὸς φυγῶν, ἦκεν εἰς Μεγάλην πόλιν, ἐχ'
 ἦκεν ἀφ' ἧ τὸν Φιλοποίμηνος πατέρου
 Κραδίον, ἀνδρα πρῶτον ἐνεκα λαμπαρόν,
 ἰδίᾳ δ' πατρὸς ἐκείνων οἰκείως ἐχρῆσα. Ζάντος μὲν οὖν αὐτὸς πρῶ-
 των ἐτύχανε, τελειώσας δ' τ' ἀμοιβὴν τῆς φιλοξενίας
 ἀποδιδούς, ἐφρεψεν αὐτὸς τ' ἦν ὀρφανὸν ὄντα, κατὰ παρ' ἑσθὶν
 Ὀμπερος ὑπὸ δ' Φοίνικος τὸν Ἀχιλλέα βασιλέα· ἡγεῖσθαι
 ἡνὰ καὶ βασιλικὴν τῆς ἡγεσίας δ' ἑξ' ἐρχῆς πλάσιν καὶ αὐξή-
 σιν λαμβάνοντος. ἠδὲ καὶ τῆς Φιλοποίμηνος ἀπὸ πατρὸς ὄντος,
 Ἐκδημος καὶ Δημοφάνης οἱ Μεγαλοπολίται διεδέξαντο τ' ἐ-
 πιμέλειαν, Ἀρκεσίλαον σικωνίης ἐν Ἀκαδημία γεροντότερος, καὶ
 φιλοσοφίαν μάλις τ' καὶ ἑαυτὸς ἐπι πολιτείας καὶ παρ' ἑξὸς
 ποροαγαγόντες. ἔπειτα καὶ τ' ἑαυτῶν παρ' ἑξὸς τυραννίδος ἀπὸ ἡ-
 λαξάν, τοῖς ἀποκτενοῦσθαι Ἀριστοδημον κρύφα παρ' ἑξ-
 σκιδάσαντες· καὶ Νικοκλέα τὸν Σικωνίον τύραννον Ἀρ-
 τασωξέβαλον· καὶ Κυρηνάοις δεηθεῖσιν, τῆς ἀεργαμένων
 τῶν καὶ τ' πόλιν καὶ νοσητῶν, πλάσαντες εὐνομίαν ἔθεντο,
 καὶ διεκρόσησαι ἀεῖσα τὴν πόλιν. αὐτὸ γὰρ μὲν ἐν τοῖς ἀλ-
 λοῖς ἐργασίαι καὶ τ' Φιλοποίμηνος ἐποιούτω παῖδῶσιν, ὡς κοι-
 νὸν ὄφελος τῆς Ἑλλάδι τὸν ἀνδρα τῆτον ὑπὸ φιλοσοφίας ἀ-
 παρ' ἑξὸς ἀνδρῶν καὶ γὰρ, ὡς παρ' ὀφίηρον ἐν γῆρα, ταῖς τῶν πα-
 λαμῶν ἡγεμονίῶν ἐπιτεκοῦσα τῆτον δ' ἑταῖς ἡ Ἑλλάς, ἡγά-
 πησε ἀφ' ἑρῶντος, καὶ σιωπήσθη τῆ δόξῃ τὴν διώμα-
 μιν. Ρωμαίων δὲ πρὸς ἑπαμῶν, ἔχατον αὐτὸν Ἑλλήνων
 παρ' ἑξὸς εἶπεν, ὡς ὁδοῖνα μέγαν. μετὰ τῆτον ἐπὶ τῆς Ἑλ-
 λάδος ἀνδρα γειναμένης, ὅσδε αὐτῆς ἀξίον. ἡ δ' ὅ μὲν εἰ-
 δος ἐκ αἰσθῶς, ὡς εἰποὶ νομίζουσι· εἰχῶνα γὰρ αὐτὸς ἀγαμέ-
 νουσαι ἐν Δελφοῖς ὄρα μὲν. τ' ὅ τ' ἑξὸς τ' Μεγαρεῖς ἀγνοῖαι
 συμβῆναι λέγουσιν δι' ἀκολίαν πινὰ καὶ ἀφέλειαι αὐτῶν.

ὁμοίως ὡς καὶ Παύσαν.
 ἡδὲ. Palmer.

ἡδὲ ἡνὸς αὐτῶν αὐτῶν
 mer.

ἡδὲ ἡνὸς καὶ Παύσαν.
 Palmer.

PLVTARCHI VITAE comparatae

PHILOPOEMENIS

&

T. Q. FLAMINII.

PHILOPOEMENES.

CASSANDER Mantineæ sum-
 ma nobilitate fuit & autorita-
 te inter ciues pollens impri-
 mis. Hic fortunæ fluctibus do-
 mo profugus Megalopolin se
 contulit: potissimum Crausis
 gratia patris Philopœmenis,
 viri cum omni præfulgentis gloria, tum verò pri-
 uatim ei familiaritate coniuncti. Ab hoc est super-
 stite cultus omni genere officiorum. Quo mor-
 tuo, vt vices rependeret illi hospitalitatis, filium
 eius orbem educauit: quo modo Phœnicis ait
 Homerus fuisse Achillem alumnum. Vnde gene-
 rosus & regiis à teneris vsq; vnguiculis conforma-
 tus fuit & adoleuit moribus. Vbi iam pubertatem
 Philopœmenes attigit, Ecdemus Demophanes-
 que Megalopolitani, qui familiares Archelai in
 Academia fuerant, atque philosophiam præ æ-
 qualibus suis in forum & negotiorum puluerem
 produxerāt, susceperunt curam eius. Hi summissis
 Aristodemo percussoribus, patriam suam libera-
 runt tyrannide, & ad Sicyonium tyrannum ex-
 pellendum Nicoclem præsto fuerunt Arato, pe-
 tentibusque Cyrenæis mare traiecerunt, ac rem-
 publicam eorum concussam seditionibus & affe-
 ctam composuerunt concinnaueruntque decen-
 tissime. Porro inter cæteras actiones, hi Philopœ-
 menis quoq; institutionem curæ habuerunt, ad
 cōmune Græciæ saluē præceptis excolentes eū
 philosophiæ. Namq; Græcia, quum hūc post vete-
 rum virtutē ducū quasi cordū edidisset in senectu-
 te mirū in modū est exosculata, potentiamq; eius
 vna cum gloria amplificauit. Romanus verò quis-
 piam celebrians eum, vltimum Græcorum appel-
 lauit; quasi nullū Græciæ exinde inclutū virum vel
 ipsa genuerit dignum. Fuit specie non (vt nōnulli
 arbitrantur) deformi: extat enim etiā nūc Delphis
 statua eius. Nā hospitis Megarenfis inscitæ aiunt
 ipsius facilitatem & simplicitatē dedisse causam.

D

E

F